

Forest Stewardship Council®

OGÓLNE WSKAŹNIKI MIĘDZYNARODOWE

FSC-STD-60-004 V2-0

All Rights Reserved FSC® International 2015 FSC® F000100

FSC-STD- 60-004 V2-0
OGÓLNE WSKAŹNIKI MIĘDZYNARODOWE

Standard

Strona 1

Tytuł:	Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe
Kod dokumentu:	FSC-STD-60-004 V2-0
Zatwierdzone przez	Radę Dyrektorów FSC
Kontakt:	FSC International Center Performance and Standards Unit Adenauerallee 13453113 Bonn, Niemcy

+49-(0)228-36766-0

+49-(0)228-36766-30

psu@fsc.org

© 2018 Forest Stewardship Council, A.C. Wszelkie prawa zastrzeżone. FSC® F000100

Niniejszy dokument jest chroniony prawem autorskim. Powielanie i kopiowanie dokumentu w całości lub we fragmentach, jego reprodukcja, rozpowszechnianie bez pisemnej zgody autora jest zabronione.

**Drukowane kopie dokumentu nie są weryfikowane i służą wyłącznie celom informacyjnym.
Tłumaczenie na język polski, zrealizowane staraniem krajowych reprezentantów FSC International w Polsce, służy jedynie celom informacyjnym i nie zastępuje oryginału.**

Nadrzędna jest angielska wersja dokumentu: FSC-STD-60-004 V2-0 EN umieszczona na stronie ic.fsc.org.

Forest Stewardship Council® (FSC) jest niezależną organizacją typu non-profit, która została założona w celu wspierania poprawnego przyrodniczo, korzystnego społecznie i opłacalnego ekonomicznie Gospodarowania zasobami leśnymi świata.

Wizją FSC jest nadanie lasom świata społecznych, ekologicznych i ekonomicznych praw oraz spełnienie potrzeb zarówno obecnego, jak i kolejnych pokoleń.

Spis treści

A	Cel
B	Zakres
C	Data wejścia w życie
D	Odniesienia
E	Preambuła
F	Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe

Zasada 1: Zgodność z prawem

Aneks A: Minimalna lista obowiązujących przepisów, regulacji i ratyfikowanych na szczeblu krajowym, traktatów międzynarodowych, konwencji i porozumień

Zasada 2: Prawa pracowników i warunki zatrudnienia

Aneks B: Wymogi dotyczące szkolenia dla Pracowników

Zasada 3: Prawa ludności rdzennej

Zasada 4: Współpraca ze społecznościami

Zasada 5: Korzyści płynące z lasu

Aneks C: Dodatkowe wymagania dla usług ekosystemowych (UWAGA: Przeniesione z niniejszego Standardu do FSC-PRO-30-006)

Zasada 6: Wartości przyrodnicze i wpływ na środowisko

Aneks D: Sieć Obszarów Chronionych – diagram koncepcyjny

Zasada 7: Planowanie gospodarowania

Aneks E: Elementy planu gospodarowania
Aneks F: Ramy koncepcyjne dla planowania i monitorowania

Zasada 8: Monitoring i ocena

Aneks G: Wymagania dotyczące monitorowania

Zasada 9: Szczególne wartości ochronne

Aneks H: Instrukcje dla Grup Opracowujących Standard dotyczące opracowania wskaźników dla *Kluczowych Obszarów* Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**
Aneks I: Strategie utrzymania Szczególnych Wartości Ochronnych

Zasada 10: Wdrażanie działań gospodarczych

G	Słownik pojęć
---	---------------

A Cel

Celem niniejszego standardu jest dostarczenie zestawu międzynarodowych wskaźników ogólnych (IGI), które mają na celu:

- Wdrożenie na szczeblu krajowym Zasad i Kryteriów FSC, wersja 5-2 (P&C V5-2);
- Zapewnienie spójnej realizacji Zasad i Kryteriów na całym świecie;
- Poprawę i wzmocnienie wiarygodności systemu FSC;
- Poprawę spójności i jakości Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej;
- Wsparcie szybszego i sprawniejszego procesu zatwierdzenia Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej, oraz
- Wymianę Tymczasowych Standardów Jednostki Certyfikującej na Tymczasowe Standardy Krajowe w krajach, w których nie ma zatwierdzonego Krajowego Standardu Gospodarki Leśnej

B Zakres

Na 68. Posiedzeniu w marcu 2015 r. Rada Dyrektorów FSC zatwierdziła, w drodze konsensusu, Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe (IGI) jako punkt wyjściowy dla opracowywania standardów krajowych. IGI są obowiązkowe dla Tymczasowych Standardów Krajowych ("Standardy Jednostek Certyfikujących").

Grupy Opracowujące Standardy uwzględniają Instrukcje dla Opracowujących Standard i wszystkie Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe z opcją przyjmowania, dostosowywania, usuwania lub dodawania wskaźników jako odpowiednich i znaczących na poziomie krajowym.

Jednostki certyfikujące opracowujące Tymczasowe Standardy Krajowe uwzględniają Instrukcje dla Opracowujących Standard i wszystkie Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe z opcją przyjmowania, dostosowywania, usuwania lub dodawania wskaźników jako odpowiednich i znaczących na poziomie krajowym.

Jako część Ram Normatywnych FSC niniejszy standard podlega przeglądowi i cyklicznej rewizji zgodnie z opisem w Procedurze FSC-PRO-01-001.

C Data wejścia w życie

Data zatwierdzenia	V2-0: 11 czerwca 2018
Data publikacji	V2-0: 01 lipca 2018
Data wejścia w życie	V2-0: 01 lipca 2018
Okres ważności	do czasu, kiedy zostanie zastąpiony, albo wycofany.

Grupy Opracowujące Standard muszą włączyć wszystkie nowe lub zmienione Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe z niniejszej wersji (wersja 2-0) do Krajowych Standardów, które opracowują, w przypadkach gdy druga tura konsultacji publicznych jeszcze się nie rozpoczęła.

Grupy Opracowujące Standard, których Krajowe Standardy przeszły już drugi etap konsultacji publicznych, lub zostały już zatwierdzone, muszą włączyć wszystkie nowe lub zmienione Międzynarodowe Wskaźniki Ogólne z niniejszej wersji (wersja 2-0) do Krajowych Standardów w ciągu 24 miesięcy od daty wejścia w życie wersji 2-0.

D Odniesienia

Następujące dokumenty referencyjne są istotne dla zastosowania tego dokumentu. W przypadku odniesień bez numeru wersji - ma zastosowanie ostatnie wydanie przywołanego dokumentu (łącznie z wszelkimi zmianami).

FSC-POL-01-004 Polityka dla Stowarzyszenia Organizacji z FSC
FSC-POL-20-003 Wyłączanie Terenów z Zakresu Certyfikacji
FSC-POL-30-001 Polityka FSC Dotycząca Pestycydów
FSC-POL-30-602 Interpretacja FSC dotycząca GMO (organizmów modyfikowanych genetycznie)
FSC-STD-01-001 Zasady i Kryteria FSC w Zakresie Gospodarki Leśnej
FSC-STD-01-002 Słownik Pojęć FSC
FSC-STD-01-003 Kryteria Kwalifikacji SLIMF
FSC-STD-30-005 Standard FSC dla Podmiotów Grupowych w Grupach Gospodarki Leśnej
FSC-STD-60-002 Struktura i Zakres Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej
FSC-STD-60-006 Wymogi Dotyczące Procesu Opracowywania i Utrzymania Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej
FSC-PRO-01-005 Rozpatrywanie Odwołań
FSC-PRO-01-008 Rozpatrywanie skarg w Systemie Certyfikacji FSC

FSC-PRO-30-006 Procedura dla Usług Ekosystemowych: demonstracja wpływu i narzędzia rynkowe
FSC-PRO-60-006 Opracowanie i transfer Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej do Zasad i Kryteriów FSC V5-1
FSC-DIR-20-007 Dyrektywa FSC w sprawie oceny gospodarki leśnej FSC
FSC-GUI-60-002 Wytyczne dla Opracowujących Standard dotyczące nieakceptowalnych działań w oparciu o skalę i intensywność
FSC-GUI-60-005 Promowanie równości płci w Krajowych Standardach Gospodarki Leśnej
FSC-GUI-60-008 Wytyczne dla Opracowujących Standard dotyczące ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach i kryteriach Podstawowych Konwencji MOP

E Preambuła

Wprowadzenie

Niniejsza norma zawiera Międzynarodowe Wskaźniki Ogólne FSC (IGI) i jest kluczowym dokumentem w systemie certyfikacji FSC. IGI składa się z Preambuły, dziesięciu Zasad i powiązanych z nimi Kryteriów i Wskaźników, Aneksów, Instrukcji dla Opracowujących Standardy oraz Słownika Pojęć.

Preambuła zawiera podstawowe informacje dla wszystkich zainteresowanych certyfikacją FSC i zawiera następujące sekcje:

1. Cel Międzynarodowych Wskaźników Ogólnych
2. Opracowanie Międzynarodowych Wskaźników Ogólnych
3. Skala, Intensywność i Ryzyko (z ang. SIR)
4. Instrukcje dla Opracowujących Standard
5. Aneksy

Pojęcia, których definicja znajduje się w Słowniku Pojęć Zasad i Kryteriów FSC wersja 5-2 lub Słowniku Pojęć IGI są wyróżnione *kursywą* i oznaczone gwiazdką . Należy pamiętać, że w celach redakcyjnych i dla łatwiejszego korzystania z niniejszego dokumentu, pojęcia zdefiniowane w Słowniku Pojęć IGI są zaznaczone również w tekście Zasad i Kryteriów.

1. Cel Ogólnych Wskaźników Międzynarodowych

IGI to zestaw wskaźników, które odnoszą się do każdego elementu normatywnego każdego Kryterium w Zasadach i Kryteriach FSC wersja 5-2 (P & C V5-2). Stanowią one punkt wyjścia dla opracowania i transferu wszystkich Regionalnych i Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej w systemie FSC, w tym Tymczasowych Krajowych Standardów (z ang. Interim National Standards). IGI są zaprojektowane tak, aby można je było zaadaptować na poziomie regionalnym lub krajowym. Zasady tej adaptacji są określone w normie FSC-STD-60-002 (Struktura i Zakres Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej) oraz w procedurze FSC-PRO-60-006 (Opracowanie i Transfer Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej zgodnie z Zasadami i Kryteriami FSC wersja 5-1).

2. Opracowanie Ogólnych Wskaźników Międzynarodowych

Wersja 1-0

Opracowywanie wskaźników IGI rozpoczęło się w czerwcu 2012 r. wraz z pierwszym spotkaniem Grupy IGI, w skład w której wchodziła Grupa Robocza IGI (sześciu członków, w równoważnych izbach) oraz ośmioosobowa Grupa Ekspertów Technicznych (składająca się z sześciu przedstawicieli regionalnych

i dwóch przedstawicieli akredytowanych przez FSC jednostek certyfikujących). Projekt 1-0 wskaźników IGI został opublikowany do konsultacji publicznych w styczniu 2013 r., natomiast projekt 2-0 wskaźników IGI został opublikowany do konsultacji oraz do testów terenowych w lutym 2014r.

Informacje zwrotne do Projektu 1-0 otrzymano od prawie 200 osób, firm, organizacji i biur krajowych FSC. Kluczowe kwestie zostały zidentyfikowane i uwzględnione w Zasadach Opracowywania do przygotowania kolejnych projektów. Finalizacja wskaźników IGI rozpoczęła się po zakończeniu drugiej tury konsultacji publicznych i testach terenowych Projektu 2-0 w kwietniu 2014 r. Otrzymano zarówno ogólne, jak i szczegółowe uwagi od prawie 300 osób, firm, organizacji i biur krajowych FSC do konkretnych wskaźników, konkretnych Uwag w Projekcie 2-0 oraz najważniejszych kwestii i tematów. Pięć akredytowanych przez FSC jednostek certyfikujących przeprowadziło sześć testów terenowych na sześciu kontynentach. Testy te przeprowadzono na plantacjach, w lasach naturalnych, lasach zarządzanych przez grupy i społeczności.

Wszystkie uwagi otrzymane podczas drugiej tury konsultacji publicznych wraz z wynikami testów terenowych zostały wzięte pod uwagę przy opracowywaniu końcowego projektu wskaźników IGI.

Równolegle z konsultacjami społecznymi odbyły się regionalne warsztaty we wszystkich regionach FSC. Podczas tych spotkań pracownicy FSC i członkowie Grupy IGI spotykali się z przedstawicielami biur krajowych FSC i członkami Grup Opracowujących Standardy (z ang. Standards Development Groups), aby wesprzeć konsultacje publiczne wskaźników IGI na poziomie krajowym oraz uzyskać dodatkowe uwagi od zainteresowanych stron.

Grupa IGI odbyła pięć bezpośrednich spotkań i dużą liczbę telekonferencji w celu opracowania i uzgodnienia Ogólnych Wskaźników Międzynarodowych. Ostatnie spotkanie odbyło się pod koniec maja 2014 r., a kolejne miesiące 2014 r. poświęcono na sprawdzenie jakości wskaźników, opracowanie preambuły, sfinalizowanie słownika pojęć oraz uzupełnienie Wytycznych dotyczących skali, intensywności i ryzyka (z ang. SIR). Po opracowaniu wszystkie te elementy zostały zatwierdzone przez Grupę Roboczą IGI i przesłane do Komitetu Polityk i Standardów FSC w celu podjęcia decyzji.

Pod koniec 2014 r. końcowy projekt został przedłożony do ostatecznego przeglądu przez zainteresowane strony. Celem tego ostatecznego przeglądu było umożliwienie zainteresowanym stronom FSC przeglądu Standardu IGI i Wytycznych SIR przed wysłaniem ich przez Departament Polityk i Standardów do Zarządu Dyrektorów FSC w celu podjęcia decyzji, dostarczenia informacji zwrotnej do tych dokumentów na wysokim poziomie i zaoferowania im wsparcia. Raport podsumowujący proces opracowania Standardu IGI i Wytycznych SIR, wraz z uwagami zebranymi podczas ostatecznego przeglądu przez

interesariuszy, został przesłany do Zarządu Dyrektorów FSC w celu podjęcia decyzji.

Zarząd Dyrektorów FSC zatwierdził Wersję 1-0 tego Standardu w marcu 2015 r.

Wersja 2-0

W toku rewizji dokonane zostały następujące zmiany:

1. Włączenie zawartości Raportu FSC dotyczącego ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP, zatwierdzonego przez Zarząd Dyrektorów FSC w sierpniu 2017r.
2. Włączenie Ogólnych Wskaźników Międzynarodowych dotyczących Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych, opracowanych przez Techniczną Grupę Roboczą ds. Szczególnych Wartości Ochronnych, zatwierdzonych przez Zarząd Dyrektorów FSC w październiku 2017r.
3. Włączenie Wniosku 40:2017 dotyczącego Dobrowolnej, uprzedniej, świadomej zgody, zatwierdzonego przez Zarząd Dyrektorów FSC w październiku 2017r.
4. Przeniesienie Aneksu C (Dodatkowe wymagania dla usług ekosystemowych) z tego Standardu do FSC-PRO-30-006 *Procedura dla Usług Ekosystemowych: demonstracja wpływu i narzędzia rynkowe*, zatwierdzonej przez Zarząd Dyrektorów FSC w marcu 2018r.
5. Dostosowanie wymagań dotyczących weryfikacji transakcji z FSC-STD-40-004 V3-0, pkt 1.7 oraz Nota Doradcza 40-004-14.
6. Włączenie odniesień, pojęć i definicji w powiązaniu do pięciu zmian wymienionych powyżej.
7. Aktualizacja nieaktualnych odniesień i korekta błędów.

3. Skala, intensywność i ryzyko

Koncepcja skali, intensywności i ryzyka (z ang. SIR) FSC jest przedstawiona w Wytycznych SIR dla Opracowujących Standard. Opracowujący Standard muszą uwzględnić te Wytyczne przy opracowywaniu Krajowych Standardów. Celem Wytycznych SIR jest zapewnienie:

- Ogólnych ram dla Opracowujących Standard w celu uwzględnienia skali, intensywności i ryzyka (SIR) podczas opracowywania Krajowych Standardów Gospodarki Leśnej i Przejściowych Krajowych Standardów;
- Definicji dla czynników "skala" „intensywność” i „ryzyko”, które mogą być wykorzystane jako punkt wyjścia dla Opracowujących Standard do ustalenia progów krajowych;
- Wyjaśnienia, do czego konkretnie odnosi się SIR. Pojęcie SIR jest przede wszystkim związane z „ryzykiem” i potencjalnym negatywnym wpływem działań

gospodarczych. W niektórych przypadkach SIR jest również powiązane z innymi elementami zewnętrznymi w stosunku do Organizacji; i

- Analizy, na poziomie Kryterium, wartości, które są potencjalnie zagrożone.

4. Instrukcje dla Opracowujących Standard

Instrukcje dla Opracowujących Standard określają konkretne kierunki, które muszą zostać uwzględnione przy opracowywaniu wskaźników dla krajowego standardu. Obowiązkowy charakter każdej instrukcji znajduje odzwierciedlenie w jej języku, wyrażonym zgodnie z formułami słownymi ISO dotyczącymi wyrażania postanowień:

- **„shall”** [należy, jest zobowiązany, musi]: wskazuje wymagania, których należy bezwzględnie przestrzegać.
- **„should”** [powinien, zaleca się]: wskazuje na tę spośród kilku możliwości, która jest rekomendowana jako preferowana, bez wspominania ani wykluczania innych. Opracowujący Standard mogą implementować te instrukcje w równoważny sposób, o ile można to wykazać i uzasadnić.
- **„may”** [jest możliwe, może]: wskazuje na sposób postępowania, który jest dopuszczalny w ramach wyznaczonych przez Standard.
- **„can”** [jest możliwe, może]: stosuje się do wyrażenia możliwości i zdolności materialnej, fizycznej bądź przyczynowej.

Instrukcje mają na celu:

- wyjaśnić zastosowanie wskaźników dla różnych typów Jednostek Gospodarowania, takich jak plantacje i lasy naturalne;
- wyjaśnić cel zestawu wskaźników, na przykład wymagania dotyczące ustanowienia praw i praw zwyczajowych zgodnie z Zasadami 1, 3 i 4;
- wyjaśnić związek pomiędzy wskaźnikami dla różnych Kryteriów i Zasad na przykład, zastosowanie procesu rozwiązywania *sporów** w Kryteriach 1.6, 2.6. i 4.6;
- wprowadzenie kluczowych terminów i pojęć, które wymagają dostosowania na poziomie krajowym, takich jak „kulturowo odpowiednie zaangażowanie”, „cechy siedliskowe” i „najlepsza dostępna informacja”; i
- dostarczyć wskazówek dotyczących potrzeby dodawania krajowych progów lub najlepszych praktyk.

5. Aneksy

Niniejszy standard (sekcja F) zawiera dziewięć Aneksów, które zapewniają Opracowującym standard podstawowe ramy, aby pomóc im w spełnieniu poszczególnych wymagań Standardu. Ich obowiązkowy charakter znajduje odzwierciedlenie na początku każdego Aneksu, zebrany jest w poniższej tabeli i wyrażony zgodnie z ISO "formami czasownikowe do wyrażenia postanowień takie jak: „musi”, „powinien” itd.:

Aneks	Tytuł	Zastosowanie dla Opracowujących Standard
Zasada 1, Aneks A	Minimalna lista mających zastosowanie przepisów, regulacji i ratyfikowanych na szczeblu krajowym, traktatów międzynarodowych, konwencji i porozumień	Opracowujący Standard muszą stworzyć listę wszystkich obowiązujących przepisów, obowiązkowych kodeksów postępowania i ustawowych i zwyczajowych praw na poziomie krajowym i w stosownych przypadkach, sub- krajowym, jak przedstawiono w Aneksie A. Lista ta będzie zawarta w Krajowym Standardzie lub Tymczasowym Krajowym Standardzie.
Zasada 2, Aneks B	Wymogi dotyczące szkolenia dla pracowników	Opracowujący Standard muszą zapewnić, że w Krajowym Standardzie i Tymczasowym Krajowym Standardzie zawarte są wymagania szkoleniowe proporcjonalne do skali, intensywności i ryzyka i zgodne z istniejącymi krajowymi i sub- krajowymi wymaganiami szkoleniowymi. Opracowujący Standard mogą również włączać odpowiednie elementy tego Aneksu do wskaźników Krajowego Standardu lub Tymczasowego Krajowego Standardu.

Aneks	Tytuł	Zastosowanie dla Opracowujących Standard
Zasada 5, Aneks C	Dodatkowe wymagania dla usług ekosystemowych	Uwaga redakcyjna: przeniesione do FSC-PRO-30-006. Opracowujący Standard nie muszą już włączać Aneksu C do standardów krajowych.
Zasada 6, Aneks D	Sieć Obszarów Chronionych – diagram koncepcyjny	Opracowujący Standard muszą używać tego diagramu przy opracowaniu stosownych wskazówek, na poziomie krajowym i regionalnym, dotyczących tworzenia Sieci Obszarów Chronionych.
Zasada 7, Aneks E	Elementy planu Gospodarowania	Opracowujący Standard muszą zapewnić, że odpowiednie elementy tego Aneksu są zawarte w wymaganiach dotyczących zawartości planów Gospodarowania, z uwzględnieniem skali, intensywności i ryzyka oraz zgodnie z krajowymi i sub-krajowymi ramami dla planowania Gospodarowania.
Zasada 7, Aneks F	Ramy koncepcyjne dla planowania i monitorowania	Opracowujący Standard mogą używać tej tabeli do okresowego przeglądu różnych planów Gospodarowania i dokumentów sprawdzających.
Zasada 8, Aneks G	Wymagania dotyczące monitorowania	Opracowujący Standard muszą zapewnić, że odpowiednie elementy tego Aneksu są zawarte w wymaganiach dotyczących zawartości planów monitorowania, zgodnie z istniejącymi krajowymi i sub-krajowymi metodami monitorowania oraz uwzględnieniem skali, intensywności i ryzyka.
Zasada 9, Aneks H	Instrukcje dla Opracowujących Standard dotyczące opracowania	Dla krajów, w których występują <i>Nienaruszone Krajobrazy Leśne*</i> Opracowujący Standard muszą

Aneks	Tytuł	Zastosowanie dla Opracowujących Standard
	wskaźników dla <i>Kluczowych Obszarów*</i> <i>Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych*</i>	zastosować Instrukcje dla wyznaczenia: - Progu dla większości <i>Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych* jako Obszarów Kluczowych*</i> ; oraz - Wskaźników dla oceny i ochrony <i>Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych*</i> .
Zasada 9, Aneks I	Strategie utrzymania Szczególnych Wartości Ochronnych	Opracowujący Standard muszą rozważyć następujące strategie, aby opracować wskaźniki do utrzymania Szczególnych Wartości Ochronnych .

ZASADA 1: ZGODNOŚĆ Z PRAWEM

Organizacja* musi* przestrzegać wszystkich obowiązujących przepisów*, regulacji i ratyfikowanych* na szczeblu krajowym, międzynarodowych traktatów, konwencji i porozumień. (P1 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą**

- określić, gdzie *prawa zwyczajowe** regulują korzystanie i dostęp oraz, gdzie ma to zastosowanie, dopisać dodatkowe wskaźniki, aby zapewnić udokumentowanie tych praw do realizacji działań w zakresie certyfikatu (wskaźnik 1.1.1)
- Określić właściwy sposób rozpoznawania i uznawania *praw zwyczajowych** regulujących korzystanie i dostęp oraz, jak takie zidentyfikowane *prawa zwyczajowe** mają być udokumentowane (wskaźnik 1.2.1)
- Określić, gdzie na poziomie krajowym istnieją, *zwyczajowe prawa własności** do gospodarowania i korzystania z surowców i zapewnić, aby były one zawarte we wskaźnikach.(wskaźnik 1.2.1)

Odniesienia do *praw zwyczajowych** znajdują się dalej w treści Zasad* 3 i 4

1.1 Organizacja* musi* być prawnie zdefiniowanym podmiotem o jasnej, udokumentowanej i niepodlegającej zaskarżeniu rejestracji* wraz z pisemnym upoważnieniem prawnie właściwego* organu do prowadzenia określonej działalności. (nowość)

1.1.1 *Prawna rejestracja** zezwalająca na prowadzenie działalności w zakresie certyfikatu jest udokumentowana i niekwestionowana.

1.1.2 *Prawna rejestracja** została dokonana przez *prawnie właściwy** organ i zgodnie z obowiązującymi procedurami.

1.2 Organizacja* musi* wykazać, że status prawny* Jednostki Gospodarowania*, uwzględniając prawo posiadania*, prawa użytkowania* oraz granice są jasno zdefiniowane. (C 2.1 P&C V4)

1.2.1 *Prawne* prawo posiadania**, do zarządzania i korzystania z surowców w zakresie certyfikatu jest udokumentowane.

1.2.2 *Prawne* prawo posiadania** zostało potwierdzone przez *prawnie właściwy** organ i zgodnie z obowiązującymi procedurami.

1.2.3 Granice wszystkich *Jednostek Gospodarowania** objętych certyfikatem są wyraźnie oznaczone lub udokumentowane i wyraźnie zaznaczone na mapach.

1.3 *Organizacja* musi* posiadać prawa do prowadzenia działań w ramach Jednostki Gospodarowania*, które odzwierciedlają status prawny* Organizacji* i Jednostki Gospodarowania*, i są zgodne z powiązanymi wytycznymi prawa krajowego* i praw lokalnych*, a także regulacji oraz wymogów administracyjnych. Prawa, o których mowa muszą* zapewniać możliwość pozyskiwania produktów lub świadczenia usług ekosystemowych* z danej Jednostki Gospodarowania*. Organizacja* uiszcza prawnie zdefiniowane opłaty związane z tymi prawami i zobowiązaniami.(C1.1, 1.2, 1.3 P&C V4)*

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard muszą* stworzyć listę wszystkich mających zastosowanie przepisów prawa*, obowiązujących kodeksów postępowania* oraz prawnych* i zwyczajowych praw* na poziomie krajowym oraz, tam gdzie mają zastosowanie, na poziomie sub-krajowym, jak przedstawiono w Aneksie A.

1.3.1 Wszystkie działania w Jednostce Gospodarowania* są przeprowadzone zgodnie z:

- 1) mającymi zastosowanie prawami*, regulacjami i wymaganiami administracyjnymi,
- 2) prawami* i prawami zwyczajowymi*; oraz
- 3) obowiązującymi kodeksami postępowania*

1.3.2 Terminowo* uiszczone są wszystkie wymagane prawnie opłaty związane z gospodarką leśną*.

1.3.3 Działania ujęte w planie gospodarowania* są zaplanowane w taki sposób, aby były zgodne ze wszystkimi przepisami prawa.

1.4 *Organizacja* musi* opracować i wdrożyć środki lub zaangażować w tym celu odpowiednie organy, by systematycznie chronić Jednostkę Gospodarowania* przed nieupoważnionym i nielegalnym wykorzystaniem zasobów, osiedlaniem się lub innymi nielegalnymi działaniami. (C1.5 P&C V4)*

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard muszą* wypracować wskaźniki, które mają zastosowanie zarówno, gdy grunt jest własnością strony trzeciej jak i gdy Organizacja* musi wprowadzić strategię współpracy z organem regulacyjnym, właścicielem gruntu lub innymi interesariuszami, aby zapobiec wszelkimi odpowiednimi środkami nielegalnym działaniom. Kryterium* to wskazuje, że nie zawsze możliwe jest, aby Organizacja* wprowadzała środki zaradcze, na przykład, gdy Organizacja* nie jest właścicielem gruntu lub gdy nie posiada właściwego prawa do kontroli (wskaźnik 1.4.1 i 1.4.2).

Środki mające na celu ochronę Jednostki Gospodarowania* przed nieupoważnionym lub nielegalnym użytkowaniem zasobów, osiedlaniem się i innymi nielegalnymi działaniami kładą nacisk w większym stopniu na zapobieganie, niż na kontrolę "po

wydarzeniu" i mogą obejmować:

- Drogi *leśne** mają bramy i/ lub mają kontrolowany dostęp do obszarów wysokiego ryzyka*;
- Tymczasowe drogi są fizycznie zamknięte po wycince;
- Drogi *leśne** są patrolowane w celu wykrycia i zapobiegania nielegalnemu dostępowi do *lasu**; i
- Personel i zasoby zostały przydzielone do wykrywania i kontrolowania nielegalnych działań niezwłocznie, w ramach ich praw.

1.4.1 Opracowane i wdrożone są środki w celu zapewnienia systematycznej *ochrony** przed nieupoważnionym lub nielegalnym pozyskiwaniem, łowiectwem, połowem ryb, zastawianiem pułapek, zbieractwem, osadnictwem i innymi nieuprawnionymi działaniami.

1.4.2 W sytuacjach, w których za *ochronę** *prawnie** odpowiedzialne są właściwe organy, wdrożony jest system współpracy z tymi organami w celu identyfikacji, raportowania, kontroli i zniechęcania do nieupoważnionej lub nielegalnej działalności.

1.4.3 Jeżeli wykryte są nielegalne lub nieupoważnione działania, przeprowadzane są odpowiednie kroki w celu ich powstrzymania.

1.5 *Organizacja *musi** działać zgodnie z *mającymi zastosowanie przepisami krajowymi**, *przepisami lokalnymi**, *ratyfikowanymi** międzynarodowymi konwencjami i *obowiązkowymi kodeksami postępowania** odnoszącymi się do transportu i handlu wyrobami leśnymi w obrębie i z danej Jednostki Gospodarowania* lub do punktu pierwszej sprzedaży. (C1.3 P&C V4)**

1.5.1 Wykazana jest zgodność z *mającymi zastosowanie przepisami krajowymi**, *prawami lokalnymi**, *ratyfikowanymi** konwencjami międzynarodowymi i *obowiązkowymi kodeksami postępowania**, związanymi z transportem i handlem produktami leśnymi do punktu pierwszej sprzedaży.

1.5.2 Wykazana jest zgodność z przepisami CITES, łącznie z posiadaniem pozwoleń na pozyskanie i handel wszelkimi gatunkami CITES.

1.6 *Organizacja *musi** identyfikować, zapobiegać i rozstrzygać spory* dotyczące kwestii statutowych lub *praw zwyczajowych**, które w odpowiednim czasie* mogą być rozstrzygane na drodze pozasądowej, poprzez *zaangażowanie** *zaangażowanych stron**(C2.3 P&C V4)**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący

Standard muszą zawierać w standardzie informację, że proces rozwiązywania sporów* wymaga aktywnego i *kulturowo odpowiedniego* zaangażowania** w celu określenia przedmiotu sporu*.

Do określenia „*ludność rdzenna**” oraz „*społeczności lokalne**” i ich praw odnoszą się Kryterium* 3.1 i Kryterium* 4.1. Do kontroli zasobów oraz *dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody** odnoszą się Kryterium* 3.2 i Kryterium* 4.2. Do ochrony miejsc szczególnego znaczenia odnoszą się Kryterium* 3.5 i Kryterium* 4.7. Do ochrony *wiedzy tradycyjnej** i *własności intelektualnej** odnoszą się Kryterium* 3.6 i Kryterium* 4.8

*Spory** mogą również dotyczyć *prawa** i *praw zwyczajowych** włącznie z *własnością lasu**, podważaniem tytułu do gruntu, podważaniem własności koncesji leśnej lub *prawa posiadania**. (wskaźnik 1.6.1)

Opracowujący Standard *muszą** opracować metodologię *kulturowo odpowiedniego* rozwiązywania sporów**, zgodnie z wymaganiami Kryterium* 7.6

Temat *sporów** występuje w Kryterium* 1.6 w związku z ustawowym prawem posiadania,; w Kryterium* 2.6 w odniesieniu do skarg pracowniczych i w Kryterium* 4.6 w odniesieniu do lokalnych społeczności i osób prywatnych, w związku z wpływem działań gospodarcze

-
- 1.6.1 Wdrożony jest *publicznie dostępny** mechanizm rozwiązywania sporów* poprzez *zaangażowanie* stron zaangażowanych**, których spory dotyczą.
- 1.6.2 *Spory** związane z problemami wynikającymi z *mającego zastosowanie prawa** lub *prawa zwyczajowego**, które mogą być rozstrzygnięte pozasądowo są *w odpowiednim czasie** zgłaszane i zostają rozwiązane lub podlegają procesowi rozwiązywania sporów*.
- 1.6.3 Istnieje aktualna dokumentacja wszystkich *sporów** związanych z *obowiązującym prawem ** lub *prawem zwyczajowym**, zawierająca:
- a) Czynności wykonane w celu rozwiązania *sporów**;
 - b) Wyniki wszystkich procesów rozwiązywania *sporów**; oraz
 - c) *Spory** nierozstrzygnięte, przyczyny ich nie rozwiązania oraz jak będą rozwiązane.
- 1.6.4 Wstrzymuje się sporne działanie na obszarze, gdzie istnieje *spór** o:
- 1) *znacznej wielkości**; lub
 - 2) *znaczącym czasie trwania**; lub
 - 3) udziale znaczącej ilości interesów
- 1.7 Organizacja*** musi publicznie ogłosić swoje zobowiązanie do nieoferowania i nieprzyjmowania łapówek w postaci pieniędzy lub jakiegokolwiek innej formie korupcji, oraz przestrzegania przepisów antykorupcyjnych, jeśli istnieją. W przypadku braku przepisów antykorupcyjnych Organizacja wdroży inne środki antykorupcyjne

odpowiadające skali* i intensywności* prowadzonych działań gospodarczych oraz ryzyku* korupcji. (nowość)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: To Kryterium uznaje, że korupcja ogólnie biorąc jest nielegalna, ale nie wszystkie kraje posiadają lub wdrożyły antykorupcyjne prawo i regulacje.

Tam, gdzie antykorupcyjne prawo i regulacje są nieefektywne lub nie istnieją, Opracowujący Standard muszą zastosować inne antykorupcyjne środki w tym na przykład, stworzenie lub udział *Organizacji** w formalnie trwałym układzie innych organizacji z sektora publicznego i prywatnego, w którym każdy uczestnik zgadza się w publicznym oświadczeniu nie uczestniczyć w korupcji rozumianej jako oferowanie lub przyjmowanie łapówek, czy to w pieniądzu czy innej formie (wskaźnik 1.7.4).

Niezależna strona trzecia posiadająca doświadczenie w takich kwestiach powinna następnie monitorować wiarygodność takich oświadczeń.

1.7.1 Wdrożona jest polityka zawierająca zobowiązanie do nie oferowania ani przyjmowania łapówek w żadnej postaci.

1.7.2 Polityka dorównuje lub przewyższa odpowiednie przepisy ogólne.

1.7.3 Polityka jest bezpłatnie *dostępna publicznie**.

1.7.4 Łapówki, przymus i inne akty korupcji nie występują.

1.7.5 W razie wystąpienia korupcji wdrażane są środki naprawcze.

1.8 *Organizacja musi zademonstrować długoterminowe zobowiązanie do przestrzegania *Zasad** i *Kryteriów** FSC w obrębie *Jednostki Gospodarowania** i powiązanych z tym Polityk i Standardów FSC. Oświadczenie odnośnie takiego zobowiązania musi być włączone w darmowy materiał *publicznie dostępny**. (C1.6 P&C V4)**

1.8.1 Polityka zatwierdzona na piśmie przez osobę upoważnioną do jej wdrożenia zawiera długoterminowe zobowiązanie do zarządzania lasami spójnie z *Zasadami** i *Kryteriami** FSC i powiązanymi Politykami i Standardami

1.8.2 Polityka jest bezpłatnie *dostępna publicznie**.

Zasada 1, Aneks A: Minimalna lista *mających zastosowanie przepisów**, regulacji i *ratyfikowanych** na szczeblu krajowym, traktatów międzynarodowych, konwencji i porozumień.

1. Prawo do pozyskania	
1.1 <i>Prawo do posiadania*</i> gruntu i prawo do zarządzania	Prawodawstwo obejmujące <i>prawo do posiadania*</i> gruntu, łącznie z <i>prawami zwyczajowymi*</i> oraz prawem do zarządzania, obejmujące stosowanie <i>legalnych*</i> metod wchodzenia w <i>prawo posiadania*</i> i zarządzania. Obejmuje również <i>rejestrację prawną*</i> przedsiębiorstwa i rejestrację podatkową, w tym właściwe prawnie wymagane licencje.
1.2 Świadczenia koncesyjne	Prawodawstwo regulujące procedury wydawania <i>leśnych*</i> świadectw koncesyjnych, łącznie z legalnymi sposobami ich uzyskiwania. Łapówkarstwo, korupcja i nepotyzm są szczególnie dobrze znanymi zjawiskami w powiązaniu z koncesjami.
1.3 Planowanie gospodarowania i pozyskania	Wszelkie krajowe i sub-krajowe prawne wymagania co do <i>Planowania Gospodarowania*</i> , włącznie z prowadzeniem inwentaryzacji lasu, posiadanie <i>planu gospodarowania* lasem*</i> , powiązanie planowanie i śledzenie, oceny wpływu, konsultacje z innymi podmiotami, jak również zatwierdzenia powyższych przez właściwe prawnie organy.
1.4 Zgoda na pozyskanie	Krajowe i sub-krajowe prawa i przepisy regulujące procedury wydawania zezwoleń na pozyskanie, licencji i innych dokumentów wymaganych przy konkretnych operacjach pozyskania. Zawiera również stosowanie <i>legalnych*</i> metod uzyskiwania zezwoleń. Korupcja jest dobrze znanym zagadnieniem powiązanim z wydawaniem zezwoleń na pozyskanie.
2. Podatki i opłaty	
2.1 Uiszczanie opłat licencyjnych i opłat z tytułu pozyskania	Ustawodawstwo obejmujące uiszczanie wszystkich prawnie wymaganych opłat za pozyskanie w <i>lesie*</i> takich jak opłat licencyjnych, opłat za drewno na pniu przeznaczone do wycięcia, i innych bazujących na masie pozyskania. Obejmuje to opłaty bazujące na prawidłowej klasyfikacji jakościowej, ilościowej i gatunkowej. Nieprawidłowa klasyfikacja produktów <i>leśnych*</i> jest znana, jako problem często powiązany z łapówkarstwem urzędników kontrolujących klasyfikację.
2.2 Podatek od wartości dodanej i inne podatki od sprzedaży	Ustawodawstwo obejmujące różne typy podatków od sprzedaży, które odnoszą się do sprzedanego materiału, w tym do drzewostanu rosnącego (sprzedaż zapasu stojącego).
2.3 Podatek od przychodu i dochodowy	Ustawodawstwo obejmujące podatki od przychodu i dochodu w powiązaniu z dochodem pochodzącym ze sprzedaży produktów <i>leśnych*</i> i czynności przy

	pozyskaniu. Ta kategoria odnosi się także do dochodu ze sprzedaży drewna i nie zawiera innych podatków odpowiednich dla firm i nie jest powiązana z wypłatami zarobków.
3. Prace przy pozyskaniu drewna	
3.1 Przepisy dotyczące pozyskania drewna	Wszelkie <i>prawne*</i> wymagania dotyczące technik i technologii pozyskania drewna włącznie z cięciami selekcyjnymi, odnowieniem podokapowym, cięciem zupełnym, transportem surowca z miejsca ścinki, ograniczenia sezonowe itd. Zwykle zawierają również przepisy dotyczące wielkości powierzchni zrębów, minimalnego wieku lub pierśnicy dopuszczalnej ścinki i elementów, które <i>muszą*</i> być chronione podczas ścinki itd. Plan zrywki lub szlaki zrywkowe, budowa drogi, systemu drenażowego i mostów itp., <i>musi*</i> również być uwzględniony podobnie jak zaplanowanie i monitorowanie procesu pozyskania. Wszelkie prawnie powiązane kodeksy praktyki przy pozyskaniu drewna <i>muszą*</i> być uwzględnione.
3.2 Siedliska i gatunki chronione	Międzynarodowe, krajowe i sub-krajowe traktaty, przepisy i regulacje odnoszące się do obszarów chronionych, dopuszczalnego użytkowania i działalności w lasach, lub rzadkich, zagrożonych lub ginących gatunków łącznie z ich <i>siedliskiem*</i> lub potencjalnym <i>siedliskiem*</i> życia.
3.3 Wymagania środowiskowe	Krajowe i sub-krajowe przepisy i regulacje odnoszące się do identyfikacji lub <i>ochrony*</i> <i>wartości przyrodniczych*</i> łącznie, ale nie tylko związanych z lub będących pod wpływem procesów pozyskania, akceptowalnym poziomem uszkodzenia gleby, ustanowienia stref buforowych (np. wzdłuż cieków, otwarte przestrzenie i miejsca lęgowe), zachowaniem drzew retencyjnych na zrębach, sezonowym ograniczeniem czasu pozyskania, wymaganiami środowiskowymi dla maszyn leśnych, użyciem <i>pestycydów*</i> i innych środków chemicznych, <i>ochroną*</i> bioróżnorodności, jakością powietrza, <i>ochroną*</i> i <i>przywróceniem*</i> jakości wody, utrzymaniem urządzeń rekreacyjnych, rozwojem <i>infrastruktury*</i> pozaleśnej, poszukiwaniem i eksploatacją kopalin; itp.
3.4 Zdrowie i bezpieczeństwo	Wymagane przez <i>prawo*</i> środki <i>ochrony*</i> osobistej dla osób zaangażowanych w prace pozyskaniowe, wprowadzanie praktyk bezpiecznej ścinki i transportu, ustanowienie <i>stref ochronnych*</i> wokół powierzchni roboczych, wymogi bezpieczeństwa dla używanych maszyn i wymagane prawem zasady bezpieczeństwa przy stosowaniu środków chemicznych. Wymagania dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa <i>muszą*</i> być zastosowane odpowiednio do prac w <i>lesie*</i> (nie w pracy

	biurowej, czy też działaniach mniej powiązanych z właściwą pracą w <i>lesie</i> *)
3.5 <i>Legalne*</i> zatrudnienie	<i>Prawne*</i> wymagania dotyczące zatrudnienia personelu zaangażowanego przy pozyskaniu włącznie z wymaganiami odnośnie kontraktów i uprawnień, wymagania obowiązkowego ubezpieczenia, świadectw kompetencji i innych wymaganych szkoleń oraz opłacania przez pracodawcę świadczeń socjalnych i podatku dochodowego. Także odnosi się do przestrzegania minimalnego wieku zatrudnienia i minimalnego wieku personelu pracującego przy pracach niebezpiecznych, prawodawstwa przeciwko wymuszonej i obowiązkowej pracy, dyskryminacji i prawodawstwa gwarantującego wolność zrzeszania się.
4. Prawa stron trzecich	
4.1 <i>Prawa zwyczajowe*</i>	Prawodawstwo odnoszące się do <i>praw zwyczajowych*</i> dotyczących prac pozyskaniowych w <i>lesie*</i> , łącznie z wymaganiami dotyczącymi podziału korzyści i <i>praw ludności rdzennej*</i> .
4.2 <i>Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda*</i>	Prawodawstwo obejmujące " <i>dobrowolną, uprzednią i świadomą zgodę*</i> " w związku z przeniesieniem praw do gospodarowania lasem i <i>praw zwyczajowych*</i> na rzecz <i>Organizacji*</i> odpowiedzialnej za pozyskiwanie.
4.3 <i>Prawa ludności rdzennej*</i>	Prawodawstwo, które reguluje prawa <i>ludności rdzennej*</i> związane z gospodarką leśną. Możliwe do rozważenia aspekty to tytuł własności gruntu oraz prawa do korzystania z niektórych zasobów związanych z <i>lasami*</i> oraz do praktykowania tradycyjnych działań, które mogą obejmować <i>lasy*</i> .
5. Handel i transport	
UWAGA. Ta sekcja odnosi się zarówno do wymagań w gospodarce leśnej, jak i w przetwórstwie i handlu.	
5.1 Klasyfikacja gatunkowa, ilościowa i jakościowa	Prawodawstwo regulujące jak pozyskany materiał jest klasyfikowany pod względem gatunkowym, masowym i jakościowym w połączeniu z handlem i transportem. Niewłaściwa klasyfikacja pozyskanego materiału jest znaną metodą redukcji lub unikania płacenia prawnie należnych podatków i opłat.
5.2 Handel i transport	Wszystkie wymagane pozwolenia na handel i transport <i>muszą*</i> istnieć podobnie jak prawnie wymagane dokumenty transportowe, które towarzyszą transportowi drewna od operacji w <i>lesie*</i> .
5.3 Handel offshore i ceny transferowe	Prawodawstwo regulujące tzw. handel offshore. Handel offshore z powiązanymi firmami umiejscowionymi w

	rajach podatkowych w połączeniu z fikcyjnymi cenami transferowymi jest znanym sposobem unikania płacenia podatków i opłat obowiązujących w państwie pozyskania i jest uznany jako ważne źródło funduszy, które mogą być użyte jako łapówki przy operacjach <i>leśnych</i>* i dla personelu zaangażowanego przy pozyskaniu. Wiele krajów wprowadziło prawo odnoszące się do cen transferowych i handlu offshore. Należy zauważyć, że tylko ceny transferowe i handel offshore, jeśli są prawnie zakazane w kraju, mogą być w tym miejscu włączone.
5.4 Przepisy celne	Przepisy celne odnoszące się do takich sfer jak licencje eksportowe/importowe i klasyfikacja produktów (kody, ilości, jakość i gatunki).
5.5 CITES	Pozwolenia CITES (Konwencja w Sprawie Międzynarodowego Handlu Gatunkami Zagrożonymi Dzikiej Fauny i Flory, znana też jako Konwencja Waszyngtońska).
6. Należyta staranność	
6.1 Należyta staranność / Należyta dbałość o procedury	Prawodawstwo wymagające należytej staranności/ należytej dbałości o procedury, łącznie z np. systemem należytej staranności/ należytej dbałości, deklaracje, zobowiązania, lub przetrzymywanie dokumentów handlowych itp.
7. Usługi ekosystemowe	
	Prawodawstwo odnoszące się do prawa <i>usług ekosystemowych</i>* łącznie z <i>prawami zwyczajowymi</i>* jak i prawami do gospodarowania, łącznie z użyciem <i>prawnych</i>* metod zgłaszania roszczeń i uzyskania korzyści i praw do zarządzania w zakresie <i>usług ekosystemowych</i>*. Krajowe i sub-krajowe prawa i przepisy związane z identyfikacją, ochroną i zapłatą za <i>usługi ekosystemowe</i>*. Zawiera także <i>prawną</i>* rejestrację działalności, rejestrację podatkową, odpowiednie wymagane prawem licencje na eksploatację, opłaty i roszczenia odnośnie do <i>usług ekosystemowych</i>* (włącznie z turystyką).

ZASADA 2: PRAWA PRACOWNIKÓW* I WARUNKI ZATRUDNIENIA

Organizacja* musi* zapewnić utrzymanie lub zwiększenie dobrobytu socjalnego i ekonomicznego swoich pracowników*. (nowość)

2.1 Organizacja* musi* przestrzegać* zasad i praw w pracy określonych w Deklaracji MOP dotyczącej Podstawowych Zasad i Praw w Pracy (1998) opracowanych na podstawie ośmiu podstawowych Konwencji MOP. (C4.3 P&CV4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD:

Opracowujący Standard *muszą** należycie uwzględnić prawa i obowiązki ustanowione w prawie krajowym, a jednocześnie wypełnić cele wskaźników i podwskaźników w tym Kryterium*.

2.1.1 Organizacja* nie może wykorzystywać pracy dzieci.

2.1.1.1 Organizacja* nie może zatrudniać pracowników* poniżej wieku 15 lat lub poniżej wieku *minimalnego** określonego w prawie krajowym lub lokalnych przepisach, niezależnie od tego który wiek jest wyższy, z wyjątkiem przypadków wymienionych w punkcie 2.1.1.2.

2.1.1.2 W krajach, w których *krajowe ustawodawstwo** lub przepisy zezwalają na zatrudnianie osób w wieku 13 – 15 lat do pracy lekkiej, zatrudnienie takie nie może kolidować z obowiązkiem szkolnym, ani być szkodliwe dla ich zdrowia czy rozwoju. W szczególności, w przypadku, gdy dzieci podlegają przepisom dotyczącym obowiązku szkolnego, mogą pracować jedynie poza godzinami szkolnymi w trakcie normalnych godzin pracy w ciągu dnia.

2.1.1.3 Żadna osoba poniżej 18 lat nie może być zatrudniona do *niebezpiecznej** lub *ciężkiej pracy**, za wyjątkiem celów szkoleniowych zgodnych z obowiązującym *ustawodawstwem krajowym** i przepisami.

2.1.1.4 Organizacja* musi zabronić najgorszych form *pracy dzieci**.

2.1.2 Organizacja musi zlikwidować wszystkie formy pracy przymusowej i obowiązkowej.

2.1.2.1 Stosunek zatrudnienia jest dobrowolny i oparty na obustronnej zgodzie, bez zagrożenia karą.

2.1.2.2 Brak jest dowodów na jakiegokolwiek praktyki wskazujące na pracę przymusową lub obowiązkową, włącznie z, lecz nie ograniczając się do, następujących praktyk:

- Przemoc fizyczna I seksualna

- Praca niewolnicza
- wstrzymanie wypłat / włączając w to wypłatę wynagrodzeń za pracę lub płatność depozytu w celu rozpoczęcia zatrudnienia
- ograniczenie mobilności/poruszania się
- zatrzymanie paszportu i dokumentów tożsamości
- groźba donosu/wydania władzom

2.1.3 *Organizacja** musi zapewnić, że nie ma miejsca dyskryminacja w zakresie zatrudniania i wykonywania zawodu.

2.1.3.1 Praktyki dotyczące *zatrudniania i wykonywania zawodu** są niedyskryminacyjne.

2.1.4 *Organizacja** musi respektować wolność zrzeszania się i prawo do rokowań zbiorowych.

2.1.4.1 *Pracownicy** mają możliwość założenia lub przyłączenia się do *organizacji pracowników** według własnego wyboru.

2.1.4.2 *Organizacja** respektuje prawa pracowników do angażowania się w zgodne z prawem działania związane z tworzeniem, przyłączaniem się do, lub wspieraniem *organizacji pracowników** lub do powstrzymywania się od tego; i nie będzie dyskryminować ani karać pracowników za korzystanie z tych praw.

2.1.4.3 *Organizacja** prowadzi negocjacje z ustanowionymi zgodnie z prawem *organizacjami pracowników** oraz/lub należycie wybranymi przedstawicielami, w *dobrej wierze** oraz przy najlepszych staraniach w celu osiągnięcia *układu zbiorowego**

2.1.4.4 Istniejące *Układy zbiorowe** są przestrzegane.

2.2 ***Organizacja* musi* promować równość płci* w zakresie zatrudnienia, możliwości szkolenia, przyznawania kontraktów, zaangażowania* i działań zarządczych. (nowe)***

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** zidentyfikować krajowe prawa i przepisy dotyczące *równości płci** w zakresie praktyk zatrudnienia, możliwości szkoleniowych, udzielania zamówień, *zaangażowania** i działań zarządczych. Opracowujący Standard identyfikują luki między wymaganiami tego *Kryterium**, a przepisami krajowymi i opracowują wskaźniki opisujące czynności, które powinna podjąć *Organizacja**, aby te luki wypełnić.

Wypełnianie luk może, w niektórych przypadkach, wymagać wprowadzenia przez Organizację dodatkowych rozwiązań mogących obejmować:

- Zapewnienie kobietom możliwości szkolenia w zakresie umiejętności wymaganych do rozwoju ich kariery zawodowej;
- Wprowadzenie programów pomagających kobietom w zapewnieniu zatrudnienia na wszystkich szczeblach *Organizacji**, w tym mentoring i szkolenie liderów;
- Opracowanie alternatywnych sposobów wypłat dla zwiększenia bezpieczeństwa pracownic np. bezpośrednie wnoszenie opłat szkolnych;
- Wprowadzenie elastycznych zasad i sposobów pracy dla rodziców, takich jak elastyczne godziny pracy, praca dzielona, czy praca z domu w okresie szkolnym;
- Zachęcanie mężczyzn do brania urlopów ojcowskich w celu wspierania rodzin;
- Zapewnienie przydzielania innych zadań bez obniżenia wynagrodzenia, kiedy ciąża wymaga pracy mniej obciążającej fizycznie, i
- Zapewnienie udogodnień dla kobiet w ciąży i karmiących oraz zaplecza dla opieki dziennej nad dziećmi w wieku przedszkolnym

-
- 2.2.1 Wdrożone są systemy promujące *równość płci** i zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć w praktykach: zatrudnienia, możliwości szkolenia, przyznawania kontraktów, *zaangażowania** i działań zarządczych.
- 2.2.2 Możliwości zatrudnienia są otwarte zarówno dla kobiet, jak i dla mężczyzn na takich samych warunkach, a kobiety są zachęcane do aktywnego udziału na wszystkich poziomach zatrudnienia.
- 2.2.3 Praca wykonywana zazwyczaj przez kobiety (szkółki leśne, hodowla lasu, pozyskiwanie *niedrzewnych produktów leśnych**, ważenie, pakowanie itp.) jest uwzględniona w programach szkolenia oraz programach bezpieczeństwa i higieny pracy w takim samym stopniu, jak prace wykonywane zazwyczaj przez mężczyzn.
- 2.2.4 Kobiety i mężczyźni otrzymują takie samo wynagrodzenie, gdy wykonują taką samą pracę.
- 2.2.5 Kobiety są wynagradzane bezpośrednio i za pomocą wspólnie uzgodnionych metod (np. bezpośredni przelew bankowy, bezpośrednia płatność chesnego za szkołę itp.), aby mogły w bezpieczny sposób otrzymać i zachować swoje wynagrodzenie za pracę.
- 2.2.6 Urlop macierzyński trwa nie krócej niż przez okres sześciu tygodni po porodzie.
- 2.2.7 Urlop ojcowski jest dostępny, a korzystanie z niego nie jest karane.
- 2.2.8 Zapewniona jest możliwość aktywnego udziału zarówno kobiet, jak i mężczyzn w zebraniach, komitetach zarządzających i forach decyzyjnych.

2.2.9 Istnieją poufne i skuteczne mechanizmy zgłaszania i eliminowania przypadków molestowania seksualnego i dyskryminacji ze względu na płeć, stan cywilny, posiadanie dzieci lub orientację seksualną.

2.3 Organizacja* musi* wdrożyć praktyki związane z bezpieczeństwem i higieną pracy w celu ochrony pracowników* przed chorobami zawodowymi i zagrożeniem dla zdrowia . Praktyki te, proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych, muszą* spełniać lub przekraczać wymagania Kodeksu Postępowania MOP w Zakresie Bezpieczeństwa i Higieny Pracy przy Pracach Leśnych. (C4.2 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard identyfikują w Aneksie A sekcja 3.4 krajowe przepisy i regulacje dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników*, które spełniają lub przewyższają wymagania Kodeksu Postępowania MOP w zakresie Bezpieczeństwa i Higieny Pracy przy Pracach Leśnych oraz Konwencji MOP nr 155, Konwencji o Bezpieczeństwie i Higienie Pracy (1981). Opracowujący Standard muszą* zidentyfikować wszelkie luki między wymaganiami tego Kryterium* i przepisami krajowymi i opisać, w jaki sposób Organizacja* ma się do nich odnieść (wskaźnik 2.3.1).

2.3.1 Przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy są opracowane i wdrożone tak, że spełniają lub przewyższają Kodeks MOP w zakresie Bezpieczeństwa i Higieny Pracy przy Pracach Leśnych.

2.3.2 Pracownicy* posiadają sprzęt ochrony osobistej odpowiedni do przydzielonych zadań.

2.3.3 Stosowanie sprzętu ochrony osobistej jest obowiązkowe.

2.3.4 Prowadzona jest dokumentacja w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy obejmująca w szczególności rodzaje wypadków i czas absencji z powodu wypadków.

2.3.5 Częstotliwość i dotkliwość wypadków są stale niskie w porównywaniu do średnich w leśnictwie krajowym.

2.3.6 Procedury bezpieczeństwa i higieny pracy są przeglądane i poprawiane zgodnie z wymaganiami po poważnych zdarzeniach i wypadkach.

2.4 Organizacja* musi* wypłacać wynagrodzenie równoważne lub przewyższające minimalne standardy w leśnictwie lub inne wynagrodzenie wynikające z uznanych porozumień w kwestii płac w leśnictwie lub płacę umożliwiającą utrzymanie*, jeśli jest wyższa niż minimalne wynagrodzenie ustawowe. W przypadku, gdy nie istnieje żadne z powyższych, Organizacja*, z udziałem pracowników*, opracuje mechanizmy ustalenia wysokości płacy umożliwiającej utrzymanie*. (nowość)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** zidentyfikować wszystkie standardy w *leśnictwie**, inne porozumienia płacowe i *płacę pozwalającą na utrzymanie** i określić, które z nich są wyższe od płacy minimalnej i o ile. Opracowujący Standard *muszą** zaadaptować wskaźniki 2.4.2 i 2.4.3 bazując na analizie tych różnic.

Do ustalenia *płacy pozwalającej na utrzymanie** Opracowujący Standard mogą użyć metody opracowanej przez ISEAL.

Podejście zastosowane do określenia *płacy pozwalającej na utrzymanie** musi* być kulturowo odpowiednie, zgodnie z wymaganiami Kryterium* 7.6 (Wskaźnik 2.4.3).

2.4.1 Płace wypłacane przez *Organizację** w każdych warunkach odpowiadają lub przekraczają ustawowe płace minimalne, jeśli są one określone.

2.4.2 Płace wypłacane odpowiadają lub przekraczają:

- 1) minimalne stawki w *leśnictwie**; lub
- 2) inne stawki zawarte w porozumieniach płacowych w *leśnictwie**; lub
- 3) *Płace pozwalające na utrzymanie**, które są wyższe od ustawowej płacy minimalnej.

2.4.3 Jeśli płaca minimalna nie jest określona, płace są ustanawiane z *kulturowo odpowiednim** *zaangażowaniem** *pracowników** lub *formalnych i nieformalnych organizacji pracowników**.

2.4.4. Wynagrodzenia, i wynagrodzenia kontraktowe są wypłacane terminowo.

2.5 *Organizacja* musi* wykazać, że pracownicy* otrzymują specjalistyczne szkolenia i nadzór nad wykonywaną pracą, by bezpiecznie i skutecznie wdrożyć plan gospodarowania* i inne związane z nim czynności.*(C7.3 P&C V4)

2.5.1 *Pracownicy** otrzymują specjalistyczne szkolenia zgodnie z Aneks B oraz nadzór, aby bezpiecznie i skutecznie brać udział w realizacji *planu gospodarowania** i czynnościach zarządczych.

2.5.2 Przechowywane są dane o aktualnych szkoleniach odpowiednio dla wszystkich *pracowników**

2.6 *Organizacja* musi* posiadać opracowane, przy zaangażowaniu* pracowników*, mechanizmy rozwiązywania skarg i zapewnienia pracownikom słusznej rekompensaty* za stratę lub zniszczenie ich własności, chorobę zawodową* lub wypadek przy pracy* mające miejsce w trakcie pracy dla Organizacji* (nowe)*

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Skargi *pracowników** mogą często występować na gruncie rasy, płci, lub orientacji seksualnej. To oznacza, że Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki dla upewnienia się, że

*kulturowo odpowiednie** *zaangażowanie** jest wykorzystane do określenia systemu rozwiązywania *sporów** zgodnie z wymogami *Kryterium** 7.6 (wskaźnik 2.6.1)

- 2.6.1 Istnieje system rozwiązywania *sporów**, opracowany przy *kulturowo odpowiednim** *zaangażowaniu** *pracowników**.
- 2.6.2 Skargi *pracowników** są rozpoznawane, reaguje się na nie i są rozpatrzone lub są w trakcie procesu rozpatrywania *sporów**.
- 2.6.3 Utrzymuje się aktualny rejestr skarg *pracowników** związanych z ich stratami lub zniszczeniem własności, *chorobami zawodowymi* *lub zranieniami, zawierający:
- 1) kroki podjęte w celu rozpatrzenia skargi
 - 2) wyniki postępowań włącznie ze *śłuszną rekompensatą**, oraz
 - 3) nierozwiązane *spory**, przyczyna ich nie rozwiązania i jak będą rozwiązane.
- 2.6.4 Przewidziana jest *śłuszną rekompensatą** dla pracowników za stratę lub zniszczenie ich własności, za *chorobę zawodową** lub obrażenia

Zasada 2, Aneks B.: Wymagane szkolenia dla *pracowników**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** upewnić się, że wymagania dotyczące szkoleń *pracowników** są włączone do Krajowych Standardów i Tymczasowych Krajowych Standardów, odpowiednio do *skali, intensywności i ryzyka** i są spójne z istniejącymi krajowymi i sub-krajowymi wymaganiami dotyczącymi szkoleń.

Opracowujący Standard mogą również włączyć odpowiednie elementy tego Aneksu do wskaźników Krajowych Standardów lub Tymczasowych Krajowych Standardów.

Lista wymaganych szkoleń w niniejszym aneksie jest kierowana do *pracowników** z konkretnymi obowiązkami służbowymi związanymi z wdrażaniem Krajowych Standardów lub Tymczasowych Krajowych Standardów.

Pracownicy muszą** być w stanie:

- 1) Wdrażać działania w *lasach** zgodnie z określonymi prawem wymaganiami (*Kryterium** 1.5)
- 2) Rozumieć treść, znaczenie i zastosowanie ośmiu podstawowych Konwencji MOP (*Kryterium** 2.1)
- 3) Rozpoznawać i zawiadamiać przełożonych o molestowaniu seksualnym i dyskryminacji płciowej (*Kryterium** 2.2)
- 4) Bezpiecznie przenosić i pozbywać się substancji niebezpiecznych, aby upewnić się, że użycie nie stanowi *ryzyka** dla zdrowia (*Kryterium** 2.3)
- 5) Wykonywać swoje obowiązki w przypadku szczególnie niebezpiecznych prac lub prac wiążących się ze szczególną odpowiedzialnością (*Kryterium** 2.5)
- 6) Określać, gdzie *ludność rdzenna** ma *ustawowe** i *zwyczajowe prawa** odnośnie do działań zarządczych (*Kryterium** 3.2)
- 7) Określić i wdrożyć mające zastosowanie elementy Deklaracji ONZ dotyczącej Praw *Ludności Rdzennej** i Konwencji 169 MOP (*Kryterium** 3.2)
- 8) Określić miejsca o specjalnym znaczeniu kulturowym, przyrodniczym, gospodarczym, religijnym czy duchowym dla *ludności rdzennej** i zastosować konieczne środki do ich ochrony przed rozpoczęciem prac *leśnych** dla uniknięcia negatywnych efektów. (*Kryterium** 3.5 i *Kryterium** 4.7)
- 9) Określić, gdzie *społeczności lokalne** mają *ustawowe** i *zwyczajowe prawa** w odniesieniu do działań zarządczych (*Kryterium** 4.2)
- 10) Przeprowadzić *oceny skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych** i opracować odpowiednie środki łagodzące (*Kryterium** 4.5)
- 11) Wprowadzać działania odnośnie utrzymania lub wzmacniania deklarowanych *usług ekosystemowych**, kiedy stosowane są oświadczenia FSC dla Usług Ekosystemowych (*Kryterium** 5.1).
- 12) Postępować z, stosować i przechowywać *pestycydy** (*Kryterium** 10,7), oraz

13) Wprowadzać procedury usuwania wycieków z *materiałów odpadowych**
(Kryterium* 10.12)

ZASADA 3: PRAWA LUDNOŚCI RDZENNEJ*

Organizacja* zidentyfikuje i będzie *podtrzymywała** prawa i *prawa zyczajowe** *ludności rdzennej** w zakresie własności, użytkowania i zarządzania ziemią, *terytoriami** i zasobami, na które wpływ mają działania zarządcze. (P3 P&C V4)

- 3.1 **Organizacja*** zidentyfikuje *ludność rdzenną**, która istnieje na obszarze *Jednostki Gospodarowania**, lub którą obejmują działania gospodarcze. **Organizacja***, przy zaangażowaniu* *ludności rdzennej**, zidentyfikuje jej prawa do *posiadania**, prawa dostępu i korzystania z zasobów leśnych i *usług ekosystemowych**, *prawa zwyczajowe**, a także prawa i obowiązki mające zastosowanie w obrębie *Jednostki Gospodarowania**. **Organizacja*** zidentyfikuje także obszary, w których powyższe prawa są kwestionowane. (nowość)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJACYCH STANDARD: to *Kryterium** wymaga identyfikacji *ludności rdzennej** mającej należne i uzasadnione prawo do dostępu do korzyści, dóbr lub *usług ekosystemowych** z *Jednostki Gospodarowania**. Są wśród nich takie, które potwierdziły prawo do gruntu, *lasu** i innych surowców w oparciu o długotrwałe użytkowanie oraz takie, które jeszcze tego nie zrobiły (na przykład z powodu braku wiedzy lub upoważnienia) (Wskaźnik 3.1.1).

Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki w celu zapewnienia, że tam, gdzie nie ma pisemnych zapisów potwierdzających te roszczenia do praw, używa się *kulturowo odpowiednich** sposobów identyfikowania, uzgadniania i dokumentowania praw i obowiązków *ludności rdzennej**.

Opracowujący Standard *muszą** opracować metodologię dla wdrożenia *kulturowo odpowiedniego** podejścia do identyfikacji i dokumentowania praw i obowiązków *ludności rdzennej** zgodnie z wymogami *Kryterium** 7.6 (Wskaźnik 3.1.2).

Opracowujący Standard *muszą** opracować *kulturowo odpowiednią** metodologię za *Dobrowolną, uprzednią i świadomą zgodą* posiadaczy odpowiednich praw** umożliwiającą identyfikację i dokumentację praw i obowiązków *ludności rdzennej**, w tym *krajobrazów kulturowych ludności rdzennej**, wartości ekologicznych i kulturowych oraz innych *praw** i *praw zwyczajowych** jak określone w *Kryteriach** 3.1, 3.4, 3.5 i 4.1, spójnie z wymaganiami *Kryterium** 7.6 (Wskaźnik 3.1.2).

Ponadto, poprzez opracowanie odpowiedniego wskaźnika należy respektować prawa do izolacji dla *ludności rdzennej**, która nie chce żeby się z nią kontaktować (np. Peru, Brazylia). (wskaźnik 3.1.2)

*Ludność rdzenna**, na którą mają wpływ działania gospodarcze to zarówno *ludność rdzenna** sąsiadująca z *Jednostką Gospodarowania** jak i bardziej oddalona, która może doświadczać negatywnego wpływu w wyniku działalności *Jednostki Gospodarowania**.

Mechanizmy rozstrzygania *sporów** z *ludnością rdzenną** *muszą** stosować się do wymagań w *Kryterium** 1.6, jeśli odnoszą się do prawa własności; i stosować się do

wymagań w *Kryterium** 4.6, jeśli się odnoszą do skutków działań gospodarczych (Wskaźnik 3.1.2).

3.1.1 Zidentyfikowana jest *ludność rdzenna**, na którą mogą oddziaływać działania gospodarcze.

3.1.2. Poprzez *kulturowo odpowiednie* zaangażowanie ** z *rdzenną ludnością** zidentyfikowaną w 3.1.1, następujące kwestie są udokumentowane i / lub zmapowane:

- 1) Ich *ustawowe* i zwyczajowe prawa ** do posiadania*;
- 2) Ich *ustawowy* i zwyczajowy ** dostęp do i *prawa do korzystania** z zasobów *lasu** i *usług ekosystemowych **;
- 3) Ich *ustawowe* i zwyczajowe prawa** oraz obowiązki, które mają zastosowanie;
- 4) Dowody potwierdzające te prawa i obowiązki;
- 5) Obszary, w których prawa są kwestionowane między *ludnością rdzenną **, rządami lub innymi;
- 6) Podsumowanie sposobów jakimi *ustawowe* i zwyczajowe prawa** i kwestionowane prawa są rozpatrywane przez *Organizację**;
- 7) Aspiracje i cele *ludności rdzennej** związane z działaniami gospodarczymi, *Nienaruszonymi Krajobrazami Leśnymi** oraz *Krajobrazami Kulturowymi Ludności Rdzennej**.

3.2 Organizacja* uzna i podtrzyma* prawa i prawa zwyczajowe* ludności rdzennej* do zachowania kontroli nad działaniami gospodarczymi w obrębie lub powiązanych z Jednostką Gospodarowania*, w celu zapewnienia niezbędnej ochrony jej praw, zasobów, ziem i terytoriów*. Delegowanie przez ludność rdzenną* kontroli nad działaniami gospodarczymi stronom trzecim wymaga dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody*. (C 3.1 i 3.2 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** rozważyć zastosowanie aktywnego *zaangażowania** i współzarządzania na szczeblu krajowym i sub- krajowym (wskaźnik 3.2.1 i 3.2.4).

Opracowujący Standard *muszą** zapewnić, że *dobra wiara** jest rozumiana jako termin używany w Konwencjach MOP i uznawany za element podlegający audytowi. (Wskaźnik 3.2.5)

3.2.1 Poprzez *kulturowo odpowiednie* zaangażowanie* ludność rdzenna** informowana jest, kiedy, gdzie i w jaki sposób może komentować i żądać modyfikacji działań związanych z zarządzaniem w zakresie niezbędnym do ochrony ich praw, zasobów, *ziemi i terytoriów **.

3.2.2 *Ustawowe* i zwyczajowe prawa * ludności rdzennej** nie są naruszane przez *Organizację**.

3.2.3 Tam, gdzie istnieją dowody, że *ustawowe* i zwyczajowe prawa* rdzennej ludności** związane z działaniami gospodarczymi zostały naruszone, sytuacja jest korygowana, jeśli to konieczne, poprzez *kulturowo odpowiednie* zaangażowanie ** lub proces rozwiązywania sporów*, jak jest to wymagane w *Kryteriach* 1.6 lub 4.6*.

3.2.4 *Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda** udzielana jest przez *ludność rdzenną** przed czynnościami gospodarczymi, które wpływają na ich zidentyfikowane prawa, poprzez proces obejmujący:

- 1) Zapewnienie, że *ludność rdzenna** zna swoje prawa i obowiązki dotyczące zasobu;
- 2) Informowanie *ludności rdzennej** o wartości ekonomicznej i społecznej i środowiskowej zasobów;
- 3) Informowanie *ludności rdzennej** o jej prawie do wstrzymania lub modyfikacji zgody na proponowane działania w zakresie zarządzania w zakresie niezbędnym do ochrony jej praw, zasobów, *ziemi i terytoriów**; i
- 4) Informowanie *ludności rdzennej** o obecnej i planowanej gospodarce *leśnej**.

3.2.5 W przypadku, gdy proces *Dobrowolnej, uprzedniej, świadomej zgody** (z ang. FPIC) nie doprowadził jeszcze do zawarcia porozumienia FPIC, *Organizacja** i dotknięta *ludność rdzenna** są zaangażowani we wspólnie uzgodniony proces FPIC, który postępuje, w *dobrej wierze** i z którego wspólnota jest zadowolona.

3.3 W przypadku przekazania kontroli nad działaniami gospodarczymi należy zawrzeć wiążącą umowę* pomiędzy Organizacją* a ludnością rdzenną*, która będzie zawarta w drodze dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody*. W umowie należy określić czas jej obowiązywania, postanowienia dotyczące renegotjacji, odnowienia, rozwiązania, warunków ekonomicznych oraz innych postanowień i warunków. (nowość)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki uwzględniające fakt, że *ludność rdzenna ** może wybrać ratyfikowanie *wiążących umów** na piśmie lub w innej wybranej przez siebie formie zgodnie z *kulturowo odpowiednim* zaangażowaniem**. *Wiążące umowy** odzwierciedlają wymogi kulturowe i mogą również opierać się na systemach ustnych i honorowych, które mają zastosowanie w przypadkach, gdy pisemne porozumienia nie są faworyzowane przez *ludność rdzenną**, ze względów praktycznych lub z zasady. Uznając, że *ludność rdzenna** może, z własnych powodów, nie chcieć udzielić

*dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody** lub delegować kontroli, *ludność rdzenna** może zaoferować swoje wsparcie dla działań gospodarczych w inny sposób według własnego wyboru (wskaźniki 3.3.1 i 3.3.2).

3.3.1 Gdzie kontrola nad działaniami gospodarczymi została udzielona przez *dobrowolną, uprzednią i świadomą zgodę** w oparciu o *kulturowo odpowiednie* zaangażowanie**, *wiążąca umowa** zawiera czas trwania, postanowienia dotyczące renegocjacji, przedłużenia, rozwiązania, warunków ekonomicznych i innych warunków.

3.3.2 Przechowuje się zapisy *wiążących umów**.

3.3.3 *Wiążąca umowa** zawiera zgodę na monitorowanie przez *ludność rdzenną** przestrzegania warunków tej umowy przez *Organizację**.

3.4 *Organizacja* musi* określić i podtrzymać* prawa, zwyczaje i kulturę ludności rdzennej, jak zostało to określone w Deklaracji praw ludności rdzennej Narodów Zjednoczonych (2007 r.) i 169.Konwencji MOP (1989 r.). (C3.2 P&C V4)**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** się upewnić, że Deklaracja ONZ dotycząca Praw Ludności Rdzennej (2007) i wymagania Konwencji MOP nr 169 (1989) zawarte są w Standardach Krajowych i Tymczasowych Standardach Krajowych. Niniejsze *Kryterium** odnosi się do tych artykułów Deklaracji ONZ dotyczącej Praw Ludności Rdzennej (2007) i Konwencji MOP nr 169 (1989), które wyraźnie obejmują prawa, zwyczaje i kulturę oraz związek duchowy między *ludnością rdzenną**, a *Jednostką Gospodarowania**.

*Kryterium** to ma zastosowanie również w krajach i jurysdykcjach, które nie zatwierdziły ONZ Deklaracji lub nie *ratyfikowały** Konwencji MOP 169. W rezultacie zgodność z tym *Kryterium** może przekraczać zobowiązania *prawne* Organizacji ** w kraju lub jurysdykcji, w której znajduje się *Jednostka Gospodarowania**.

Jeżeli to *Kryterium** jest sprzeczne z prawem, zastosowanie mają oddzielne procedury FSC (patrz FSC-STD-20-007 Oceny Gospodarki Leśnej). Takie "konflikty" definiuje się jako sytuacje, w których nie jest możliwe przestrzeganie *Zasad* i Kryteriów** oraz przepisów prawa jednocześnie (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0). W przypadku tego *Kryterium**, byłoby tak na przykład, gdy jeden lub więcej artykułów Konwencji MOP nr 169 byłby w konflikcie z konkretnym prawem krajowym (wskaźnik 3.4.1).

3.4.1 Prawa, zwyczaje i kultura *ludności rdzennej** określone w UNDRIP i konwencji MOP nr 169 nie zostały naruszone przez *Organizację**.

3.4.2 Tam, gdzie istnieją dowody, że prawa, zwyczaje i kultura *ludności rdzennej**, określone w UNDRIP i Konwencji MOP nr 169, zostały naruszone przez *Organizację**, sprawa jest udokumentowana, łącznie z

krokami do *przywrócenia** tych praw, obyczajów i kultury *ludności rdzennej**, do uzyskania satysfakcji przez posiadacza praw.

3.5 Organizacja*, przy współpracy* z ludnością rdzenną*, zidentyfikuje obszary szczególnego znaczenia kulturowego, ekologicznego, ekonomicznego, religijnego lub duchowego, do których *ludność rdzenna ma ustawowe* lub zwyczajowe prawa*. Obszary te *muszą** być uznane przez Organizację* i jej zarząd, lub ich *ochrona** musi* być uzgodniona poprzez zaangażowanie* z ludnością rdzenną*. (C3.3 P&C V4)**

3.5.1 Miejsca o szczególnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, ekonomicznym, religijnym lub duchowym, dla których *ludność rdzenna** posiada ustawowe* lub zwyczajowe prawa* są określone na drodze *kulturowo odpowiedniego* zaangażowania**.

3.5.2 Środki mające na celu ochronę takich miejsc są uzgodnione, udokumentowane i wdrażane poprzez *kulturowo odpowiednie* zaangażowanie z ludnością rdzenną**. Kiedy *ludność rdzenna** stwierdza, że fizyczna identyfikacja miejsc w dokumentacji lub na mapach zagraża wartości lub *ochronie** miejsc, zostaną użyte inne środki.

3.5.3 Wszędzie tam, gdzie są nowo zaobserwowane lub odkryte miejsca o szczególnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, ekonomicznym, religijnym lub duchowym, wstrzymuje się natychmiast działania gospodarcze w pobliżu, dopóki środki ochronne nie zostaną uzgodnione z *ludnością rdzenną** i zgodnie z lokalnymi i krajowymi przepisami*.

3.6 Organizacja* musi* podtrzymywać* prawo *ludności rdzennej do ochrony* i wykorzystania jej *wiedzy tradycyjnej** i musi* zrekompensować *ludności rdzennej** wykorzystanie takiej wiedzy oraz jej *własności intelektualnej**. Zgodnie z Kryterium* 3.3 w drodze *dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody** zostanie zawarte *wiążące porozumienie** pomiędzy Organizacją*, a *ludnością rdzenną**, w zakresie *ochrony** i wykorzystania *własności intelektualnej**. (C3.4 P&C V4)**

3.6.1 *Tradycyjna wiedza** i *własność intelektualna ** są chronione i są używane tylko wtedy, gdy uznani właściciele tej *tradycyjnej wiedzy ** i *własności intelektualnej** wyrazili *dobrowolną, uprzednią i świadomą zgodę** sformalizowaną poprzez *wiązącą umowę **.

3.6.2 *Ludność rdzenna** uzyskuje rekompensatę zgodnie z obowiązującym *wiązącym porozumieniem ** osiągniętym w drodze *dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody ** za wykorzystanie *tradycyjnej wiedzy** i *własności intelektualnej**.

ZASADA 4: WSPÓŁPRACA ZE SPOŁECZNOŚCIAMI

*Organizacja** przyczynia się do utrzymania lub poprawy dobrobytu socjalnego i ekonomicznego *lokalnych społeczności**. (P4 P&C V4)

- 4.1 *Organizacja** zidentyfikuje *społeczności lokalne** istniejące w obrębie *Jednostki Gospodarowania** oraz te, których dotyczą działania gospodarcze. *Organizacja**, poprzez *zaangażowanie** ze *społecznościami lokalnymi**, zidentyfikuje ich *prawa posiadania**, *prawa dostępu do zasobów leśnych i usług ekosystemowych**, *prawa zwyczajowe**, a także *prawa i obowiązki* mające zastosowanie w obrębie *Jednostki Gospodarowania**. (nowość)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: to *Kryterium** wymaga identyfikacji *społeczności lokalnych** mających należne i uzasadnione roszczenie do uzyskania dostępu do korzyści, dóbr i *usług ekosystemowych** z *Jednostki Gospodarowania**. Są wśród nich takie społeczności, które potwierdziły prawo do gruntu, *lasu** i innych surowców w oparciu o długotrwałe użytkowanie oraz takie, które jeszcze tego nie zrobiły (na przykład z powodu braku wiedzy lub upoważnienia).

Wśród *społeczności lokalnych**, których dotyczą działania gospodarcze są sąsiadujące z *Jednostką Gospodarowania** oraz bardziej oddalone, które mogą doświadczać negatywnego wpływu w wyniku działalności na obszarze *Jednostki Gospodarowania** (Wskaźnik 4.1.1).

Procedura rozwiązywania *sporów** ze *społecznościami lokalnymi** musi* spełniać wymagania *Kryterium** 1.6, jeśli dotyczy prawa posiadania i *Kryterium** 4.6, jeśli dotyczy wpływu działalności gospodarczej (Wskaźnik 4.1.2).

4.1.1 *Społeczności lokalne** istniejące na terenie *Jednostki Gospodarowania** oraz te, których może dotyczyć wpływ działalności gospodarczej na obszarze *Jednostki Gospodarowania** są zidentyfikowane.

4.1.2 Poprzez *kulturowo odpowiednie** *zaangażowanie** z *lokalnymi społecznościami** zidentyfikowanymi zgodnie z 4.1.1. udokumentowane lub zmapowane są:

- 1) Ich *prawa ustawowe** i *prawa zwyczajowe** do posiadania*;
- 2) Ich *ustawowy* i zwyczajowy* dostęp* do i korzystanie z *praw**, *zasobów leśnych** i *usług ekosystemowych**;
- 3) Ich *ustawowe* i zwyczajowe prawa** i obowiązki, które mają zastosowanie;
- 4) Dowody potwierdzające te prawa i obowiązki
- 5) Obszary, do których prawa są kwestionowane między *lokalnymi społecznościami**, rządami lub innymi.
- 6) Podsumowanie sposobów, na jakie *ustawowe*, zwyczajowe prawa** i kwestionowane prawa są adresowane przez *Organizację**; i

- 7) Aspiracje i cele *społeczności lokalnych* *związane z działaniami gospodarczymi.

4.2 Organizacja* zidentyfikuje i **podtrzymuje*** prawa i **prawa zwyczajowe*** *społeczności lokalnych** do zachowania kontroli nad działaniami gospodarczymi w obrębie lub powiązanymi z **Jednostką Gospodarowania***, w celu zapewnienia niezbędnej ochrony jej praw, zasobów, ziem i **terytoriów***. Delegowanie przez *społeczności lokalne** kontroli nad działaniami gospodarczymi stronom trzecim wymaga **dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody***. (C 2.2 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki, aby upewnić się, że prawo do *dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody** jest przyznane tylko *społecznościom lokalnym** z ustanowionymi *ustawowymi* lub zwyczajowymi prawami** na terenie *Jednostki Gospodarowania**. Zakres *dobrowolnej, świadomej i uprzedniej zgody** dla *społeczności lokalnych** jest ograniczony do praw istniejących w *Jednostce Gospodarowania** i tylko w stopniu, w jakim działania gospodarcze mają wpływ na te prawa. (Wskaźnik 4.2.4)

Opracowujący Standard *muszą** zapewnić, że *dobra wiara** jest rozumiana jako termin używany w Konwencjach MOP i uznawany za element podlegający audytowi. (Wskaźnik 4.2.5)

-
- 4.2.1 Poprzez *kulturowo odpowiednie* zaangażowanie* lokalne społeczności** są informowane kiedy, gdzie i jak mogą one komentować i żądać modyfikacji działań gospodarczych w zakresie koniecznym do ochrony ich praw.
- 4.2.2 *Ustawowe* i zwyczajowe prawa* społeczności lokalnych** do utrzymania kontroli nad działaniami gospodarczymi nie są naruszane przez *Organizację**.
- 4.2.3 Jeśli są dowody, że *ustawowe* i zwyczajowe prawa* społeczności lokalnych** odnośnie działań gospodarczych zostały naruszone sytuacja jest korygowana przez, jeśli to konieczne, *kulturowo odpowiednie* zaangażowanie** lub przez proces rozwiązywania *sporów** zgodnie z *Kryterium** 1.6 lub 4.6.
- 4.2.4. *Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda** jest udzielana przez *społeczność lokalną** przed działaniami gospodarczymi mającymi wpływ na ich zidentyfikowane prawa, poprzez proces obejmujący:
- 1) upewnienie się, że *społeczności lokalne** znają swoje prawa i obowiązki związanych z zasobami;
 - 2) informowanie *społeczności lokalnych** o wartości zasobów, w ekonomicznym, społecznym i przyrodniczym wymiarze, zasobów;

- 3) informowanie *społeczności lokalnych** o ich prawie do wstrzymania lub modyfikacji zgody na proponowane działania gospodarcze do zakresu koniecznego do ochrony ich praw i zasobów;
- 4) informowanie *społeczności lokalnych** o bieżących i planowanych na przyszłość działaniach w zakresie gospodarki leśnej.

4.2.5 W przypadku, gdy proces *dobrowolnej, uprzedniej, świadomej zgody** (z ang. FPIC) nie doprowadził jeszcze do zawarcia porozumienia FPIC, *Organizacja** i dotknięte *lokalne społeczności** są zaangażowani we wspólnie uzgodniony proces FPIC, który postępuje, w *dobrej wierze** i z którego społeczność jest zadowolona.

4.3 *Organizacja dostarczy *racjonalne** możliwości zatrudnienia, szkolenia i innych usług *lokalnym społecznościom**, wykonawcom i dostawcom w skali proporcjonalnej do intensywności prowadzonych działań gospodarczych. (C4.1 P&C V4)**

4.3.1 *Racjonalne** możliwości są komunikowane i zapewniane *społecznościom lokalnym**, lokalnym wykonawcom, lokalnym dostawcom w zakresie:

- 1) zatrudnienia,
- 2) szkolenia, i
- 3) innych usług.

4.4 Proporcjonalnie do *skali, *intensywności** i wpływu społeczno-ekonomicznego prowadzonych działań, *Organizacja**, przy *zaangażowaniu** ze *społecznościami lokalnymi**, wdroży dodatkowe działania, które przyczynią się do rozwoju społecznego i ekonomicznego. (C4.4 P&C V4)**

4.4.1 Możliwości lokalnego rozwoju społecznego i ekonomicznego są określone na drodze *poprawnego kulturowo* zaangażowania** *społeczności lokalnych** i innych odpowiednich organizacji.

4.4.2 Projekty i dodatkowe działania są realizowane lub wspierane przyczyniając się do lokalnych korzyści społecznych i ekonomicznych i są proporcjonalne do społeczno-ekonomicznego wpływu działań gospodarczych .

4.5 *Organizacja, poprzez *zaangażowanie** ze *społecznościami lokalnymi**, podejmie działania w celu zidentyfikowania, uniknięcia oraz ograniczenia *znacznego** negatywnego wpływu społecznego, przyrodniczego i ekonomicznego na społeczności lokalne*, będącego skutkiem jej działań gospodarczych. Działanie będzie odpowiednie do *skali, intensywności i ryzyka** aktywności gospodarczej i jej negatywnego oddziaływania. (C4.4 P&C V4)**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: To *Kryterium** nie zabrania Organizacji* świadczenia usług *lokalnym społecznościom**, a tym samym konkutowania z usługami lokalnych firm jak na przykład – usług transportowych, czy sklepów firmowych, które są otwarte nie tylko dla *pracowników** ale także dla miejscowej ludności.

Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki określające stopień, do którego *Organizacja** jest odpowiedzialna za udział w łagodzeniu negatywnego społeczno-ekonomicznego wpływu na dotknięte nim społeczności (Wskaźnik 4.5.1)

4.5.1 Poprzez *kulturowo odpowiednie* zaangażowanie* społeczności lokalnych** wprowadzane są środki służące do zidentyfikowania , uniknięcia i złagodzenia *znaczących** negatywnych skutków społecznych, środowiskowych i ekonomicznych działań gospodarczych.

4.6 Organizacja*, poprzez zaangażowanie społeczności lokalnych*, opracuje mechanizmy rozwiązywania skarg i zapewnienia słusznej rekompensaty* lokalnym społecznościom* i osobom indywidualnym w odniesieniu do skutków działalności gospodarczej Organizacji*. (C 4.5 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** opracować metodologię wdrożenia *poprawnych kulturowo** sposobów rozwiązywania *sporów** zgodnie z wymogami *Kryterium** 7.6

4.6.1 Istnieje, *publicznie dostępny**, system rozwiązywania *sporów**, opracowany przy *kulturowo odpowiednim* zaangażowaniu* lokalnych społeczności**.

4.6.2 Skargi dotyczące wpływu działań gospodarczych są rozpatrywane w *odpowiednim czasie**, i są rozwiązywane lub są w trakcie procesu rozpatrywania *sporów**.

4.6.3 Utrzymuje się aktualny rejestr skarg dotyczących wpływu działań gospodarczych zawierający:

- 1) kroki podjęte w celu rozpatrzenia skargi
- 2) wyniki postępowań we wszystkich *sporach** włącznie ze *słuszną rekompensatą** dla *społeczności lokalnych** i osób prywatnych, oraz
- 3) nierozwiązane *spory**, przyczyna ich nie rozwiązania i jak będą rozwiązane.

4.6.4 Wstrzymuje się działanie na obszarze, gdy istnieje *spór** o:

- 1) *znacznej wielkości**
- 2) *znaczym czasie trwania**, lub
- 3) udziale *znaczącej** ilości interesów.

- 4.7 ***Organizacja**, przy zaangażowaniu* ze społecznościami lokalnymi***, zidentyfikuje obszary szczególnego znaczenia kulturowego, ekologicznego, ekonomicznego, religijnego lub duchowego, do których ***społeczności lokalne**** mają ***ustawowe**** lub ***zwyczajowe prawa****. Obszary te będą uznane przez ***Organizację****, i ich gospodarowanie lub ***ochrona**** będzie uzgodniona poprzez współpracę ze ***społecznościami lokalnymi****. (nowość)
- 4.7.1 Miejsca o specjalnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, gospodarczym, religijnym, czy duchowym, do których ***społeczności lokalne**** mają ***ustawowe i zwyczajowe prawa**** są zidentyfikowane poprzez ***kulturowo odpowiednie* zaangażowanie**** i są uznane przez ***Organizację****.
- 4.7.2 Sposoby ochrony takich miejsc są uzgodnione, udokumentowane i wprowadzone poprzez ***kulturowo odpowiednie* zaangażowanie**** ***lokalnych społeczności****. Jeśli społeczność lokalna uzna, że fizyczne określenie miejsc w dokumentacji lub na mapach będzie stanowiło zagrożenie dla wartości i ***ochrony**** tych miejsc, użyte będą inne środki.
- 4.7.3 Jeśli kiedykolwiek zostaną zaobserwowane lub odkryte nowe miejsca o specjalnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, gospodarczym, religijnym, czy duchowym, działania gospodarcze w pobliżu ustaną natychmiast dopóki nie będą uzgodnione środki ochronne z ***lokalną społecznością**** zgodnie z zaleceniami lokalnego i krajowego ***prawa****.
- 4.8 ***Organizacja* podtrzyma* prawo społeczności lokalnych* do ochrony* i wykorzystania ich wiedzy tradycyjnej**** i rekompensuje ***społecznościom lokalnym**** wykorzystanie takiej wiedzy oraz ich ***własności intelektualnej****. Zgodnie z Kryterium* 3.3 w drodze dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody* zostanie zawarta ***wiążąca umowa**** pomiędzy ***Organizacją****, a ***społecznościami lokalnymi**** w zakresie ***ochrony**** i wykorzystania ***własności intelektualnej****. (nowość)
- 4.8.1 Wiedza ***tradycyjna**** i ***własność intelektualna**** są chronione i wykorzystywane tylko wtedy, gdy właściciele ***wiedzy tradycyjnej**** i ***własności intelektualnej**** wydali ***dobrowolną, uprzednią i świadomą zgodę**** sformalizowaną ***wiązącą umową****.
- 4.8.2 ***Społeczności lokalne**** są wynagradzane zgodnie z ***wiązącą umową**** osiągniętą na drodze ***dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody**** na użycie ***wiedzy tradycyjnej**** i ***własności intelektualnej****.

ZASADA 5: KORZYŚCI PŁYNĄCE Z LASU

Organizacja* efektywnie zarządza gamą wielu produktów i usług **Jednostki Gospodarowania*** celem utrzymania lub zwiększenia długoterminowej **żywności ekonomicznej*** oraz szeregu korzyści przyrodniczych i społecznych. (P5 P&C V 4)

- 5.1 Organizacja*** identyfikuje, wytwarza lub umożliwia wytwarzanie zróżnicowanych korzyści lub produktów korzystając z zasobów i **usług ekosystemowych*** istniejących w obrębie **Jednostki Gospodarowania***, celem wzmocnienia oraz zróżnicowania lokalnej gospodarki proporcjonalnie do **skali*** i **intensywności*** prowadzonych działań gospodarczych. (C5.2 i 5.4 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Objasnienie stosowania terminu **cele zarządzania*** w tym standardzie jest zawarte w **Kryterium*** 7.1 (Wskaźnik 5.1.2).

Opracowujący Standard **powinni*** wziąć pod uwagę, że podstawowym **celem Gospodarowania*** **Organizacji*** może być **ochrona***. (Wskaźnik 5.1.2)

5.1.1 Określony jest zasób surowców i **usług ekosystemowych***, który może wzmocnić i zróżnicować lokalną gospodarkę.

5.1.2 Spójnie z **celami zarządzania***, zidentyfikowane korzyści i produkty są wytwarzane przez **Organizację*** lub udostępniane innym do produkcji, w celu wzmocnienia i dywersyfikacji lokalnej gospodarki.

5.1.3 Kiedy **Organizacja*** stosuje oświadczenia promocyjne FSC dla Usług Ekosystemowych, **Organizacja*** **musi*** spełnić wymagania zawarte w FSC-PRO-30-006.

- 5.2 Organizacja*** pozyskuje produkty i usługi z **Jednostki Gospodarowania*** na poziomie lub poniżej poziomu umożliwiającego trwałe utrzymanie. (C5.6 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard muszą dostarczyć drobnym właścicielom jasnych wskazówek, jak wykonać analizę, aby obliczyć **poziom pozyskania drewna***, jeśli analizy wcześniejsze nie były wykonane lub były niewystarczające lub gdzie dane są niepełne lub ich nie ma (Wskaźnik 5.2.1 i 5.2.2). Ponadto Opracowujący Standard **muszą*** ustalić odpowiednią **skalę*** przestrzenną i czasową odnośnie zdolności produkcyjnej **lasu***.

Opracowujący Standard **muszą*** opracować wskaźniki, aby zagwarantować, że poziom pozyskania dla dużych, powierzchniowo rozproszonych **Jednostek Gospodarowania*** nie pozwolą na koncentrację rocznego pozyskania w jednej

podjednostce lub jednego gatunku, w sposób narażający *Organizację** na niespełnienie innych aspektów standardu.

Opracowujący Standard *muszą** określić dla każdego wskaźnika, dla którego jest to wymagane *Najlepsze Dostępne Informacje** (Kryterium* 5.2, 6.1, 6.4, 6.5, 6.10, 9.1, 9.2). Lista zawarta w Instrukcji dla Opracowujących Standard na poziomie *Kryterium** wskazuje przykłady danych do odszukania (*Kryterium** 5.2) lub źródła *Najlepszych Dostępnych Informacji** (*Kryterium** 6.1 i Zasada 9).

Opracowujący Standard *muszą** określić *Najlepsze Dostępne Informacje**, których *Organizacja** musi użyć dla Wskaźników 5.2.1 i 5.2.4. Przykłady:

- Aktualne informacje na temat przyrostu i zasobności
- Aktualne dane z inwentaryzacji
- Ubytek miąższości i powierzchni spowodowany zamieraniem oraz czynnikami naturalnymi jak pożary, gradacje owadów, choroby, oraz
- Ubytek miąższości i powierzchni liczone ze względu na przestrzeganie innych wymagań tego standardu, włącznie z *Kluczowymi Obszarami* Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**.

*Organizacja** może wyciąć w ciągu roku więcej niż wynosi roczny etat cięć pod warunkiem, że wszystkie inne wymagania niniejszego standardu są spełnione oraz że wielkość pozyskania nie przekracza dopuszczalnej uśrednionej masy na przestrzeni dziesięciu lat. Okres dziesięcioletni jest standardowy i odstępstwo *musi** być uzasadnione na poziomie krajowym. Opracowujący Standard *muszą** określić na poziomie krajowym, jaki jest właściwy okres, bazując na wieku rębności *lasów** i istniejących cyklach planowania (Wskaźnik 5.2.3).

Opracowujący Standard mogą zidentyfikować naturalne zjawiska katastroficzne (np. wiatry, pożary i gradacje szkodników) lub *cele** odnowienia *lasów**, które mogą uzasadniać tymczasowy i nie rutynowy roczny poziom pozyskania przekraczający dopuszczalne poziomy cięć (Wskaźnik 5.2.3).

Opracowujący Standard *muszą** zidentyfikować *niedrzewne produkty leśne** na poziomie krajowym i regionalnym, które mogą być zagrożone przez czynności gospodarcze, aby upewnić się, że ich pozyskanie nie zagraża *wartościom przyrodniczym**. (Wskaźnik 5.2.4)

Do kontrolowania i zarządzania myślistwem, połowem ryb i zbieractwem odnosi się *Kryterium** 6.6.

Do kontrolowania nielegalnego myślistwa, połowu ryb i zbieractwa odnosi się *Kryterium** 1.4

5.2.1 *Poziomy pozyskania drewna** bazują na analizach bieżących *Najlepiej Dostępnych Informacji** dotyczących przyrostu i zasobności.

5.2.2 W oparciu o analizę *poziomu pozyskania drewna**, określany jest maksymalny roczny dopuszczalny etat pozyskania, który nie przekracza

poziomu pozyskania jaki może być stale utrzymany a poziom pozyskania nie przekracza przyrostu. .

5.2.3 Bieżące roczne poziomy pozyskania drewna są dokumentowane, a pozyskanie w określonym okresie nie przekracza dopuszczalnego etatu pozyskania opisanego w 5.2.2 dla takiego samego określonego okresu.

5.2.4 Dla komercyjnego wykorzystania *niedrzewnych produktów leśnych** i usług pod kontrolą *Organizacji** obliczany i stosowany jest zrównoważony poziom pozyskania. Zrównoważone poziomy pozyskania bazują na *Najlepiej Dostępnych Informacjach**.

5.3 Organizacja* wykazuje, że zarówno pozytywne, jak i negatywne efekty zewnętrzne* prowadzonych operacji są ujęte w planie gospodarowania*. (C5.1 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Społeczne i środowiskowe koszty i korzyści działań gospodarczych często nie są uwzględniane i znane są jako *efekty zewnętrzne**. *Efekty zewnętrzne** mogą powodować koszty ze względu na potrzebę zapobiegania, łagodzenia, *przywrócenia** lub zrekompensowania negatywnego wpływu zgodnie z wymaganiami *Zasad** i *Kryteriów**

Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki dla pewności, że *Organizacja** wykonała dla *Jednostki Gospodarowania** plan finansowy i rachunek kosztów. Należy odnieść się do *Kryterium** 5.5 poniżej.

5.3.1 W *planie gospodarowania** znajdują się udokumentowane i określone ilościowo koszty powiązane z zapobieganiem, łagodzeniem i kompensowaniem negatywnego wpływu działalności gospodarczej.

5.3.2 W *plan gospodarowania** włączone są określone korzyści powiązane z pozytywnym społecznym i środowiskowym wpływem działalności gospodarczej.

5.4 Organizacja*, jeśli jest to możliwe, proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka*, korzysta z lokalnych wytwórców, lokalnych usług i lokalnej wartości dodanej. Jeśli lokalne możliwości nie są dostępne Organizacja* podejmie racjonalne* próby pomocy w ustanowieniu takowych usług. (C5.2 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** zdefiniować co oznacza „lokalne” w kontekście tego *Kryterium**. Intencją tego *Kryterium** jest aby *Organizacja** promowała społeczno-ekonomiczne korzyści przez możliwości ekonomiczne oprócz bezpośredniego zatrudnienia przez *Organizację**. Wynikiem pożądanym jest to, że *Organizacja** stymuluje lokalną gospodarkę poprzez nabywanie lokalnych usług i produktów, lub wspiera tworzenie odpowiednich usług lokalnych i dostaw lokalnych produktów. W rejonach, gdzie lokalni

usługodawcy już są obecni, preferowane jest wspieranie tych firm przed najmowaniem innych, nie-lokalnych usługodawców.

5.4.1 Tam, gdzie koszty, jakość i zdolności produkcyjne opcji nie-lokalnych i lokalnych są przynajmniej równe, stosuje się lokalne towary, usługi, przetwórstwo i udogodnienia o wartości dodanej.

5.4.2 Czynione są *racjonalne** próby do stworzenia i pobudzania zdolności produkcyjnych tam, gdzie lokalne towary, usługi, przetwórstwo i udogodnienia o wartości dodanej są niedostępne.

5.5 Organizacja* poprzez planowanie i wydatki, proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka*, demonstruje swoje zaangażowanie w długoterminową* żywotność ekonomiczną*. (C5.1 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD. Wydatki, do których odnosi się to *Kryterium** zawierają, dla przykładu, koszty związane z :

- Zabezpieczeniem przed „wydobyciem” (nadmierną eksploatacją) zasobów lub nadmiernym selekcyjnym pozyskaniem najcenniejszych gatunków w *Jednostce Gospodarowania** zgodnie z *Kryterium** 5.2; oraz
- Zapobieganiem, łagodzeniem lub kompensacją negatywnych efektów zewnętrznych* zgodnie z wymaganiami *Zasad i Kryteriów** (patrz *Kryterium** 5.3)

5.5.1 Przydzielane są odpowiednie fundusze na wdrożenie *planu gospodarowania**, aby spełniać wymogi standardu i zapewniać *długoterminową* żywotność ekonomiczną**.

5.5.2 Ponosi się wydatki i realizuje inwestycje w celu wdrożenia *planu gospodarowania**, aby spełnić wymogi niniejszego standardu i zapewnić *długoterminową* żywotność ekonomiczną**.

Zasada 5, Aneks C: Dodatkowe wymagania dla *usług ekosystemowych**

Uwaga redakcyjna: Wymogi dotyczące usług ekosystemowych z tego Aneksu zostały przeniesione do Części II FSC-PRO-30-006 w procesie rewizji V2-0 niniejszego standardu. Organizacje powinny stosować się do odpowiednich wymagań części I, II, III i IV FSC-PRO-30-006, jeśli chcą wykazać pozytywny wpływ ich gospodarki leśnej na usługi ekosystemowe i stosować oświadczenia FSC dla Usług Ekosystemowych. Opracowujący Standard nie muszą już włączać tych wymagań do standardów krajowych.

ZASADA 6: WARTOŚCI PRZYRODNICZE* I WPŁYW NA ŚRODOWISKO

Organizacja* utrzyma, ochroni* lub przywróci* usługi ekosystemowe* i wartości przyrodnicze* Jednostki Gospodarowania*, a także musi* unikać, naprawiać i minimalizować negatywne skutki wpływu na środowisko. (P6 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** upewnić się, że kolejność wskaźników od Kryterium* 6.1 do 6.3 jest utrzymana w następujący sposób:

- 6.1 Ocena wartości przyrodniczych*
- 6.2 Ocena oddziaływania na środowisko* działań gospodarczych na wartości przyrodnicze*.
- 6.3 Zidentyfikować i wdrożyć skuteczne działania, aby zapobiec negatywnym wpływom działań gospodarczych na wartości przyrodnicze*

6.1 Organizacja* dokonuje oceny wartości przyrodniczych* w Jednostce Gospodarowania* oraz poza jej obszarem, na które potencjalnie wpływają działania gospodarcze. Ocenę należy przeprowadzić z uwzględnieniem poziomu szczegółowości, skali i częstotliwości proporcjonalnych do skali, intensywności i ryzyka* działań gospodarczych. Tak przeprowadzona ocena jest wystarczająca do podjęcia decyzji o koniecznych środkach ochronnych* oraz do wykrycia i monitorowania możliwych negatywnych skutków działań gospodarczych. (nowość)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** określić *Najlepsze Dostępne Informacje**, które Organizacja* użyje dla wskaźnika 6.1.1.

Przykłady obejmują:

- Powierzchnie referencyjne* przedstawiające wartości przyrodnicze* w ich naturalnych warunkach*;
- Badania terenowe;
- Bazy danych odnoszące się do wartości przyrodniczych*;
- Konsultacje z lokalnymi i regionalnymi ekspertami;
- Kulturowo odpowiednie* zaangażowanie* z rdzenną ludnością*, społecznościami lokalnymi* i zainteresowanymi stronami*.

6.1.1 *Najlepsze Dostępne Informacje** służą do określenia wartości przyrodniczych* w obrębie, oraz, jeśli potencjalnie mogą na nie wpływać działania gospodarcze, poza Jednostką Gospodarowania*.

6.1.2 Oceny wartości przyrodniczych* prowadzone są na tyle szczegółowo i regularnie, aby:

- 1) Wpływ działań gospodarczych na określone wartości przyrodnicze* można ocenić według Kryterium* 6.2;

- 2) *Ryzyka* dla wartości przyrodniczych** można zidentyfikować według *Kryterium** 6.2;
- 3) Konieczne sposoby *ochrony** w celu ochrony wartości mogą być zidentyfikowane według *Kryterium** 6.3; i
- 4) Monitorowanie skutków lub zmian środowiskowych może być prowadzone zgodnie z *Zasadą** 8.

6.2 Przed rozpoczęciem działań mających wpływ na dane siedlisko, Organizacja* zidentyfikuje i oceni skalę, intensywność i ryzyko* potencjalnego wpływu działań gospodarczych na zidentyfikowane wartości przyrodnicze*. (C6.1 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** określić poziom szczegółowości *ocen oddziaływania na środowisko**, który należy przyjąć, z zastrzeżeniem *skali, intensywności i ryzyka** działań gospodarczych na *wartości przyrodnicze**.

6.2.1 *Ocena oddziaływania na środowisko** identyfikuje potencjalne obecne i przyszłe wpływy działań gospodarczych na *wartości przyrodnicze**, od poziomu drzewostanu do poziomu krajobrazu.

6.2.2 *Ocena oddziaływania na środowisko** identyfikuje i ocenia wpływ działań gospodarczych przed rozpoczęciem działań zmieniających teren.

6.3 Organizacja*, proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka* działań, identyfikuje i wdraża skuteczne działania zapobiegające negatywnym wpływom działań gospodarczych na wartości przyrodnicze* oraz minimalizuje i naprawia te już występujące. (C6.1 P&C, V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Prognozowanemu przyszłemu wzrostowi zapotrzebowania na energię pochodzącą z biomasy *leśnej** może towarzyszyć analiza wymagań gospodarki *leśnej** dotyczących utrzymania sekwestracji i magazynowania węgla. *Wskaźniki** 6.3.1 - 6.3.3 wymagają zapobiegania, łagodzenia i naprawy wpływu na *wartości przyrodnicze**, włącznie z sekwestracją i magazynowaniem węgla. Opracowujący Standard *powinni** rozważyć, czy krajowe warunki społeczno-ekonomiczne i środowiskowe wymagają specyficznych *wskaźników** związanych z tą *wartością przyrodniczą**.

6.3.1 Działania gospodarcze są zaplanowane i wdrożone tak, aby zapobiec negatywnym skutkom oddziaływania i chronić *wartości przyrodnicze**.

6.3.2 Działania gospodarcze zapobiegają negatywnym skutkom dla *wartości przyrodniczych**.

6.3.3 W przypadku wystąpienia negatywnego wpływu na wartości przyrodnicze*, podjęte są kroki w celu zapobiegania dalszym szkodom, a negatywne skutki są łagodzone lub naprawione.

6.4 Organizacja* chroni rzadkie* i zagrożone gatunki* oraz ich siedliska* w Jednostce Gospodarowania* poprzez ustanowienie stref ochronnych*, obszarów ochronnych*, łączności* przestrzennej lub (gdzie jest to konieczne) inne bezpośrednie środki konieczne dla ich przetrwania i żywotności. Podjęte działania są proporcjonalne do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych oraz do stanu ochrony i wymogów ekologicznych odnoszących się do rzadkich i zagrożonych gatunków*. Ustanawiając zakres działań podejmowanych wewnątrz Jednostki Gospodarowania*, Organizacja* bierze pod uwagę zasięg geograficzny i wymagania ekologiczne dla rzadkich i zagrożonych gatunków* poza obszarem Jednostki Gospodarowania*. (C6.2 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki wprowadzające sposoby *ochrony** dla poszczególnych grup *rzadkich i zagrożonych gatunków** do krajowych standardów. Głównym celem jest *ochrona* siedlisk**, populacji i osobników dotkniętych działaniami w Jednostce Gospodarowania*. Jednakże, w razie potrzeby, Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki na poziomie krajowym, kierując *Organizację** do koordynowania wysiłków na rzecz *ochrony** na poziomie *krajobrazu**. Niniejsza instrukcja ma na celu uzupełnienie obowiązkowego załącznika do standardów krajowych zawierającego listę zagrożonych gatunków zgodnie z FSC-STD-60-002, Klauzula 3.5 (c)

Opracowujący Standard *muszą** określić *Najlepsze Dostępne Informacje**, których *Organizacja** *musi** użyć dla wskaźnika 6.4.1.

6.4.1 Wykorzystuje się *Najlepsze Dostępne Informacje** do identyfikacji *rzadkich i zagrożonych gatunków** i ich *siedlisk**, w tym gatunków CITES (gdzie ma to zastosowanie) oraz tych wymienionych na krajowych, regionalnych i lokalnych listach *rzadkich i zagrożonych gatunków**, które są obecne lub mogą być obecne w obrębie i w sąsiedztwie *Jednostki Gospodarowania**.

6.4.2 Zidentyfikowane są potencjalne skutki działań gospodarczych na *rzadkie i zagrożone gatunki**, ich stan *ochrony** i *siedliska** i działania gospodarcze są modyfikowane w celu uniknięcia negatywnych skutków.

6.4.3 *Gatunki rzadkie i zagrożone** i ich *siedliska** są chronione, w tym poprzez zapewnienie *stref ochrony**, *obszary chronione**, *łączność** przestrzenną i inne bezpośrednie środki dla ich przetrwania i żywotności, na przykład programy odbudowy gatunków.

6.4.4 Zapobiega się polowaniom, polowom, odławianiu w pułapki i zbieraniu *rzadkich lub zagrożonych gatunków**.

6.5 Organizacja* identyfikuje i chroni powierzchnie referencyjne *ekosystemów** rodzimych lub *przywraca** je do bardziej *naturalnych warunków**. Jeśli *powierzchnie referencyjne** nie istnieją lub nie są wystarczające, *Organizacja** *przywróci** część *Jednostki Gospodarowania** do bardziej *naturalnych warunków**. Rozmiar obszarów i środki podjęte w celu ich *ochrony** lub *przywrócenia**, również na *plantacjach**, będą proporcjonalne do stanu ochrony i wartości ekosystemów na poziomie *krajobrazu** oraz *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych. (C6.4 i 10.5 P&C V4 oraz Wniosek 2014:7)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** określić metody identyfikacji *powierzchni referencyjnych**.

*Powierzchnie referencyjne** spełniają wiele funkcji, w tym:

- Reprezentują *wartości przyrodnicze** istniejące w rodzimych *ekosystemach** i służą zatem jako punkt odniesienia dla *wartości przyrodniczych** i *usług ekosystemowych** w ramach *Jednostki Gospodarowania**. Aby użyć *powierzchni referencyjnych** jako odniesienia dla wszystkich tych *ekosystemów**, które potencjalnie mogą być obecne w obrębie *Jednostki Gospodarowania**, dla celów 6.1.1, może być konieczna identyfikacja *powierzchni referencyjnych** poza *Jednostką Gospodarowania**. Tak może być w przypadku, gdy mamy do czynienia z *Jednostkami Gospodarowania** obejmującymi głównie plantacje.
- Prowadzenie gospodarki *leśnej**, w tym o odnowień, w *Jednostce Gospodarowania** w celu utrzymania lub poprawy *wartości przyrodniczych**.
- Tworzenie części *sieci obszarów chronionych** w ramach *Jednostki Gospodarowania**. W celu ochrony i zachowania *wartości przyrodniczych** może być konieczne wyznaczenie i *przywrócenie** *powierzchni referencyjnych** w *Jednostce Gospodarowania**. *Obszary ochronne**, *strefy ochronne**, *powierzchnie referencyjne**, *obszary o szczególnej wartości ochronnej**, mogą nakładać się przestrzennie gdy spełniają te same kryteria tworzenia *Sieci Obszarów Chronionych**. Patrz załącznik D.

Proszę odnieść się do załącznika D w celu uzyskania dodatkowych informacji o tym, w jaki sposób *sieci obszarów chronionych** *muszą** być zdefiniowane.

*Sieć obszarów chronionych** *musi** być wystarczająco duża, aby umożliwić zachodzenie procesów naturalnych bez jakiegokolwiek bezpośredniej ingerencji człowieka. Tam, gdzie występują *Nienaruszone Krajobrazy Leśne**, powinny się one przyczyniać do *Sieci obszarów chronionych**. Od 2011 r. Komitet ds. Polityk i Standardów FSC, w imieniu Zarządu Dyrektorów FSC, konsekwentnie zastosował minimalny próg 10% *Jednostki Gospodarowania** do wszystkich Krajowych Standardów FSC w ramach procesu ich zatwierdzania. Ten próg zapisany jest w wytycznych: *Standardy Gospodarki Leśnej FSC: struktura, zawartość i sugerowane*

wskaźniki FSC-GUI- 60-004 V1-0 w Kryterium* 6.2. Dokument ten jest kluczowym punktem odniesienia dla Grup Opracowujących Standardy odkąd został zatwierdzony w roku 2011.

- 6.5.1 *Najlepsze Dostępne Informacje** służą do identyfikacji rodzimych ekosystemów*, które istnieją lub istniałyby w warunkach naturalnych* na terenie Jednostki Gospodarowania*.
- 6.5.2 Powierzchnie referencyjne* rodzimych ekosystemów* są chronione, tam, gdzie istnieją .
- 6.5.3 Jeżeli powierzchnie referencyjne* nie istnieją lub istniejące próbne obszary nieodpowiednio reprezentują rodzime ekosystemy* lub są w inny sposób niewystarczające, część Jednostki Gospodarowania* zostaje przywrócona* do bardziej naturalnych warunków*.
- 6.5.4 Wielkość powierzchni referencyjnych* lub obszarów przywracania* jest proporcjonalna do statusu ochrony* i wartości ekosystemów* na poziomie krajobrazu*, do wielkości Jednostki Gospodarowania* i intensywności* gospodarki leśnej*.
- 6.5.5 Powierzchnie referencyjne* w połączeniu z innymi komponentami sieci obszarów chronionych* obejmują co najmniej 10% obszaru Jednostki Gospodarowania*.
- 6.6 **Organizacja*** skutecznie utrzymuje nieprzerwane istnienie naturalnie występujących, rodzimych gatunków* oraz genotypów* i zapobiega utracie różnorodności biologicznej*, zwłaszcza poprzez zarządzanie siedliskami* w obrębie Jednostki Gospodarowania*. Organizacja* musi wykazać posiadanie skutecznych środków zarządzania i kontroli nad myślistwem, połowem ryb, zastawianiem pułapek oraz zbieractwem. (C6.2 i C6.3 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** określić progi zarządzania dla cech siedliskowych* w standardach krajowych. Progi dla cech siedliskowych*, które *należy** uwzględnić obejmują:

- Pozyskiwanie drewna i metody hodowli lasu, które zachowują i *przywracają** różnorodność lasu naturalnego*, skład i strukturę;
- Progi i wytyczne dotyczące pozostawiania drzew na działkach zrębowych jako pojedynczych drzew lub na łąkach lub grupach żywych i suchych drzew, w tym drzew naturalnie dominującego gatunku na danym terenie;
- Progi i wytyczne dotyczące pozostawienia martwego drewna oraz innej roślinności reprezentującej naturalny drzewostan;

- Progi i wytyczne dotyczące regulacji wielkości otwartych powierzchni oraz nawrotu cięć w przypadku drzewostanów równowiekowych dla zapewnienia zróżnicowanej struktury wiekowej drzewostanów, co zachowuje wszystkie rodzaje *siedlisk** naturalnych, zapobiega fragmentacji i zapobiega skumulowanym oddziaływaniom na dział wodny; i
- Konfiguracja pozyskania w celu zapewnienia *łączności** przestrzennej.

- 6.6.1 Działania gospodarcze zachowują zbiorowiska roślinne i *cechy siedliskowe** występujące w *rodzimych ekosystemach**, w których *Jednostka Gospodarowania** jest zlokalizowana.
- 6.6.2 Tam, gdzie przeszłe zarządzanie wyeliminowało zbiorowiska roślinne lub *cechy siedliskowe**, wdrażane są działania gospodarcze mające na celu przywrócenie takich *siedlisk**;
- 6.6.3 Gospodarka leśna utrzymuje, ulepsza lub *przywraca** *cechy siedliskowe** związane z *rodzimymi ekosystemami**, w celu wspierania różnorodności naturalnie występujących gatunków i ich różnorodności genetycznej.
- 6.6.4 Podejmuje się skuteczne środki w ramach gospodarki łowieckiej oraz kontroli połowów ryb i zbieractwa, w celu zapewnienia, że naturalnie występujące *rodzime gatunki**, ich różnorodność w obrębie gatunku i ich naturalne rozmieszczenie są utrzymane.

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: W regionach, w których polowania zagrażają różnorodności gatunkowej następujące wskaźniki *muszą** być uwzględnione w Krajowych Standardach i Tymczasowych Krajowych Standardach:

- 6.6.X Istnieją mechanizmy *ochrony** przyrody: Obowiązujące krajowe lub międzynarodowe przepisy dotyczące *ochrony** gatunków, polowań i handlu gatunkami zwierząt lub ich częściami (trofea) są znane i przestrzegane;
- 6.6.X Wewnętrzna regulacja zakazująca i przewidująca kary za transport i handel dziczyzną z buszu (tzw. bush meat) i bronią palną w obiektach i pojazdach *Organizacji**;
- 6.6.X Wdrożony jest system regularnych i dokładnych kontroli w celu zapewnienia stosowania zasad polowań.;
- 6.6.X Istnieją skuteczne środki łagodzące, dla zapewnienia, że *pracownicy** nie zwiększają rozmiaru polowań, łapania w pułapki czy pozyskiwania dziczyzny z buszu (tzw. bush meat), czy dzikich ryb.

6.7 Organizacja* musi* chronić* lub przywracać* naturalne ciekiny*, zbiorniki wodne*, strefy przybrzeżne* oraz ich łączność*. Organizacja* musi* unikać negatywnego wpływu na jakość oraz ilość wody, a także ogranicza i naprawia występujące negatywne oddziaływania. (C 6.5 i 10.2 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** określić sposoby ochrony, które obejmują następujące, i mogą obejmować istniejące przepisy lub najlepsze praktyki, jeżeli zapewniają wystarczającą ochronę:

- Strefy buforowe i inne środki ochrony naturalnych *cieków** i *zbiorników wodnych**, ich *łączności**, *siedlisk** rzecznych oraz ryb, bezkręgowców i innych gatunków wodnych;
- Środki mające na celu ochronę rodzimej roślinności w *strefach przybrzeżnych** cieków i *zbiorników wodnych**, w tym żerowisk, miejsc lęgowych lub kryjówek dla *organizmów** lądowych i gatunków wodnych oraz potrzebne ładunki resztek drewna i liści wprowadzane do obszarów wodnych;
- Środki zapobiegające negatywnym zmianom w ilości i jakości wody, w tym poprzez utrzymywanie zacienienia strumienia wystarczającego do ochrony przed zmianami temperatury poza naturalne granice;
- Środki mające na celu utrzymanie naturalnych cykli hydrologicznych i przepływów strumieniowych;
- Środki mające na celu zapobieganie wpływom lokalizacji, budowy, utrzymania i używania dróg;
- Środki zapobiegające sedymentacji zbiorników wodnych i erozji gleby z powodu pozyskania, dróg i innych działań, i
- Środki zapobiegające negatywnym wpływom chemikaliów lub *nawozów**.

6.7.1 Wdrażane są środki *ochronne** w celu ochrony *naturalnych cieków**, *zbiorników wodnych**, *stref przybrzeżnych** i ich *łączności**, w tym jakości i ilości wody;

6.7.2 Jeżeli wdrożone środki *ochronne** *nie chronią cieków**, *zbiorników wodnych**, *stref przybrzeżnych** i ich *łączności**, ilości wody lub jakości wody przed oddziaływaniem *gospodarki leśnej**, realizowane są działania naprawcze;

6.7.3 Tam, gdzie *naturalne ciekiny**, *zbiorniki wodne**, *strefy przybrzeżne** i ich *łączność**, ilość wody lub jakość wody zostały uszkodzone przez minione działania *Organizacji** na lądzie i w wodzie, realizowane są działania naprawcze;

6.7.4 Tam, gdzie istnieje ciągła degradacja *cieków**, *zbiorników wodnych**, ilości wody i jakości wody spowodowana przez poprzednich zarządzających i działania osób trzecich, wdrażane są środki zapobiegające lub łagodzące tę degradację.

6.8 Organizacja* zarządza krajobrazem* Jednostki Gospodarowania* celem utrzymania lub przywrócenia* urozmaiconej mozaiki gatunków, rozmiarów, wieku, skal przestrzennych i cykli regeneracyjnych właściwych dla walorów krajobrazowych* w danym regionie oraz w celu poprawy odporności* środowiskowej i ekonomicznej. (C10.2 i 10.3 P&C V4)

6.8.1 Odpowiednio do *krajobrazu** utrzymywana jest zróżnicowana mozaika gatunków, rozmiarów, wieku, *skal przestrzennych** i cykli regeneracyjnych;

6.8.2 Tam, gdzie nie została utrzymana, odpowiednia dla *krajobrazu** mozaika gatunków, rozmiarów, wieku, *skal przestrzennych** i cykli regeneracyjnych jest ona *przywracana**.

6.9 Organizacja* nie przekształca lasów naturalnych* w plantacje* ani lasów naturalnych* lub plantacji* na terenach bezpośrednio przekształconych z lasów naturalnych* w nieleśne formy użytkowania terenu, z wyjątkiem przypadków, gdy konwersja:

a) dotyczy bardzo ograniczonego obszaru Jednostki Gospodarowania*,
i

b) zapewnia wyraźne, znaczące, dodatkowe, bezpieczne i długoterminowe korzyści w zakresie ochrony* w Jednostce Gospodarowania*,
i

c) nie niszczy, ani nie zagraża szczególnym wartościom ochronnym (HCV)*, ani żadnym siedliskom lub zasobom koniecznym dla zachowania lub wzmocnienia tych szczególnych wartości ochronnych*. (C 6.10 P&C V4 oraz Wniosek 2014#7)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: "*Bezpośrednio przekształcony z naturalnego lasu*" ma na celu przekazanie, że jeśli miejsce plantacji było naturalnym lasem tuż przed przekształceniem w plantację, nie można go przekształcać na zastosowania inne niż leśne.

Jednakże, jeśli miejsce plantacji było inne niż las bezpośrednio przed przekształceniem w plantację, wówczas może następnie zostać ono przekształcone z powrotem do zastosowań innych niż leśne. Konwersje muszą być zgodne z Kryterium* 1.8 i wykazać długoterminowe* zobowiązanie do Zasad* i Kryteriów* FSC oraz powiązanych Politykami i Standardami FSC.

6.9.1 Nie ma przekształcenia lasu *naturalnego** na *plantacje**, ani przekształcenia *lasów naturalnych** na nieleśne formy użytkowania terenu, ani przekształcania *plantacji** na terenach bezpośrednio przekształconych z *lasów naturalnych** na obszary nieleśne, z wyjątkiem przypadków, gdy przekształcenie:

- 1) dotyczy bardzo *ograniczonej części** *Jednostki Gospodarowania**, oraz
- 2) przekształcenie zapewni wyraźne, znaczące, dodatkowe, bezpieczne, długoterminowe korzyści w zakresie *ochrony** w *Jednostce Gospodarowania**; i
- 3) nie niszczy, ani nie zagraża *szczególnym walorom ochronnym** ani żadnym siedliskom lub zasobom niezbędnym do zachowania lub wzmocnienia tych *szczególnych wartości ochronnych**.

6.10 *Jednostki Gospodarowania obejmujące *plantacje**, które zostały ustanowione na obszarach przekształconych z *lasu naturalnego** po listopadzie 1994 r. nie kwalifikują się do certyfikacji, chyba że:**

a) dostarczono jasne i wystarczające dowody, że *Organizacja nie ponosi bezpośredniej ani pośredniej odpowiedzialności za przekształcenie, lub**

b) przekształcenie dotyczyło bardzo *ograniczonej części obszaru *Jednostki Gospodarowania** i zapewnia wyraźne, znaczące, dodatkowe, długoterminowe korzyści w zakresie *ochrony** w *Jednostce Gospodarowania**. (C10.9 P&C V4)**

6.10.1 W oparciu o *najlepsze dostępne informacje** dokładne dane są zestawiane dla wszystkich przekształceń od 1994 r.

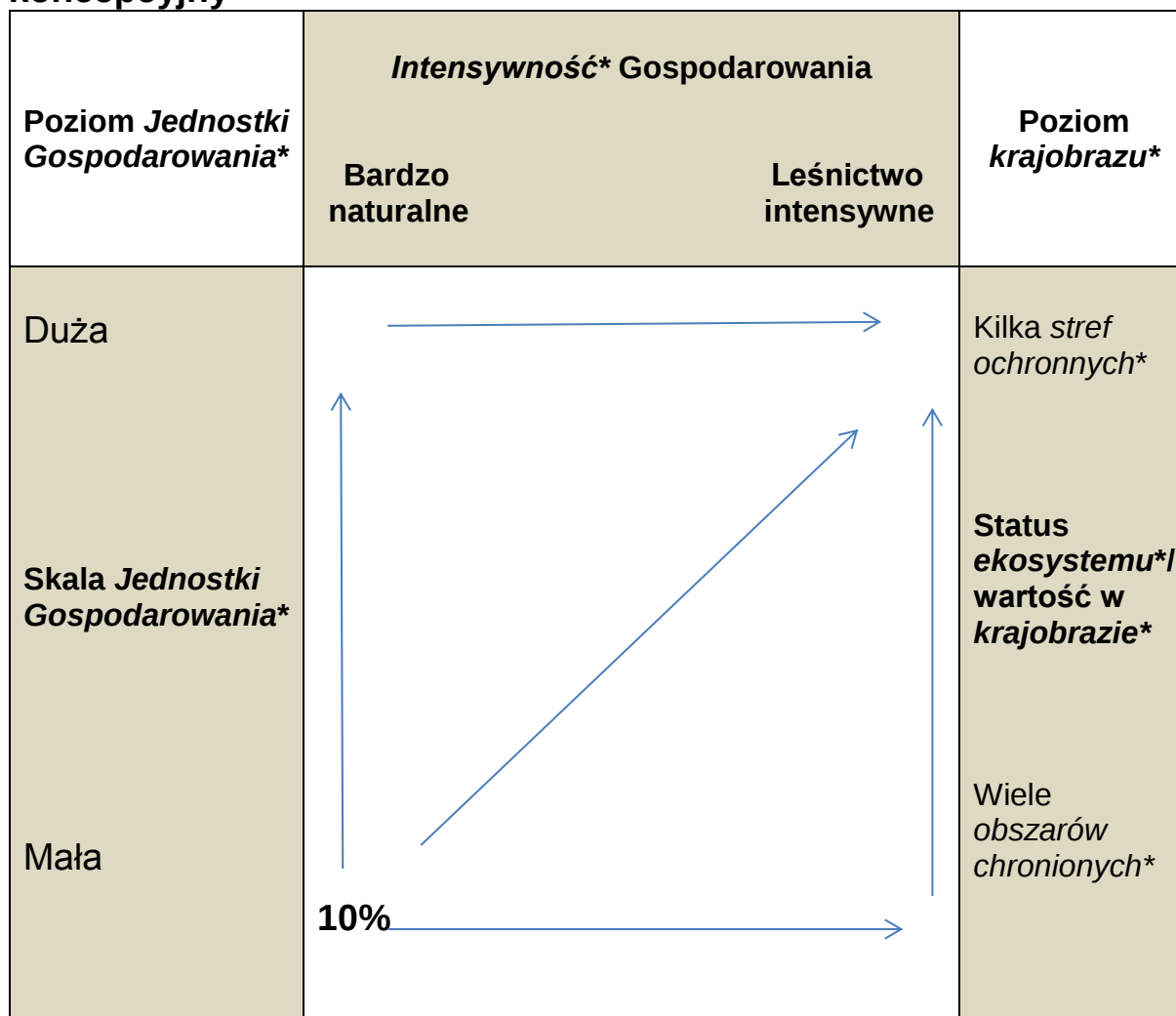
6.10.2 Obszary przekształcone z *naturalnego lasu** na *plantację** od listopada 1994 r. nie są certyfikowane, chyba że:

1) *Organizacja** dostarczy jasne i wystarczające dowody, że nie ponosi bezpośredniej ani pośredniej odpowiedzialności za przekształcenie; lub

2) przekształcenie zapewnia wyraźne, znaczące, dodatkowe, bezpieczne, długoterminowe korzyści w zakresie *ochrony** w *Jednostce Gospodarowania**; i

3) Łączna powierzchnia *plantacji** na terenach przekształconych z *naturalnego lasu** od listopada 1994 r. wynosi mniej niż 5% całkowitej powierzchni *Jednostki Gospodarowania**.

Zasada 6, Aneks D. Sieć Obszarów Chronionych – diagram koncepcyjny

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** używać tego diagramu do objaśniania stosownych wskazówek na poziomie krajowym i regionalnym przy tworzeniu *Sieci Obszarów Chronionych**.

Diagram pokazuje spodziewany wzrost powierzchni *Jednostki Gospodarowania** włączonej w *Sieć Obszarów Chronionych** z minimum 10% , gdy wzrastają: rozmiar, *intensywność** Gospodarowania lub status i wartość ekosystemu* na poziomie *krajobrazu**.

Strzałki i ich kierunek reprezentują te wzrosty.

Prawa kolumna zatytułowana " Status *Ekosystemu** / Wartość w krajobrazie*" pokazuje zasięg, do którego rodzime ekosystemy* są chronione na poziomie *krajobrazu** i względne wymagania dotyczące dalszej *ochrony** w *Jednostce Gospodarowania**.

Lewa kolumna zatytułowana "Obszar *Jednostki Gospodarowania**" pokazuje, że kiedy *Jednostka Gospodarowania** zwiększa obszar, ona sama będzie na poziomie *krajobrazu** więc oczekuje się, że będzie posiadać *Sieć Obszarów Chronionych** zawierającą funkcjonalne przykłady wszystkich naturalnie, dla tego *krajobrazu**, występujących ekosystemów*.

ZASADA 7: PLANOWANIE GOSPODAROWANIA

Organizacja* posiada **plan gospodarowania*** zgodny z jej polityką i **celami***, proporcjonalny do **skali, intensywności i ryzyka*** prowadzonych działań gospodarczych. **Plan gospodarowania*** jest wdrażany i aktualizowany w oparciu o monitoring celem wspierania **zarządzania adaptacyjnego***. Powiązanie planowania i dokumentacji **musi*** być wystarczające do kierowania personelem, informowania **zaangażowanych* i zainteresowanych stron*** oraz do uzasadnienia decyzji gospodarczych. (P7 P& C V4)

- 7.1 Proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych, *Organizacja** ustanawia polityki (wizje i wartości) i *cele** zarządzania, które są właściwe dla środowiska, korzystne społecznie i opłacalne ekonomicznie. Podsumowania polityk i celów* muszą* być włączone do planu gospodarowania* i udostępnione publicznie. (C7.1.a P&C V4)**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Pojęcie *cele zarządzania**, stosowane w tym standardzie, odnosi się do konkretnych celów zarządzania, praktyk, wyników i podejść ustanowionych w celu spełnienia wymagań standardu. Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki w celu zapewnienia, że *Organizacja ** ustala konkretne *cele zarządzania**, które odpowiadają konkretnym celom zarządzania, praktykom, wynikom i podejściom wymagany przez ten standard. *Organizacja** może również ustanowić nadrzędne, aspiracyjne *cele** dla gospodarowania *lasem ** pod warunkiem, że nie są one sprzeczne z wymogami tego standardu.

-
- 7.1.1 Zdefiniowane są polityki (wizja i wartości), które przyczyniają się do spełnienia wymagań tego standardu.
- 7.1.2 Zdefiniowane są konkretne, operacyjne *cele zarządzania** odnoszące się do wymagań tego standardu.
- 7.1.3 Podsumowania zdefiniowanych polityk i *celów zarządzania** są zawarte w *planie gospodarowania** i opublikowane.

- 7.2 *Organizacja** musi* posiadać i wdrażać plan gospodarowania* dla Jednostki Gospodarowania*, który jest w pełni zgodny z politykami i celami* ustanowionymi zgodnie z Kryterium 7.1. Plan gospodarowania* musi* opisywać zasoby naturalne istniejące na terenie Jednostki Gospodarowania* i wyjaśniać, w jaki sposób plan ten spełnia wymogi certyfikacji FSC. Plan gospodarowania* musi* obejmować planowanie gospodarowania zasobami leśnymi i społecznymi, stosownie do *skali, intensywności i ryzyka** planowanych działań. (C7.1 P&C V4)**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki, aby zapewnić spójność czasu trwania *planu gospodarowania** z Kryterium * 1.8 i wykazać *długoterminowe** zobowiązanie do

przestrzegania *Zasad *i Kryteriów FSC ** oraz powiązanych Polityk i Standardów FSC.

7.2.1 *Plan gospodarowania** obejmuje działania gospodarcze, procedury, strategie i środki służące osiągnięciu celów zarządzania*.

7.2.2 *Plan gospodarowania** dotyczy elementów wymienionych w Aneksie E, i jest wdrożony.

7.3 *Plan gospodarowania zawiera weryfikowalne cele*, za pomocą których można ocenić postępy w realizacji każdego z wcześniej określonych celów zarządzania*. (nowość).**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Przykłady *możliwych do zweryfikowania celów ** do ustanowienia:

- Produktywność siedliska, zbiory wszystkich pozyskanych produktów;
- Skład i zaobserwowane zmiany we florze i faunie;
- Jakość i ilość wody;
- Erozja gleby, zagęszczenie, żyzność i zawartość węgla;
- Populacje dzikiej fauny i flory, *różnorodność biologiczna** i status *szczególnych wartości ochronnych**;
- Wrażliwe zasoby kulturowe i środowiskowe;
- Satysfakcja interesariuszy z *zaangażowania**;
- Korzyści płynące z gospodarowania dostarczane *lokalnym społecznościom**;
- Liczba wypadków przy pracy *;
- Powierzchnia *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** *chronionych** jako *Obszary Kluczowe**; i
- Ogólna *żywność ekonomiczna** *Jednostki Gospodarowania** .

7.3.1 Aby monitorować postępy w odniesieniu do każdego *celu zarządzania** ustalone są *weryfikowalne cele** i częstotliwość ich oceny.

7.4 *Organizacja musi* okresowo aktualizować i rewidować planowanie gospodarowania oraz dokumentację proceduralną w celu uwzględnienia wyników monitorowania i ewaluacji, uwag *zainteresowanych stron** lub nowych informacji naukowych lub technicznych, a także w celu reakcji na zmieniające się okoliczności przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne. (C7.2 P&C V4)**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Zgodnie z definicją FSC: *plan gospodarowania** to zbiór dokumentów, raportów, zapisów i map, opisujący, uzasadniający i regulujący działania gospodarcze. Jako taka, częstotliwość rewizji tych różnorodnych dokumentów i map zależy od źródła

informacji jak określono w 7.4.1, a także od rodzaju dokumentu planistycznego, jak przedstawiono w Aneksie F.

Aneks F ma na celu wyjaśnienie zakresu planowania, a nie ma być normatywny. Zasadniczo, informacje otrzymane w wyniku *zaangażowania** interesariuszy, nowe informacje naukowe i techniczne oraz zmieniające się warunki środowiskowe, społeczne lub gospodarcze powinny skutkować częstszymi przeglądami odpowiednich dokumentów lub map .

7.4.1 *Plan gospodarowania** jest przeglądany i aktualizowany okresowo zgodnie z Aneksiem F w celu włączenia:

- 1) Wyników monitorowania, w tym wyników audytów certyfikacyjnych;
- 2) Wyników ewaluacji;
- 3) Wyników *zaangażowania** interesariuszy;
- 4) Nowych informacji naukowych i technicznych, oraz
- 5) Zmieniających się warunków środowiskowych, społecznych lub ekonomicznych.

7.5 *Organizacja* musi* udostępniać publicznie* podsumowanie planu gospodarowania*. Inne, istotne elementy planu gospodarowania*, z wyłączeniem informacji poufnych*, muszą* być dostępne dla zaangażowanych stron* na żądanie, po kosztach skopiowania i przygotowania. (C7.4 P&C V4)*

INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Celem tego *Kryterium** jest znalezienie równowagi między minimalizacją obciążenia administracyjnego dla *Organizacji ** w tworzeniu podsumowania *planu gospodarowania**, a zapewnieniem, że dostarczane są kompleksowe informacje. Cały *plan gospodarowania** może zostać dostarczony, jeśli zmniejszy to obciążenie administracyjne. Przykłady *informacji poufnych** obejmują dane i treść:

- Związane z decyzjami inwestycyjnymi;
 - Informacje o prawach *własności intelektualnej**;
 - Poufne dane klienta;
 - Poufne z mocy prawa;
 - Których rozpowszechnianie mogłoby *zagrozić* ochronie** gatunków dzięki fauny i flory i *siedlisk**; i
 - O miejscach o szczególnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, gospodarczym, religijnym lub znaczeniu duchowym dla *rdzennej ludności** lub *lokalnych społeczności** (zob. Kryteria 3.5 i 4.7) zgodnie z prośbą tych grup.
-

7.5.1 Podsumowanie *planu gospodarowania** w formacie zrozumiałym dla stron zainteresowanych, łącznie z mapami i wyłączeniem *informacji poufnych** jest *publicznie dostępne** bez żadnych kosztów.

7.5.2 Istotne elementy *planu gospodarowania**, z wyłączeniem *poufnych informacji** są dostępne dla *zaangażowanych stron** na żądanie, po kosztach skopiowania i przygotowania.

7.6 Organizacja*, musi* proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych, aktywnie i transparentnie angażować zaangażowane strony* w procesy planowania gospodarowania i procesy monitorowania i, na żądanie, włącza zainteresowane strony*. (C4.4 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: *Kulturowo odpowiednie** procesy uwzględniają różnice kulturowe, takie jak preferencje dla bezpośrednich lub pośrednich negocjacji; postawy wobec konkurencji, współpracy i konfliktu; pragnienie zachowania relacji między skarżącymi; władza, ranga społeczna i status; sposoby zrozumienia i interpretacji świata; koncepcje zarządzania czasem; postawy wobec stron trzecich; oraz szersze otoczenie społeczne i instytucjonalne. Opracowujący Standard *muszą** opracować *kulturowo odpowiednie** procesy *zaangażowania** dla *Kryteriów** określonych we Wskaźniku 7.6.1, zgodnie z wymaganiami Wskaźnika 7.6.2 ze zmianami w zależności od grupy docelowej, jeśli uznają to za konieczne.

7.6.1 *Kulturowo odpowiednie* zaangażowanie** jest stosowane w celu zapewnienia, że *zaangażowane strony** są proaktywnie i przejrzystie angażowane w następujące procesy:

- 1) Procesy rozstrzygania sporów* (*Kryterium* 1.6, Kryterium* 2.6, Kryterium* 4.6*);
- 2) Definicja *płacy umożliwiającej utrzymanie** (*Kryterium* 2.4*)
- 3) Identyfikacja praw (*Kryterium* 3.1, Kryterium* 4.1*), *Krajobrazów kulturowych ludności rdzennej** (*Kryterium* 3.1*), obszarów (*Kryterium* 3.5, Kryterium* 4.7*) i wpływu (*Kryterium* 4.5*);
- 4) Działania *społeczności lokalnych** na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego (*Kryterium* 4.4*); i
- 5) Ocena, zarządzanie i monitorowanie *Szczególnych wartości ochronnych** (*Kryterium* 9.1, Kryterium* 9.2, Kryterium* 9.4*).

7.6.2 *Kulturowo odpowiednie* zaangażowanie** służy do:

- 1) Określenia odpowiednich przedstawicieli i punktów kontaktowych (w tym, w razie potrzeby, lokalnych instytucji, organizacji i władz);
- 2) Ustalenia wzajemnie uzgodnionych kanałów komunikacyjnych pozwalających na przepływ informacji w obu kierunkach;
- 3) Upewnienia się, że wszyscy interesariusze (kobiety, młodzież, osoby starsze, mniejszości) są reprezentowani i zaangażowani w sposób sprawiedliwy;
- 4) Zapewnienia rejestrowania wszystkich spotkań, wszystkich omawianych punktów i wszystkich osiągniętych porozumień ;
- 5) Upewnienia się, że treść rejestracji spotkań została zatwierdzona; i

6) Zapewnienia, że rezultaty wszystkich działań związanych z *kulturowo odpowiednim* zaangażowaniem** są dzielone z *zaangażowanymi stronami**.

7.6.3 *Zaangażowane strony**, *zainteresowani posiadacze praw** mają możliwość udziału w *odpowiednim kulturowo* zaangażowaniu** w procesy monitorowania i planowania działań gospodarczych, które mają wpływ na ich interesy.

7.6.4 Na życzenie *zainteresowane strony** otrzymują możliwość *zaangażowania** w procesy monitorowania i planowania działań gospodarczych, które mają wpływ na ich interesy.

Zasada 7, Aneks E: Elementy *Planu Gospodarowania**.

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** uwzględnić w Standardach Krajowych i Tymczasowych Standardach Krajowych listę zawierającą odpowiednie elementy *planu Gospodarowania** wymienione poniżej. Lista ta *musi** być zgodna z istniejącymi krajowymi i sub-krajowymi ramami dla planowania gospodarowania.

Opracowujący Standard mogą również opracować różne listy dla różnych typów Organizacji, proporcjonalne do *skali**, *intensywności** i *ryzyka** działań gospodarczych.

1) Wyniki ocen, w tym:

- i. Zasoby naturalne i *wartości przyrodnicze**, zgodnie z *Zasadą** 6 i *Zasadą** 9;
- ii. Społeczne, gospodarcze i kulturowe zasoby i warunki, określone zgodnie z *Zasadą** 6, *Zasadą** 2 do *Zasady** 5 i *Zasadą** 9;
- iii. *Nienaruszone Krajobrazy Leśne** i *Kluczowe Obszary**, określone zgodnie z *Zasadą** 9;
- iv. *Krajobrazy kulturowe ludności rdzennej**, określone z *zainteresowanymi posiadaczami praw** zgodnie z *Zasadą** 3 i *Zasadą** 9;
- v. Główne zagrożenia społeczne i środowiskowe na tym obszarze, określone zgodnie z *Zasadą** 6, *Zasadą** 2 do *Zasady** 5, i *Zasadą** 9; i
- vi. Utrzymanie i / lub wzmocnienie *usług ekosystemowych** dla których stosowane są oświadczenia promocyjne zgodnie z *Kryterium** 5.1.

2) Programy i działania dotyczące:

- i. *Praw pracowników**, bezpieczeństwa i higieny pracy, *równości płci **, zgodnie z *Zasadą ** 2;
- ii. *Rdzennej ludności**, relacji ze społecznością, lokalnym rozwojem gospodarczym i społecznym, zgodnie z *Zasadą** 3, *Zasadą** 4 i *Zasadą** 5;
- iii. *Zaangażowanie* interesariuszy** i rozwiązywanie *sporów ** i zażaleń, zgodnie z *Zasadą** 1, *Zasadą** 2 i *Zasadą** 7;

- iv. Planowane działania gospodarcze i harmonogramy, stosowane systemy hodowli lasu, typowe metody i sprzęt do pozyskania, określone zgodnie z *Zasadą** 10;
- v. uzasadnienie dla rozmiaru pozyskania drewna i innych zasobów naturalnych, zgodnie z *Zasadą** 5.

3) Sposoby (środki) służące *ochronie** lub *przywróceniu**:

- i. *Rzadkich i zagrożonych gatunków** i *siedlisk**;
- ii. *Zbiorników wodnych** i *stref przybrzeżnych**;
- iii. *Łączności** *krajobrazowej**, w tym korytarzy przyrodniczych;
- iv. Deklarowanych *usług ekosystemowych** jak określono w *Kryterium** 5.1 i Aneksie C;
- v. *Powierzchni referencyjnych**, określonych w *Zasadzie** 6; oraz
- vi. *Szczególnych Wartości Ochronnych**, zgodnie z *Zasadą** 9.

4) Środki służące ocenie, zapobieganiu i łagodzeniu negatywnych skutków działań gospodarczych na:

- i. *Wartości przyrodnicze**, określone w *Zasadzie** 6 i *Zasadzie** 9;
- ii. *Usługi ekosystemowe** kiedy stosowane są oświadczenia FSC dla Usług Ekosystemowych jak określono w *Kryterium** 5.1;
- iii. Wartości społeczne i *Krajobrazy kulturowe ludności rdzennej** określone w *Zasadach** 2 do 5 i w *Zasadzie** 9*.
- iv. *Nienaruszone Krajobrazy Leśne** i *Obszary Kluczowe** zgodnie z *Zasadą** 9.

5) Opis programu monitorowania, określony w *Zasadzie** 8, włącznie z:

- i. Przyrostem i zasobnością, zgodnie z *Zasadą** 5;
- ii. *Usługami ekosystemowymi** kiedy stosowane są oświadczenia FSC dla Usług Ekosystemowych jak określono w *Kryterium** 5.1;
- iii. *Wartościami środowiskowymi**, określonymi w *Zasadzie** 6;
- iv. Skutkami działań gospodarczych, jak określono w *Zasadzie** 10;

- iv. *Szczególnymi wartościami ochronnymi**, określonymi w *Zasadzie* 9*;
- vi. Systemami monitorowania opartymi na *zaangażowaniu** interesariuszy, planowanymi lub istniejącymi, jak określono w *Zasadzie* 2 do Zasady* 5 i Zasadzie* 7*;
- vii. Mapami opisującymi zasoby naturalne i zagospodarowanie przestrzenne na terenie *Jednostki Gospodarowania**.
- viii. Opisem metodologii do oceny i *monitorowania** wszelkich możliwości rozwoju i sposobu użytkowania terenu dozwolonych w *Nienaruszonych Krajobrazach Leśnych* i obszarach kluczowych**, z uwzględnieniem ich skuteczności we wdrażaniu *podeścia przezornościowego**; oraz
- ix. Opisem metodologii do oceny i *monitorowania** wszelkich możliwości rozwoju i sposobu użytkowania terenu dozwolonych w *Krajobrazach kulturowych ludności rdzennej**, z uwzględnieniem ich skuteczności we wdrażaniu *podeścia przezornościowego**; oraz
- x. Mapą „Global Forest Watch”, lub bardziej odpowiednią mapą krajową lub regionalną, opisującą strefy sposobów użytkowania terenu, zasobów naturalnych w *Jednostce Gospodarowania**, włącznie z *kluczowymi obszarami* Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**.

Zasada 7, Aneks F: Ramy koncepcyjne dla planowania i monitorowania.

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard mogą używać tej tabeli do okresowego przeglądu różnych *planów Gospodarowania** i dokumentów sprawdzających. Częstotliwość rewizji powinna być oparta na istniejącym cyklu planowania oraz źródłach i znaczeniu informacji otrzymanych w wyniku monitorowania, oceny i *zaangażowania* *.

<i>Przykładowy dokument Planu gospodarowania*</i>	<i>Okresowość rewizji Planu Gospodarowania*</i>	<i>Element monitorowany (lista częściowa)</i>	<i>Okresowość monitorowania</i>	<i>Kto monitoruje ten element?</i> Uwaga: Będzie się różnić zależnie od z SIR (skali, intensywności i ryzyka) i kompetencji	<i>Zasada* FSC / Kryterium* FSC</i>
Plan terenowy (Plan pozyskania)	Corocznie	Przejście przez strumień	Podczas pobytu w terenie i corocznie	Personel terenowy	Z10
		Drogi	Podczas pobytu w terenie i corocznie	Personel terenowy	Z10
		Pozostawione grupy	Corocznie na podstawie próby	Personel terenowy	Z6, Z10
		Gatunki rzadkie i zagrożone	Corocznie	Konsultant biolog	Z6
		Roczny rozmiar pozyskania	Corocznie	Zarządca terenu	K 5.2

<i>Przykładowy dokument Planu gospodarowania*</i>	<i>Okresowość rewizji Planu Gospodarowania*</i>	<i>Element monitorowany (lista częściowa)</i>	<i>Okresowość monitorowania</i>	<i>Kto monitoruje ten element?</i>	<i>Zasada* FSC / Kryterium* FSC</i>
Uwaga: Będzie się różnić zależnie od SIR (skali, intensywności i ryzyka) i jurysdykcji				Uwaga: Będzie się różnić zależnie od z SIR (skali, intensywności i ryzyka) i kompetencji	
Budżet	Corocznie	Gradacje owadów	Corocznie na podstawie próby	Konsultant Biolog/ Ministerstwo odpowiadające za lasy	
		Wydatki	Corocznie	Główny Księgowy	Z 5
		Wpływ na gospodarkę lokalną	Kwartalnie	Główny zarządca	Z 5
Plan zaangażowania*	Corocznie	Statystyka zatrudnienia	Corocznie	Główny zarządca	Z3, Z4
		Umowy Społeczne	Corocznie, lub zgodnie z ustaleniami Planu zaangażowania	Koordinator społeczny	Z3, Z4
		Zażalenia	Na bieżąco	Szef HR	Z2, Z3, Z4
5 letni plan gospodarowania*	5 lat	Dzikię populacje	Do ustalenia	Ministerstwo Środowiska	Z6
		Martwe drewno w lesie	Corocznie	Ministerstwo odpowiedzialne za lasy	Z10
		Odnowienia	Corocznie próba		

<i>Przykładowy dokument Planu gospodarowania*</i>	<i>Okresowość rewizji Planu Gospodarowania*</i>	<i>Element monitorowany (lista częściowa)</i>	<i>Okresowość monitorowania</i>	<i>Kto monitoruje ten element?</i> <i>Uwaga: Będzie się różnić zależnie od z SIR (skali, intensywności i ryzyka) i kompetencji</i>	<i>Zasada* FSC / Kryterium* FSC</i>
<i>Plan gospodarowania*</i> zrównoważonej gospodarki leśnej	10 lat	Struktura klas wieku Struktura klas grubości	Dziesięć lat	Ministerstwa Środowiska	Z6
		Dopuszczalne roczne pozyskanie w 10 - leciu	Corocznie, i co, dziesięć lat	Ministerstwo odpowiedzialne za lasy/ Zarządca lasu	K 5.2
<i>Usługi Ekosystemowe*</i> Dokument certyfikacyjny	5 lat	Przed uprawomocnieniem i weryfikacją	Przed uprawomocnieniem i weryfikacją	Zarządca generalny	FSC-PRO-30-006

ZASADA 8: MONITOROWANIE I OCENA

Organizacja * musi * wykazać, że postęp w kierunku osiągnięcia celów zarządzania *, wpływ działań gospodarczych i stan Jednostki Gospodarowania* są monitorowane * i oceniane proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych w celu wdrożenia zarządzania adaptacyjnego *. (P8 P&C V4)

8.1 Organizacja* musi* monitorować wdrażanie swojego planu gospodarowania*, uwzględniając polityki i cele*, postęp w realizacji planowanych działań oraz osiągnięcie weryfikowalnych celów*. (nowość)

8.1.1 Procedury są dokumentowane i wykonywane w celu monitorowania wdrożenia planu gospodarowania *, w tym jego polityk i celów zarządzania * i osiągnięcia weryfikowalnych celów *.

8.2 Organizacja* musi* monitorować* oraz oceniać przyrodnicze i społeczne skutki działań prowadzonych w ramach Jednostki Gospodarowania* oraz zmiany jej warunków przyrodniczych. (C8.2 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Kryterium* wymaga tego, aby monitorować*: trzy odrębne kategorie: wpływ działań gospodarczych na środowisko, o czym mowa w Zasadzie* 10; społeczne skutki działań, o czym mowa w Zasadach* 1-5, a także zaangażowanie* opisane w Zasadzie* 9 i zmiany w warunkach środowiskowych, o których mowa w Zasadach* 5, 6 i 9. Należy odnieść się do Aneksu G dotyczącego szczegółowych wymagań w zakresie monitorowania (wskaźniki 8.2.1 i 8.2.2).

8.2.1 Społeczny i środowiskowy wpływ działań gospodarczych jest monitorowany * zgodnie z Aneksem G.

8.2.2 Zmiany w warunkach środowiskowych są monitorowane * zgodnie z Aneksem G

8.3 Organizacja* analizuje wyniki monitorowania i oceny, a także wyciąga wnioski z prowadzonych analiz i włącza je do procesu planowania. (C8.4 P&C V4)

8.3.1 Wdrażane są procedury zarządzania adaptacyjnego *, aby wyniki monitorowania były uwzględniane podczas okresowych aktualizacji procesu planowania oraz w rezultacie – w planie gospodarowania* .

8.3.2 Jeżeli wyniki monitorowania wykazują niezgodności ze Standardem FSC, wówczas rewizji poddawane są cele zarządzania *, możliwe do zweryfikowania cele * lub działania gospodarcze.

8.4 Organizacja* udostępnia publicznie* podsumowanie wyników monitorowania, z wyłączeniem informacji poufnych*. (C8.5 P&C V4).

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Celem tego kryterium* jest znalezienie równowagi między minimalizacją obciążenia administracyjnego dla Organizacji* w tworzeniu podsumowania wyników monitorowania, a zapewnieniem, że dostarczane są wyczerpujące informacje. Całość wyników monitorowania może być dostarczona pod warunkiem, że zmniejsza to obciążenie administracyjne. Przykłady poufnych Informacje* znajdują się w instrukcji pod Kryterium * 7.5.

8.4.1 Podsumowanie wyników monitorowania zgodnego z załącznikiem G, jest publicznie dostępne * bez żadnych kosztów, w formacie zrozumiałym dla zainteresowanych stron, w tym mapy, i z wyłączeniem informacji poufnych.

8.5 Organizacja* posiada i wdraża system śledzenia wszystkich produktów z Jednostki Gospodarowania*, które są wprowadzane do obrotu jako certyfikowane w systemie FSC. System ten jest stosowny do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych i umożliwia wykazanie źródła i objętości w odniesieniu do planowanej rocznej produkcji. (C8.3 P & C V4)

8.5.1 Wdrożono system śledzenia wszystkich produktów, które są wprowadzane do obrotu jako certyfikowane w systemie FSC. W ramach tego:

1) wspierana jest weryfikacja transakcji* poprzez dostarczanie danych o transakcjach FSC* na prośbę jednostki certyfikującej;

2) wspierane jest testowanie włókien* poprzez udostępnienie próbek materiałów oraz informacji o składzie gatunkowym w celu weryfikacji, na prośbę jednostki certyfikującej.

8.5.2 Informacje o wszystkich sprzedanych produktach są zestawiane i dokumentowane, włącznie z:

- 1) Zwyczajowa i naukowa nazwa gatunku;
- 2) Nazwa lub opis produktu;
- 3) Objętość (lub ilość) produktu;
- 4) Informacje umożliwiające śledzenie materiału do miejsca pozyskania drewna ;
- 5) Data pozyskania;
- 6) Jeżeli podstawowe czynności przetwarzania mają miejsce w lesie, data i wyprodukowana objętość; i
- 7) Czy materiał został sprzedany jako certyfikowany w systemie FSC.

8.5.3 Faktury sprzedaży lub podobne dokumenty są przechowywane przez minimum pięć lat dla wszystkich produktów sprzedanych z oświadczeniem FSC i zawierają co najmniej, następujące informacje:

- 1) Nazwa i adres nabywcy;
- 2) Data sprzedaży;
- 3) Zwyczajowa i naukowa nazwa gatunku;
- 4) Opis produktu;
- 5) Sprzedana objętość (lub ilość);
- 6) Kod certyfikatu; i
- 7) Oświadczenie FSC "FSC 100%" identyfikujące sprzedane produkty jako certyfikowane w systemie FSC .

Zasada 8, Aneks G: Wymagania dotyczące monitorowania.

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Monitorowanie jest zaplanowane w cyklach planowania gospodarowania, tak aby wyniki monitorowania mogły zostać wykorzystane w podejmowaniu decyzji na wczesnym etapie planowania nowego cyklu. Zobacz Zasada 7, Aneks F.

Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki w celu zapewnienia, że procedury monitorowania są spójne i powtarzalne w czasie, odpowiednie do ilościowego określania zmian w czasie, i odpowiednie do identyfikacji *ryzyka** i niedopuszczalnych wpływów. Monitoring *musi** obejmować zmiany warunków *Jednostki Gospodarowania** z i bez interwencji. Oznacza to, że istnieją dane bazowe.

Oprócz monitorowania przeprowadzonego dla *Kryteriów** 8.1 i 8.2, Opracowujący Standard *muszą** uwzględnić w Krajowych Standardach i Tymczasowych Krajowych Standardach listę, która obejmuje odpowiednie elementy wymagań monitorowania wymienione poniżej.

Lista ta *musi** być zgodna ze ramami istniejącego monitoringu krajowego i sub-krajowego.

Opracowujący Standard mogą również tworzyć różne listy dla różnych typów *Organizacji**, proporcjonalne do *skali**, *intensywności** i *ryzyka** działań gospodarczych.

1) Monitorowanie w 8.2.1 jest wystarczające do identyfikacji i opisu wpływu działań gospodarczych na środowisko, zawierając w stosownych przypadkach:

- i. Wyniki działań odnowieniowych (*kryterium** 10.1);
- ii. Wykorzystanie dobrze przystosowanych ekologicznie gatunków do odnowień (*Kryterium**10.2);
- iii. Inwazyjność lub inne niekorzystne skutki związane z jakimkolwiek *obcym gatunkiem** w ramach *Jednostki Gospodarowania** i poza nią (*Kryterium** 10.3);
- iv. Wykorzystanie *organizmów genetycznie zmodyfikowanych** w celu potwierdzenia, że nie są używane (*Kryterium** 10.4);
- v. Wyniki działalności hodowlanej (*Kryterium** 10.5);
- vi. Niekorzystne skutki dla *wartości przyrodniczych** z powodu *nawozów** (*Kryterium**10.6);
- vii. Niekorzystne skutki stosowania *pestycydów** (*Kryterium** 10.7);
- viii. Niekorzystne skutki stosowania *środków kontroli biologicznej** (*Kryterium**10.8);

- ix. Skutki *zagrożeń naturalnych** (Kryterium* 10.9);
- x. Wpływ rozwoju infrastruktury, działań transportowych i hodowli lasu na *rzadkie i zagrożone gatunki**, *siedliska**, *ekosystemy**, *wartości krajobrazowe**, wody i gleby (Kryterium* 10.10);
- xi. Wpływ pozyskania i zrywki drewna na *niedrzewne produkty leśne**, *wartości przyrodnicze**, nadające się do sprzedaży odpady drzewne i inne produkty i usługi (Kryterium* 10.11); i
- xii. Odpowiednie dla środowiska usuwanie *materiałów odpadowych** (Kryterium*10.12).

2) Monitorowanie w 8.2.1 jest wystarczające do zidentyfikowania i opisanie społecznych skutków działań gospodarczych, zawierając w stosownych przypadkach:

- i. Dowody nielegalnych lub nieuprawnionych działań (Kryterium* 1.4);
- ii. Zgodność z *obowiązującymi przepisami**, *lokalnymi przepisami**, *ratyfikowanymi** międzynarodowymi konwencjami i *obowiązującymi kodeksami postępowania** (Kryterium* 1.5);
- iii. Rozstrzyganie *sporów** i zażaleń (Kryterium* 1.6, Kryterium* 2.6, Kryterium* 4.6);
- iv. Programy i działania dotyczące praw *pracowników** (Kryterium* 2.1);
- v. *Równość płci**, molestowanie seksualne i dyskryminacja płci (Kryterium* 2.2);
- vi. Programy i działania dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy (Kryterium* 2.3);
- vii. Wypłata wynagrodzeń (Kryterium* 2.4);
- viii. Szkolenie *pracowników** (Kryterium* 2.5);
- IX. W przypadku stosowania *pestycydów** zdrowie *pracowników** narażone jest na *pestycydy** (Kryterium* 2.5 i Kryterium* 10.7);
- x. Identyfikacja *rdzennej ludności** i *lokalnych społeczności** i ich *ustawowych** i *zwyczajowych praw** (Kryterium* 3.1 i Kryterium* 4.1);
- xi. Pełne wdrożenie warunków zawartych w *wiążących umowach** (Kryterium* 3.2 i Kryterium* 4.2);
- xii. *Rdzenna ludność** i relacje ze społecznościami (Kryterium* 3.2, Kryterium* 3.3 i Kryterium* 4.2);

- xiii. *Ochrona** miejsc o szczególnym znaczeniu kulturowym, przyrodniczym, ekonomicznym, religijnym lub duchowym dla *rdzennej ludności** i *lokalnych społeczności** (Kryterium* 3.5 i Kryterium* 4.7);
 - xiv. Utrzymanie *Krajobrazów kulturowych ludności rdzennej** i związanych z nimi wartości mających znaczenie dla *ludności rdzennej** (Kryterium*3.1, Kryterium*3.5);
 - xv. Wykorzystanie *tradycyjnej wiedzy** i *własności intelektualnej** (Kryterium* 3.6 i Kryterium* 4.8);
 - xvi. Lokalny rozwój gospodarczy i społeczny (Kryterium* 4.2, Kryterium* 4.3, Kryterium* 4.4, Kryterium* 4.5);
 - xvii. Wytwarzanie zróżnicowanych korzyści i / lub produktów (Kryterium* 5.1);
 - xviii. Utrzymanie lub wzmacnianie *usług ekosystemowych** (Kryterium* 5.1);
 - xix. Działania mające na celu utrzymanie lub wzmacnianie *usług ekosystemowych** (Kryterium* 5.1);
 - xx. Rzeczywisty w porównaniu do przewidywanego roczny rozmiar pozyskania drewna i *niedrzewnych produktów leśnych** (Kryterium* 5.2);
 - xxi. Wykorzystanie lokalnego przetwórstwa, lokalnych usług i produkcji o lokalnej wartości dodanej (Kryterium* 5.4);
 - xxii. *Długoterminowa* żywotność ekonomiczna** (Kryterium* 5.5); i
 - xxiii. *Szczególne wartości ochronne** 5 i 6 określone w Kryterium* 9.1.
- 3) Procedury monitorowania w 8.2.2 są wystarczające do zidentyfikowania i opisanía zmian w warunkach środowiskowych, zawierając w stosownych przypadkach:
- i. Utrzymanie lub wzmacnianie *usług ekosystemowych** (Kryterium* 5.2) (kiedy *Organizacja** stosuje oświadczenia promocyjne FSC dla Usług Ekosystemowych);
 - ii. *Wartości przyrodnicze i funkcje ekosystemu ** w tym sekwestracja i magazynowanie węgla (Kryterium* 6.1); w tym skuteczność działań zidentyfikowanych i wdrożonych w celu zapobiegania, łagodzenia i naprawy negatywnych oddziaływań na *wartości przyrodnicze** (Kryterium* 6.3);
 - iii. *Rzadkie i zagrożone gatunki** oraz skuteczność działań wdrożonych w celu ochrony ich i ich *siedlisk** (Kryterium* 6.4);

- iv. *Powierzchnie referencyjne** i skuteczność działań wdrożonych w celu *zachowania** lub *przywrócenia** ich (*Kryterium** 6.5);
- v. Naturalnie występujące *gatunki rodzime** i *różnorodność biologiczna** i skuteczność działań wdrożonych w celu ich *zachowania** lub *przywrócenia** (*Kryterium** 6.6);
- vi. Cieki, *zbiorniki wodne**, ilość i jakość wody oraz skuteczność działań wdrożonych w celu ich *zachowania** lub *przywrócenia** (*Kryterium** 6.7);
- vii. *Wartości krajobrazowe** i skuteczność działań wdrożonych dla ich utrzymania lub *przywrócenia** (*Kryterium** 6.8);
- viii. Konwersja *lasów naturalnych** na *plantacje** lub przekształcenie w obszary inne niż *lasy** (*Kryterium** 6.9);
- IX. Status *plantacji** ustanowionych po 1994 r. (*Kryterium** 6.10); i
- x. *Szczególne wartości ochronne** 1 do 4 określone w *Kryterium** 9.1 i skuteczność działań wdrożonych w celu ich utrzymania lub poprawy.

ZASADA 9: SZCZEGÓLNE WARTOŚCI OCHRONNE

Organizacja* utrzymuje lub wzmacnia *szczególne wartości ochronne** w *Jednostce Gospodarowania** poprzez zastosowanie podejścia *przezornościowego**. (P9 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** opracować *Krajowe Ramy Szczególnych Wartości Ochronnych** (z ang. HCV), które są narzędziem dla identyfikacji, zarządzania i monitorowania *Szczególnych Wartości Ochronnych** w kraju. Opracowując *Krajowe Ramy Szczególnych Wartości Ochronnych**, Opracowujący Standard *muszą** wziąć pod uwagę:

- "Wspólne wytyczne dotyczące identyfikacji *Szczególnych Wartości Ochronnych**", opracowane przez organizację Resource Network HCV (dokument dostępny na stronie internetowej FSC);
- Instrukcja FSC krok po kroku dla SLIMF (dostępna na stronie internetowej FSC);
- Odpowiednie mapy i bazy danych;
- Mapy „Global Forest Watch” *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** (2015) www.globalforestwatch.org, lub inne mapy oparte na nowszych i bardziej dokładnych inwentaryzacjach *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** wykonanych z zastosowaniem dopracowanej metodologii.
- *Odpowienie kulturowo** zaangażowanie zainteresowanych *posiadaczy praw**, *zaangażowanych stron** i *zainteresowanych stron**, i odpowiednich lokalnych lub regionalnych ekspertów;
- Wytyczne FSC dotyczące *Dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody** (2017);
- Wytyczne dla Opracowujących Standard dotyczące nieakceptowalnych działań w oparciu o skalę i intensywność (2016);
- Wytyczne dla Zarządzających Lasem dotyczące zarządzania HCV
- Aneks H i Aneks I poniżej; i
- Inne dostępne źródła

Opracowujący Standard *muszą** wyjaśnić w Krajowym Standardzie i Tymczasowym Krajowym Standardzie, w jaki sposób *Krajowe Ramy Szczególnych Wartości Ochronnych** *muszą** być wykorzystane przez *Organizację** podczas identyfikacji *Szczególnych Wartości Ochronnych** w *Jednostce Gospodarowania** i podczas opracowywania strategii zarządzania w celu ochrony tych *Szczególnych Wartości*

Ochronnych*.

Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki, które stosują zasadę *Podejścia przezornościowego**, które uznaje *Szczególne Wartości Ochronne** za *krytyczne**, fundamentalne, *istotne** lub cenne, a zatem każde zagrożenie dla *Szczególnych Wartości Ochronnych** jest uważane za groźbę poważnych lub nieodwracalnych szkód.

Opracowujący Standard *muszą** również stosować zasadę *Podejścia przezornościowego ** również do opracowania Krajowych Ram *Szczególnych Wartości Ochronnych**

9.1 Organizacja*, poprzez zaangażowanie* z zaangażowanymi* i zainteresowanymi stronami* oraz innych środków i źródeł, ocenia i odnotowuje obecność i status poniższych szczególnych wartości ochronnych* w Jednostce Gospodarowania* proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych oraz prawdopodobieństwa występowania szczególnych wartości ochronnych*:

HCV 1 – Różnorodność gatunkowa. Koncentracja różnorodności biologicznej* z uwzględnieniem gatunków endemicznych oraz gatunków rzadkich* i zagrożonych*, które mają istotne znaczenie na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym.

HCV 2 – Ekosystemy* i mozaiki na poziomie krajobrazu*. Nienaruszone krajobrazy leśne* oraz ekosystemy* i mozaiki ekosystemowe występujące na poziomie krajobrazu* o istotnym znaczeniu na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym, które dodatkowo zawierają zdolne do przeżycia populacje większości naturalnie występujących gatunków w ich naturalnym sposobie występowania i zagęszczenia.

HCV 3 – Ekosystemy* i siedliska*. Rzadkie* lub zagrożone ekosystemy*, siedliska* lub ostoje*.

HCV 4 – Krytyczne* usługi ekosystemów *. Podstawowe usługi ekosystemów * w sytuacjach krytycznych*, włączając w to ochronę* zlewni wodnych i kontrolę erozji wrażliwych gleb i zboczy.

HCV 5 – Potrzeby społeczności lokalnych. Miejsca i zasoby o fundamentalnym znaczeniu dla zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lokalnych* lub ludności rdzennej* (w zakresie środków do życia, zdrowia, odżywiania, wody itp.) zidentyfikowane poprzez zaangażowanie* tych społeczności lub ludności rdzennej*.

HCV 6 – Wartości kulturowe. Miejsca, zasoby, siedliska* i krajobrazy* o globalnym lub krajowym znaczeniu kulturowym, archeologicznym lub historycznym lub istotnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym,

ekonomicznym lub religijnym/uświęconym dla tradycyjnej kultury lokalnych społeczności* lub ludności rdzennej*, zidentyfikowane poprzez zaangażowanie* tych społeczności lub ludności rdzennej*. (C9.1 P&C V4 i Wniosek 2014#7).

Opracowujący Standard *muszą** określić *Najlepsze Dostępne Informacje**, których *Organizacja* musi** użyć przy identyfikacji ustalaniu *Szczególnych Wartości Ochronnych** (wskaźnik 9.1.1), w tym:

- Badania dotyczące *Szczególnych Wartości Ochronnych** i oceny *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** w *Jednostce Gospodarowania**;
- Odpowiednie bazy danych i mapy;
- Mapy „Global Forest Watch” *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** (2015) www.globalforestwatch.org , lub inne mapy oparte na nowszych i bardziej dokładnych inwentaryzacjach *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** wykonanych z zastosowaniem dopracowanej metodologii;
- *Odpowienie kulturowo** zaangażowanie zainteresowanych posiadaczy praw*, *zaangażowanych stron** i *zainteresowanych stron**, i odpowiednich lokalnych lub regionalnych ekspertów;
- Wytyczne FSC dotyczące *Dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody** (2017);
- Wytyczne FSC dla Opracowujących Standard dotyczące Skali, Ryzyka i Intensywności (2016);
- Inne dostępne źródła; i
- Przegląd wyników przez kompetentnego eksperta / ekspertów niezależnych od *Organizacji**.

Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki do oceny *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** zgodnie z Aneks H.

-
- 9.1.1 Ocena jest wykonana przy użyciu *Najlepszych Dostępnych Informacji **, które rejestrują lokalizację i status *Szczególnych Wartości Ochronnych** Kategorii 1-6, zgodnie z definicją w *Kryterium ** 9.1; *Obszary o szczególnych wartościach ochronnych**, od których zależą i ich stan.
- 9.1.2 Ocena ta obejmuje identyfikację *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** począwszy od 1 stycznia 2017 r.

- 9.1.3 W ocenie wykorzystuje się wyniki z *kulturowo odpowiedniego** *zaangażowania** z zainteresowanymi *posiadaczami praw** i *zaangażowanymi** i zainteresowanymi *stronami** i zainteresowanymi *ochroną** *Szczególnych Wartości Ochronnych**

9.2 Organizacja*, poprzez zaangażowanie* z zaangażowanymi* i zainteresowanymi stronami* oraz ekspertami, opracowuje skuteczne strategie mające na celu utrzymanie lub wzmocnienie zidentyfikowanych szczególnych wartości ochronnych*. (C9.2 P&C V4)

INSTRUKCJE DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Dla krajów / regionów z *Nienaruszonymi Krajobrazami Leśnymi** Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki, które *chronią** 80% całkowitej powierzchni *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** w ramach *Jednostki Gospodarowania** jako *obszary kluczowe**, zgodnie z sekcją B Aneksu H. Opracowujący Standard *mogą** opracować próg inny niż 80%, na drodze procesów zgodnych z sekcją A Aneksu H.

- 9.2.1 Zagrożenia dla *Szczególnych Wartości Ochronnych** są identyfikowane za pomocą *Najlepszych Dostępnych Informacji** .
- 9.2.2 Strategie i działania w zakresie zarządzania opracowywane są w celu utrzymania i / lub wzmocnienia zidentyfikowanych *Szczególnych Wartości Ochronnych** i utrzymania powiązanych *Obszarów o Szczególnych Wartościach Ochronnych** przed wdrożeniem potencjalnie szkodliwych działań gospodarczych .
- 9.2.3 *Zainteresowani posiadacze praw** *Zaangażowane** i *zainteresowane strony** i eksperci są zaangażowani w opracowanie strategii zarządzania i działań mających na celu utrzymanie i / lub wzmocnienie zidentyfikowanych *Szczególnych Wartości Ochronnych**
- 9.2.4 Opracowane są strategie zarządzania w celu *ochrony** *kluczowych obszarów**.
- 9.2.5 *Zdecydowana większość** każdego z *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** jest wyznaczona jako *obszary kluczowe**.
- 9.2.6 Opracowane strategie są skuteczne w utrzymaniu i / lub poprawie *Szczególnych Wartości Ochronnych**.
- 9.2.7 Strategie zarządzania pozwalają na ograniczoną *działalność przemysłową** w obrębie *obszarów kluczowych** jedynie wtedy, gdy wszystkie skutki *działalności przemysłowej** włącznie z fragmentacją*:
1) są ograniczone do *bardzo ograniczonej części obszaru kluczowego**;
2) Nie zmniejszają *obszaru kluczowego** poniżej 50 000 ha i
3) Dostarczają wyraźnych, znacznych, dodatkowych, długoterminowych korzyści w zakresie ochrony i społecznych.

9.3 Organizacja* wdraża strategię i działania mające na celu utrzymanie lub wzmocnienie zidentyfikowanych *Szczególnych Wartości Ochronnych. Strategie i działania uwzględniają *podejście przezrocznościowe** oraz są proporcjonalne do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych.(C9.3 P&C V4)**

9.3.1 *Szczególne Wartości Ochronne** i obszary o szczególnych wartościach ochronnych *, od których są one zależne, są utrzymywane i / lub ulepszone, w tym poprzez wdrażanie opracowanych strategii.

9.3.2 Strategie i działania zapobiegają zniszczeniu i unikają ryzyka dla *Szczególnych Wartości Ochronnych**, nawet jeśli informacje naukowe są niekompletne lub niejednoznaczne, i kiedy podatność i wrażliwość *Szczególnych Wartości Ochronnych** są niepewne.

9.3.3 *Obszary kluczowe** są *chronione** zgodnie z *Kryterium** 9.2.

9.3.4 Ograniczona *działalność przemysłowa** na *obszarach kluczowych** jest zgodna ze wskaźnikiem 9.2.7.

9.3.3 Czynności, które niszczą *Szczególne Wartości Ochronne** są natychmiast wstrzymywane i podejmowane są działania, aby *przywrócić** i chronić *Szczególne Wartości Ochronne**.

9.4 Organizacja* wykazuje, że przeprowadza okresowy monitoring celem oceny zmian w statusie *szczególnych wartości ochronnych, a także dostosowuje swoje strategie zarządzania, by zapewnić ich skuteczną ochronę. Monitorowanie musi być proporcjonalne do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych oraz obejmować *zaangażowanie** z *zaangażowanymi** i *zainteresowanymi stronami** oraz ekspertami. (C9.4 P&C V4)**

9.4.1 Program okresowego monitorowania ocenia:

- 1) Wdrażanie strategii;
- 2) Status *Szczególnych Wartości Ochronnych** w tym *Obszarów o Szczególnych Wartościach Ochronnych** od których są one zależne; i
- 3) Skuteczność strategii zarządzania i działań na rzecz ochrony *Szczególnych Wartości Ochronnych**, aby w pełni utrzymać i / lub wzmocnić *Szczególne Wartości Ochronne**.

9.4.2 Program monitorowania obejmuje *zaangażowanie** z *zainteresowanymi posiadaczami praw**, *zaangażowanymi ** i *zainteresowanymi stronami** i ekspertami.

9.4.3 Program monitorowania ma wystarczający zakres, szczegółowość i częstotliwość, aby wykryć zmiany w *Szczególnych Wartościach*

*Ochronnych** w stosunku do początkowej oceny i statusu zidentyfikowanych dla każdej ze *Szczególnych Wartości Ochronnych**.

- 9.4.4 Strategie zarządzania i działania są dostosowywane, gdy monitorowanie lub inne nowe informacje pokazują, że te strategie i działania są niewystarczające, aby zapewnić utrzymanie i / lub wzmocnienie *Szczególnych Wartości Ochronnych**.

Zasada 9, Aneks H: Instrukcje dla Grup Opracowujących Standard dotyczące opracowania wskaźników dla *Kluczowych Obszarów* Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych.**

- ❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Dla krajów z *Nienaruszonymi Krajobrazami Leśnymi** Opracowujący Standard muszą* zastosować się do poniższych instrukcji dla ustalenia:

A. Progu dla *zdecydowanej większości** *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** wyznaczonych jako *kluczowych obszarów**; oraz

B. Wskaźników do oceny i ochrony *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**.

A. Próg dla *zdecydowanej większości**

Zgodnie z definicją *zdecydowana większość** wynosi 80% całkowitej powierzchni *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** w ramach *Jednostki Gospodarowania** począwszy od 1 stycznia 2017 r. *Zdecydowana większość** spełnia również lub przekracza definicję *Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego**.

Próg dla *zdecydowanej większości** może zostać ustalony poniżej 80%, pod warunkiem, że osiąga największą liczbę korzyści w zakresie *ochrony** w oparciu o uwarunkowania krajowe lub *ekoregionalne** i nadal spełnia lub przekracza definicję *Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego**.

Progi powyżej 80% należy rozpatrywać w krajach i / lub ekoregionach, w których *Nienaruszone Krajobrazy Leśne** występują stosunkowo rzadko i / lub są *sfragmentyzowane**, i / lub gdzie wiele *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** zostało utraconych od 2000 r.

Przy opracowywaniu (dla kraju lub ekoregionu) określonych progów *zdecydowanej większości** Opracowujący Standard *muszą** brać pod uwagę następujące kwestie:

1. Dowody na wykazanie względnej obfitości *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** i poziomu ryzyka* degradacji dla *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** z powodu działalności człowieka, w tym:
 - a. Względny niedostatek *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** w skali kraju lub *ekoregionu**. Im większy niedostatek *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**, tym wyższy próg dla *zdecydowanej większości**;
 - b. Stopień, w jakim krajowe lub *ekoregionalne** *Nienaruszone Krajobrazy Leśne** zostały zdegradowane przez działalność człowieka od 2000 r., i są w związku z tym rzadkie lub *sfragmentaryzowane**. Im szybsza degradacja *Nienaruszonych*

- Krajobrazów Leśnych**, tym wyższy próg dla zdecydowanej większości*;
- c. Rodzaje działalności człowieka, które doprowadziły do degradacji *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** od 2000 roku. Im bardziej niszcząca działalność człowieka dla *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**, tym wyższy próg dla zdecydowanej większości*;
 - d. Ryzyko* zniszczenia *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** z powodu działalności człowieka. Im większe ryzyko dla *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**, tym wyższy próg dla zdecydowanej większości*;
 - e. Ilość i względna trwałość *ochrony* kluczowych obszarów* Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego** przy porównaniu różnych intensywności *działalności przemysłowej**. *Ochrona** powinna podtrzymywać lub wzmacniać integralność i inne cechy ekologiczne *kluczowych obszarów* Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego**. Im bardziej trwała *ochrona** *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**, tym niższy próg dla zdecydowanej większości*;
 - f. Charakter i rozmieszczenie wartości ekologicznych w sąsiedztwie *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**. Im większa koncentracja tych wartości w sąsiedztwie *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**, tym wyższy próg dla zdecydowanej większości*;
 - g. Charakter i rozmieszczenie wartości kulturowych oraz *praw* i praw zwyczajowych** w obrębie oraz w sąsiedztwie *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**; i
 - h. Rezultaty odpowiedniego *kulturowo* zaangażowania** z zainteresowanymi *posiadaczami praw* i zainteresowanymi stronami**;

B. Opracowanie wskaźników do Oceny i Ochrony *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych.**

Opracowujący Standard *muszą** uwzględnić poniższe informacje podczas opracowywania wskaźników dla *Kryteriów** 9.1 i 9.2.

Rezultatem *muszą** być krajowe lub *ekoregionalne** odpowiednie wymagania dotyczące identyfikacji, oceny i ochrony *zdecydowanej większości** *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** jako *kluczowych obszarów**.

*Kluczowe obszary** mają być *chronione** przed działaniami, które mają wpływ na ich nienaruszalność, w tym przed komercyjnym pozyskiwaniem drewna, górnictwem i budową dróg, zapór i innej *infrastruktury**.

1. Wskaźniki opracowane w celu identyfikacji i wyznaczenia *kluczowych obszarów** *muszą**:
 - a. Szanować prawo *zainteresowanych posiadaczy praw** do *Dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody** (Kryterium 3.1 i 4.1)
 - b. Zapewnić, że *prawa** i *zwyczajowe prawa** *zainteresowanych posiadaczy praw** do korzystania z *kluczowych obszarów** są *podtrzymywane**;

- c. Zapewnić, że *kluczowe obszary** zawierają najbardziej wartościowe ekologicznie, ciągłe i nienaruszone części *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych**;
 - d. Zapewnić, że kształt *kluczowych obszarów** został zaprojektowany w celu zmaksymalizowania ich wewnętrznych siedlisk;
 - e. Zapewnić, że *kluczowe obszary** zawierają siedliska dla *rzadkich i zagrożonych gatunków** i innych gatunków dzikich zwierząt, które zależą od dużych, ciągłych obszarów niezmienionego lasu*;
 - f. Zapewnić, że *kluczowe obszary** utrzymują lub przywracają *łączność** między *kluczowymi obszarami** zarówno wewnątrz *Jednostki Gospodarowania**, jak i na obszarach do niej przyległych; i
 - g. Zapewnić, że *kluczowe obszary** nie są mniejsze niż 50 000 ha.
2. Wskaźniki opracowane w celu *ochrony* kluczowych obszarów** muszą zapewnić, że:
- a. *Prawa** i zwyczajowe *prawa** zainteresowanych posiadaczy *praw** do korzystania z *kluczowych obszarów** są *podtrzymywane**;
 - b. *Ludność rdzenna**, ludność tradycyjna i społeczności zależne od lasu mają pierwszeństwo w opracowaniu i wdrażaniu alternatywnych działań w zakresie zarządzania i *ochrony** zgodnych z *ochroną** *kluczowych obszarów**;
 - c. Zapobieganie nielegalnej wycince, skutkom wichur, degradacji i innym wpływom „efektu skraju lasu” na *kluczowych obszarach**;
 - d. Zarządzanie budową dróg i *intensywnością** innych działań na obszarach przyległych do *kluczowych obszarów** w celu zapobiegania nielegalnej wycince, skutkom wichur, degradacji i innym wpływom „efektu skraju lasu” na *kluczowych obszarach**; i
 - e. Identyfikacja odpowiednich szerokości stref buforowych przyległych do *kluczowych obszarów**, tam gdzie zarządza się budową dróg i innymi działaniami, aby zapobiec wpływowi „efektu skraju lasu” na *kluczowych obszarach**.
3. Wskaźniki opracowane dla *ochrony* kluczowych obszarów** muszą zapewniać nienaruszalność *kluczowych obszarów**, biorąc pod uwagę działania mające wpływ na nienaruszalność, w tym komercyjne pozyskiwanie drewna, górnictwo i budowę dróg, zapór i innej infrastruktury. Przykłady zarządzania, które *chroni** nienaruszalność *kluczowych obszarów** obejmują *strefy ochronne**, a także obszary, które mogą mieć lub nie mają *prawnej* ochrony** takie jak rezerваты i obszary chronione ludności rdzennej.
4. Wskaźniki opracowane dla *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** muszą jasno wskazywać, że części *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** nie wyznaczone jako *kluczowe obszary** muszą być zarządzane w celu *ochrony i* / lub utrzymania *Szczególnych Wartości Ochronnych** Kategorii 2.

Zasada 9, Aneks I: Strategie utrzymania *Szczególnych Wartości Ochronnych**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** rozważyć następujące strategie, aby opracować wskaźniki do utrzymania *Szczególnych Wartości Ochronnych**.

Strategie utrzymania *Szczególnych Wartości Ochronnych** niekoniecznie wykluczają pozyskanie drewna. Jednak jedynym sposobem na zachowanie niektórych *Szczególnych Wartości Ochronnych** będzie *ochrona** *Obszaru o szczególnej wartości ochronnej**, który je wspiera.

HCV 1 - Strefy ochronne, zalecenia dotyczące pozyskania i / lub inne strategie mające na celu ochronę zagrożonych, ginących, endemicznych gatunków lub innych skupisk *różnorodności biologicznej**, biocenoz i siedlisk, od których zależą, wystarczające, aby zapobiec zmniejszeniu zasięgu, integralności, jakości i żywotności *siedliska** i występowania gatunków. Tam, gdzie ulepszenie jest identyfikowane jako *cel**, mają miejsce działania na rzecz rozwoju, rozbudowy i / lub *przywrócenia** *siedlisk** dla takich gatunków.

HCV 2 – Strategie, które w pełni zachowują zasięg i nienaruszalność *ekosystemów leśnych**, i żywotność skupisk różnorodności biologicznej, w tym wskaźnikowych gatunków roślin i zwierząt, gatunków kluczowych i / lub gildii powiązanych z dużymi nienaruszonymi *ekosystemami lasu naturalnego**. Przykłady obejmują *strefy ochrony** i odłogowane obszary, z jakąkolwiek działalnością komercyjną na obszarach nieodłogowanych ograniczoną do działań o niskiej *intensywności** w pełni zachowujących strukturę lasu, skład, odnowienie i wzorce zmian, przez cały czas. Tam, gdzie zidentyfikowano wzmocnienie jako *cel**, wdrożone są środki mające na celu *przywrócenie** i ponowne połączenie *ekosystemów leśnych**, ich nienaruszalności i *siedlisk**, które wspierają naturalną *różnorodność biologiczną**.

HCV 3 – Strategie, które w pełni zachowują zasięg i integralność *rzadkich lub zagrożonych ekosystemów**, *siedlisk** lub *ostoi**. Tam, gdzie wzmocnienie jest identyfikowane jako *cel**, mają miejsce działania na rzecz *przywrócenia** i / lub rozwoju *rzadkich lub zagrożonych ekosystemów**, *siedlisk** lub *ostoi*.*.

HCV 4 - Strategie mające na celu ochronę którejkolwiek zlewni istotnej dla *lokalnych społeczności**, znajdującej się w *Jednostce Gospodarowania** lub poniżej niej i ochronę obszarów wewnątrz jednostki, które są szczególnie niestabilne lub podatne na erozję. Przykłady mogą obejmować *strefy ochronne**, zalecenia dotyczące pozyskania, obostrzenia co do stosowania substancji chemicznych i / lub zalecenia dotyczące budowy i utrzymania dróg, w celu ochrony zlewni oraz obszarów biegu górnego i stoku powyżej. Tam, gdzie wzmocnienie jest identyfikowane jako *cel**, mają miejsce działania na rzecz *przywrócenia** jakości i ilości wody. Tam, gdzie zidentyfikowane *usługi ekosystemowe** HCV 4 obejmują regulację klimatu, mają miejsc strategie utrzymania lub poprawy sekwestracji i magazynowania węgla.

HCV 5 - Strategie mające na celu ochronę potrzeb *lokalnej społeczności** i / lub *ludności rdzennej** związanych z *Jednostką Gospodarowania** są opracowywane we współpracy z przedstawicielami i członkami lokalnych *społeczności ** i *ludności rdzennej**.

HCV 6 - Strategie ochrony wartości kulturowych opracowywane są we współpracy z przedstawicielami i członkami *lokalnych społeczności ** i *ludności rdzennej **.

ZASADA 10: WDRAŻANIE DZIAŁAŃ GOSPODARCZYCH

Działania gospodarcze prowadzone przez lub dla *Organizacji** na obszarze *Jednostki Gospodarowania** są wybierane i wdrażane zgodnie z polityką i *celami** ekonomicznymi, przyrodniczymi i społecznymi *Organizacji** oraz *Zasadami** i *Kryteriami**. (nowość)

10.1 Po pozyskaniu drewna lub zgodnie z *planem gospodarowania *Organizacja**, poprzez naturalne lub sztuczne metody, odnowi pokrywę roślinną do stanu sprzed pozyskania lub bardziej *naturalnych warunków**. (nowość)**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Stan *sprzed pozyskania** oznacza *plantację** albo *las naturalny**. Opracowujący Standard *muszą** wziąć pod uwagę przy opracowywaniu wskaźników, że:

- Dla istniejącej *plantacji** gatunki pozyskane mogą być takie same jak te (ten) użyte do odnowienia. Mogą jednak istnieć solidne ekologiczne, społeczne i ekonomiczne powody dla zmiany gatunku. Wybrany gatunek musi być ekologicznie dobrze przystosowany do miejsca i *celów zarządzania** zgodnie z *Kryterium*10.2*.
- W przypadku gatunków obcych, ich zastosowanie jest ograniczone przez preferencje dla gatunków rodzimych według *Kryterium** 10.2 oraz środki kontroli i łagodzenia oddziaływań inwazyjnych według *Kryterium** 10.3.
- W przypadku *lasów naturalnych** jedną z kwestii do wzięcia pod uwagę przy odnowieniu jest ustalenie, czy stan *sprzed pozyskania** był wynikiem wcześniejszego pozyskania i działań w ramach hodowli lasu, czy też zdarzeń naturalnych, które pozostawiły obszar w stanie zdegradowanym. *Celem** powinna być poprawa obszarów zdegradowanych, dawniej poddanych wycince, do bardziej *naturalnych warunków**.
- W przypadku *lasów naturalnych** ważnym *celem** jest zapewnienie stosunkowo naturalnej liczebności gatunków zarówno dla populacji, jak i zakresu rozmiarów, na całym obszarze *Jednostki Gospodarowania**. Można to wykazać stosując koncepcję 'zakresu naturalnej zmienności', ponieważ lasy nie pozostają statyczne w czasie. To podejście pozwala *Organizacji** na pewną elastyczność na poziomie drzewostanu lub na poziomie powierzchni zrębowej, o ile różnorodność gatunków na całym obszarze *Jednostki Gospodarowania** mieści się w zakresie naturalnej zmienności, w tym w drzewostanach gospodarowanych, pozwalając jednocześnie gatunkom rodzimym na migrację wynikającą ze zmian klimatu.
- Wymagany okres odnowienia jest zwykle krótszy dla obszarów, które mają być obsadzone (sztuczne odnowienie) niż dla obszarów przeznaczonych lub wybranych do odnowienia naturalnego. Jednakże to *Kryterium** nie preferuje nasadzeń jako sposobu na skrócenie czasu

odnowienia, ponieważ w konkretnych przypadkach naturalne odnowienie jest bardziej odpowiednie dla osiągnięcia *celów* Organizacji**, podczas gdy w innych przypadkach bardziej odpowiednie są programy sadzenia.

- Praktyki odnowień nie mogą naruszać wymagań określonych w *Zasadzie* 6*. Zgodnie z *Kryterium* 6.9* i *6.10*, praktyki te nie mogą prowadzić do konwersji, straty różnorodności genetycznej i różnorodności gatunkowej mierzonych na poziomie *Jednostki Gospodarowania** lub do szkód dla innych *wartości przyrodniczych**.

10.1.1 Działki zrębowe są odnawiane w *odpowiednim czasie**, co:

- 1) Chroni naruszone *wartości przyrodnicze**; i
- 2) Jest właściwe dla odtworzenia całkowitego składu i struktury *sprzed wycinki** lub składu i struktury *lasu naturalnego**.

10.1.2 *Prace odnowieniowe** są realizowane w następujący sposób:

- 1) w przypadku wycinki istniejących *plantacji**, odnowienie do osiągnięcia szaty roślinnej, jaka istniała przed wycinką lub *bardziej naturalnych warunków**, przy użyciu gatunków dobrze przystosowanych ekologicznie;
- 2) w przypadku wycinki *lasów naturalnych**, odnowienie do stanu sprzed wycinki lub *bardziej naturalnych warunków**, lub
- 3) w przypadku wycinki zdegradowanych *lasów naturalnych**, odnowienie do *bardziej naturalnych warunków**.

10.2 Do odnowienia *Organizacja wykorzystuje gatunki dobrze przystosowane ekologicznie do miejsca i *celów** gospodarowania. *Organizacja** wykorzystuje do regeneracji *gatunki rodzime** i lokalne *genotypy**, chyba że istnieje wyraźne i przekonujące uzasadnienie do użycia innych.(C10.4 i C10.8 P&C V 4)**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Jeśli stosowanie nie lokalnych *genotypów** *gatunków rodzimych** lub wykorzystanie gatunków nierodzimych jest uzgodnione na poziomie krajowym, Opracowujący Standard *muszą** opracować uzasadnienie ich dopuszczenia do użytku (Wskaźnik 10.2.1).

Takie uzasadnienie może obejmować:

- Wskaźniki wzrostu niespełniające *celów zarządzania**;
- Plon nie jest opłacalny w przypadku lokalnych gatunków
- *Rodzime gatunki** i / lub lokalne *genotypy** wymierają;

- *Rodzime gatunki** i / lub *lokalne genotypy** nie są odporne na choroby i szkodniki;
- Miejscowe czynniki stresowe np. woda;
- Zalesianie zdegradowanych gruntów rolnych i pastwisk;
- Adaptacja do zmian klimatycznych; lub
- Zdolność do magazynowania węgla.

10.2.1 *Gatunki** wybrane do odnowienia są ekologicznie dobrze przystosowane do miejsca, są to *rodzime gatunki** i są pochodzenia lokalnego, chyba, że przedstawiono jasne i przekonujące uzasadnienie dla stosowania nielokalnych *genotypów** lub gatunków nierodzimych.

10.2.2 Gatunki wybrane do odnowienia są zgodne z *celami** odnowienia i *celami zarządzania**.

10.3 *Organizacja wykorzystuje gatunki obce*, tylko kiedy wiedza lub doświadczenie wykazują, że wszelkie oddziaływania inwazyjne mogą być kontrolowane oraz zastosowano skuteczne środki ograniczające ryzyko. (C6.9 i C10.8 P&C V4)**

10.3.1 *Gatunki obce** stosuje się tylko wtedy, gdy bezpośrednio doświadczenie i / lub wyniki badań naukowych pokazują, że oddziaływania inwazyjne mogą być kontrolowane.

10.3.2 *Gatunki obce** stosuje się tylko wtedy, gdy wdrożone są skuteczne środki łagodzące, aby kontrolować ich rozprzestrzenianie się poza obszar, na który zostały wprowadzone.

10.3.3 Rozprzestrzenianie się *gatunków inwazyjnych** wprowadzonych przez *Organizację** jest kontrolowane.

10.3.4 Działania gospodarcze są realizowane, najlepiej we współpracy z innymi instytucjami odpowiedzialnymi za zagadnienie, jeżeli takie istnieją, w celu kontrolowania oddziaływania inwazyjnego *obcych gatunków**, które nie zostały wprowadzone przez *Organizację**

10.4 *Organizacja nie używa organizmów modyfikowanych genetycznie* w obrębie Jednostki Gospodarowania*. (C6.8 P&C V4)**

10.4.1 Nie są stosowane *organizmy modyfikowane genetycznie**.

10.5 *Organizacja stosuje praktyki hodowlane, które są ekologicznie odpowiednie dla roślinności, gatunków, miejsc i celów zarządzania*. (nowość)**

10.5.1 Stosuje się praktyki hodowlane właściwe z ekologicznego punktu widzenia dla roślinności, gatunków, miejsc i *celów zarządzania**.

10.6 Organizacja* minimalizuje lub dąży do unikania stosowania *nawozów**. W przypadku stosowania *nawozów** Organizacja* wykaże, że ich użycie jest równe lub bardziej korzystne z ekologicznego i ekonomicznego punktu widzenia niż stosowanie systemów hodowlanych, które nie wymagają nawozów, oraz że zapobiega, łagodzi lub naprawia szkody powstałe w stosunku do *wartości przyrodniczych**, w tym gleby. (C 10.7 P&C V4 i Wniosek 2014#7)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki, aby zapewnić, że tam, gdzie są stosowane nawozy*, w Standardach Krajowych i Tymczasowych Standardach Krajowych zawarte są strefy buforowe, w których wykluczone jest stosowanie *nawozów** w pobliżu rzadkich zbiorowisk roślinnych, *stref przybrzeżnych**, *cieków** i *zbiorników wodnych** (Wskaźnik 10.6.4.)

10.6.1 Stosowanie *nawozów** jest zminimalizowane lub unikane.

10.6.2 Kiedy stosuje się *nawozy**, ich korzyści ekologiczne i ekonomiczne są równe lub wyższe niż w systemach hodowli lasu, które nie wymagają *nawozów**.

10.6.3 Kiedy stosuje się *nawozy**, ich rodzaje, dawki, częstotliwość użycia i miejsce aplikacji są udokumentowane?

10.6.4 Kiedy stosuje się *nawozy**, *wartości przyrodnicze** są chronione w tym poprzez wdrożenie środków zapobiegających szkodom.

10.6.5 Uszkodzenia *wartości przyrodniczych** wynikające z użycia *nawozów** są łagodzone lub naprawiane.

10.7 Organizacja* używa zintegrowanego systemu walki ze szkodnikami i praktyk *hodowlanych**, w celu uniknięcia lub wyeliminowania użycia *pestycydów** chemicznych. Organizacja* nie wykorzystuje *pestycydów** chemicznych zakazanych polityką FSC. W przypadku użycia *pestycydów**, Organizacja* zapobiega, łagodzi lub naprawia szkody powstałe w stosunku do *wartości przyrodniczych** i *zdrowia ludzkiego*. (C6.6 i C10.7 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** uwzględnić istotne aspekty 'Przewodnika FSC po zintegrowanym zarządzaniu szkodnikami, chorobami i chwastami w lasach i plantacjach certyfikowanych w systemie FSC' (2009) i powiązanych polityk, wytycznych, not doradczych FSC i innych normatywnych dokumentów FSC służących opracowaniu wskaźników (Wskaźnik 10.7.1).

Opracowujący Standard *muszą** odwołać się do lub zawrzeć odpowiednie aspekty dokumentu MOP "*Bezpieczeństwo w użyciu chemikaliów w pracy*" (Genewa, MOP,

1993 r.) lub krajowej interpretacji tego dokumentu w Standardach Krajowych i Tymczasowych Standardach Krajowych (Wskaźnik 10.7.4).

10.7.1 Zintegrowane zarządzanie szkodnikami, w tym wybór systemu *hodowli lasu** jest stosowane w celu uniknięcia lub wyeliminowania częstotliwości, zakresu i ilości aplikacji *pestycydów** chemicznych, i skutkuje nieużywaniem ich lub ogólnego ograniczenia aplikacji.

10.7.2 Chemiczne *pestycydy** zabronione przez Politykę Pestycydową FSC nie są wykorzystywane ani przechowywane w *Jednostce Gospodarowania**, chyba że FSC udzieliło derogacji.

10.7.3 Przechowywane są zapisy dotyczące stosowania *pestycydów**, w tym nazwa handlowa, aktywny składnik, ilość użytego składnika aktywnego, okres stosowania, lokalizacja i obszar zastosowania oraz powód użycia.

10.7.4 Stosowanie *pestycydów** jest zgodne z dokumentem MOP "Bezpieczeństwo w użyciu chemikaliów w pracy" w odniesieniu do wymagań dotyczących transportu, przechowywania, obsługi, stosowania i procedury awaryjnej w celu oczyszczenia po przypadkowym wycieku.

10.7.5 W przypadku stosowania *pestycydów** metody aplikacji minimalizują używane ilości, przy jednoczesnym osiąganiu skutecznych rezultatów i zapewnieniu skutecznej *ochrony** otaczającego *krajobrazu**.

10.7.6 Stosowane jest zapobieganie i łagodzenie szkód dla *wartości przyrodniczych** i zdrowia ludzi spowodowanych użyciem *pestycydów** lub naprawianie szkód, gdy wystąpią.

10.7.7 Gdy stosuje się *pestycydy**:

- 1) Wybrany *pestycyd**, metoda aplikacji, czas i sposób użycia stanowią najmniejsze zagrożenie dla ludzi i gatunków niedocelowych; i
- 2) Obiektywne dowody wskazują, że *pestycyd** jest jedynym skutecznym, praktycznym i efektywnym kosztowo sposobem kontrolowania szkodników.

10.8 Organizacja* minimalizuje, monitoruje i ściśle kontroluje stosowanie środków kontroli biologicznej* zgodnie z akceptowanymi na arenie międzynarodowej protokołami naukowymi*. W przypadku użycia środków kontroli biologicznej* Organizacja* zapobiega, łagodzi lub naprawia szkody powstałe w stosunku do wartości przyrodniczych*. (C6.8 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *muszą** odwołać się do lub uwzględnić odpowiednie aspekty akceptowanych na arenie *międzynarodowej protokołów naukowych** związanych ze *środkami kontroli biologicznej**, w tym „Kodeks Postępowania w zakresie importu i

uwalniania egzotycznych czynników biologicznej kontroli” FAO oraz wszelkich krajowych przepisów, jeśli istnieją (Wskaźnik 10.8.2).

10.8.1 Zastosowanie *środków kontroli biologicznej** jest zminimalizowane, *monitorowane** i kontrolowane.

10.8.2 Stosowanie *środków kontroli biologicznej** jest zgodne z *akceptowanymi na arenie międzynarodowej protokołami naukowymi**.

10.8.3 Wykorzystanie *środków kontroli biologicznej** jest rejestrowane, w tym rodzaj, ilość, okres, miejsce i powód użycia.

10.8.4 Stosowane jest zapobieganie i łagodzenie szkód dla *wartości przyrodniczych** spowodowanych użyciem *środków kontroli biologicznej** lub naprawianie szkód, gdy wystąpią.

10.9 Organizacja* dokonuje oceny ryzyka i wdraża działania mające na celu zredukowanie potencjalnego negatywnego wpływu zagrożeń naturalnych proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka. (nowość)**

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD: Opracowujący Standard *powinni** zidentyfikować częstotliwość występowania, rozkład i dotkliwość *naturalnych zagrożeń**, które występują na poziomie regionalnym i krajowym (Wskaźnik 10.9.1).

Ponadto, Opracowujący Standard *powinni** zidentyfikować zarówno *ryzyko**, które może być zwiększone przez działania gospodarcze (wskaźnik 10.9.3) jak i potencjalne środki łagodzenia zwiększonego *ryzyka** (wskaźnik 10.9.4).

Uznając, że *naturalne zagrożenia** obejmują również naturalne zakłócenia, takie jak wiatr i ogień, łagodzenie skutków *naturalnych zagrożeń** *powinno** skupiać się w tych przypadkach na zapewnieniu *odporności**, w przeciwieństwie do próby kontrolowania lub zapobiegania *naturalnym zagrożeniom** (Wskaźniki 10.9.2 i 10.9.4).

10.9.1 Ocenione jest potencjalne negatywne oddziaływanie *zagrożeń naturalnych** na *infrastrukturę**, zasoby *lasów** i społeczności w *Jednostce Gospodarowania**.

10.9.2 Działania gospodarcze łagodzą te skutki.

10.9.3 *Ryzyko** działań gospodarczych dla zwiększenia częstotliwości, rozkład lub dotkliwość *zagrożeń naturalnych** jest zidentyfikowane dla tych *zagrożeń**, na które gospodarowanie może mieć wpływ.

10.9.4 Działania gospodarcze są modyfikowane lub opracowywane i wdrożone są środki, które zmniejszają zidentyfikowane *ryzyko**.

10.10 Organizacja* zarządza rozwojem infrastruktury*, działaniami transportowymi i hodowlą lasu*, tak by chronić zasoby wodne i gleby, a także by zapobiegać, łagodzić lub naprawiać skutki zaburzeń i szkód powstałych w stosunku do rzadkich* i zagrożonych gatunków*, siedlisk*, ekosystemów* i walorów krajobrazowych*. (C6.5 P&C V4)

10.10.1 Rozwój, utrzymanie i użytkowanie infrastruktury*, a także działania transportowe są zarządzane w celu ochrony wartości przyrodniczych* zidentyfikowanych w Kryterium* 6.1.

10.10.2 Działania w ramach hodowli lasu* są zarządzane w celu zapewnienia ochrony wartości przyrodniczych* zidentyfikowanych w Kryterium* 6.1.

10.10.3 Zapobiega się, łagodzi i naprawia w odpowiednim czasie* zakłócenia lub uszkodzenia cieków*, zbiorników wodnych*, gleby, rzadkich i zagrożonych gatunków*, siedlisk*, ekosystemów* i wartości krajobrazowych* oraz działania gospodarcze są modyfikowane, aby zapobiec przyszłym szkodom.

10.11 Organizacja* zarządza działaniami związanymi z pozyskiwaniem drewna oraz nieдрzewnych produktów leśnych* w celu zachowania wartości przyrodniczych*, ograniczenia ilości odpadów produkcyjnych oraz uniknięcia szkody dla innych produktów i usług. (C 5.3 i C 6.5 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD:
Opracowujący Standard *powinni** odnieść się do lub uwzględnić odpowiednie aspekty następujących dokumentów, tam gdzie mają one zastosowanie na poziomie krajowym (wskaźniki 10.11.1 i 10.11.4):

- Kodeks Modelowy FAO W Zakresie Praktyki Pozyskiwania Drewna,
- Dokumenty dotyczące zmniejszonego wpływu wycinki.

Opracowujący Standard *muszą** opracować wskaźniki, w celu zapobiegania wycince typu „high grading* (Wskaźnik 10.11.2).

10.11.1. Praktyki pozyskiwania i zrywki drewna i nieдрzewnych produktów leśnych* są realizowane w sposób, który chroni wartości przyrodnicze* określone w Kryterium* 6.1 oraz Szczególne Wartości Ochronne* określone w Kryterium* 9.1 i 9.2.

10.11.2 Praktyki pozyskiwania optymalizują wykorzystanie produktów leśnych* i towarów handlowych.

10.11.3 Wystarczające ilości martwej i rozkładającej się biomasy i struktura lasu* są zachowane w celu ochrony wartości przyrodniczych*.

10.11.4 Praktyki pozyskiwania zapobiegają uszkodzeniom stojących pozostawionych drzew, pozostałości martwego drewna na ziemi i innych *wartości przyrodniczych**.

10.12 Organizacja* gospodaruje materiałami odpadowymi* w sposób przyjazny dla środowiska. (C 6.7 P&C V4)

❖ INSTRUKCJA DLA OPRACOWUJĄCYCH STANDARD:

Opracowujący Standard *muszą** odnieść się do przepisów krajowych związanych z usuwaniem *materiałów odpadowych** w sposób właściwy dla środowiska lub, jeśli krajowe przepisy są niewystarczające lub nie istnieją, muszą opracować dodatkowe wskaźniki.

10.12.1 Zbieranie, uprzątnięcie, transport i unieszkodliwianie wszystkich *materiałów odpadowych** jest wykonane w sposób właściwy dla środowiska, który chroni *wartości przyrodnicze** zidentyfikowane w *Kryterium** 6.1.

G Słownik pojęć

Słownik pojęć uwzględnia akceptowane międzynarodowo definicje, gdzie tylko to możliwe. Źródła definicji to na przykład Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), Konwencja o różnorodności biologicznej (1992), Milenijna ocena ekosystemów (2005), a także definicje ze słowników internetowych zamieszczonych na stronie Światowej Unii Ochrony Przyrody (World Conservation Union IUCN), Międzynarodowej Organizacji Pracy (International Labour Organisation, ILO) oraz Programu Inwazyjnych Gatunków Obcych Konwencji o Różnorodności Biologicznej (The Invasive Alien Species Programme of the Convention on Biological Diversity). W przypadku odwołania się do innych źródeł podano stosowny odnośnik.

Pojęcie 'na podstawie' oznacza, że dana definicja została zaadaptowana z istniejącej definicji zawartej w międzynarodowym źródle.

Pojęcia użyte w Ogólnych Wskaźnikach Międzynarodowych, które nie zostały zdefiniowane w Słowniku Pojęć lub innych normatywnych dokumentach FSC, są używane zgodnie z definicją zawartą The Shorter Oxford English Dictionary lub The Concise Oxford Dictionary.

Uwaga! Hasła zostały zamieszczone w kolejności alfabetycznej wg polskiego tłumaczenia.

Akcja afirmacyjna: polityka lub program, który ma na celu naprawienie dyskryminacji z przeszłości poprzez aktywne działania zapewniające równość szans, zarówno w odniesieniu do edukacji jak i zatrudnienia (Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP, 2017).

Bardzo ograniczona część: Obszar, którego dotyczy to określenie nie może przekraczać 0,5% powierzchni obszaru *Jednostki Gospodarowania** w dowolnym jednym roku, ani też łącznie nie może stanowić więcej niż 5% powierzchni *Jednostki Gospodarowania** (Źródło: na podstawie FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Słownik pojęć (2009)).

Bardzo ograniczona część obszaru kluczowego: Obszar, którego dotyczy to określenie nie może przekraczać 0,5% powierzchni *obszaru kluczowego** w dowolnym jednym roku, ani też łącznie nie może stanowić więcej niż 5% powierzchni *obszaru kluczowego**.

Cechy siedliskowe: Cechy i struktura drzewostanu, włączając w to, ale nie ograniczając do:

- Stare drzewa komercyjne i niekomercyjne, których wiek znacząco przekracza średni wiek górnego piętra;
- Drzewa o szczególnej wartości ekologicznej;
- Zwarcie pionowe i poziome;
- Stojące martwe drzewa;
- Martwe zwalone drewno;
- Luki w drzewostanie, które można przypisać zakłóceniom naturalnym;
- Miejsca gniazdowania;
- Małe tereny podmokłe, torfowiska, moczary;
- Stawy;
- Obszary do prokreacji;
- Obszary żerowania i schronienia, w tym w okresie rozrodczym;
- Obszary do migracji;
- Obszary do hibernacji.

Cel: Podstawowy zamiar określony przez organizację dla przedsiębiorstwa leśnego, włączając w to decyzję w sprawie polityki oraz wyboru środków, które będą służyły osiągnięciu zamierzonego efektu (Źródło: Na podstawie F.C. Osmaston. 1968. Zarządzanie lasami. Hafner, Nowy Jork; i D.R. Johnston, A.J. Grayson and R.T. Bradley. 1967. Planowanie lasu. Faber & Faber, Londyn).

Cel zarządzania: określone cele zarządzania, praktyki, wyniki i podejścia ustanowione w celu osiągnięcia wymagań niniejszego standardu.

Choroba zawodowa: Jakakolwiek choroba nabyta w wyniku narażenia na czynniki ryzyka w wyniku pracy zawodowej (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP).

Deklaracja MOP w sprawie podstawowych zasad i praw w pracy oraz działań uzupełniających, przyjęta przez Konferencję Międzynarodowej Organizacji Pracy na jej osiemdziesiątej szóstej sesji w Genewie w dniu 18 czerwca 1998 r. (Aneks poddany rewizji 15 czerwca 2010 r.): jest stanowczym potwierdzeniem

zasad MOP (art. 2), które oświadczą, że wszyscy Członkowie, nawet jeśli nie ratyfikowali przedmiotowych Konwencji, mają obowiązek, wynikający z samego faktu członkostwa w organizacji, szanować, promować i realizować, w *dobrej wierze** i zgodnie z Konstytucją, zasady dotyczące podstawowych praw, które są przedmiotem tych Konwencji, a mianowicie:

- (a) wolność zrzeszania się i skuteczne uznawanie prawa do *rokowań zbiorowych**;
- (b) eliminacja wszelkich form *pracy przymusowej lub obowiązkowej**;
- (c) skuteczne zniesienie pracy *dzieci**; i
- (d) eliminacja *dyskryminacji** w odniesieniu do *zatrudnienia i zawodu**.

(Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP).

Długoterminowe: Skala czasowa właściciela lasu lub zarządcy lasu przedstawiona w celach *planu gospodarowania**, we wskaźniku pozyskania i w zobowiązaniu do utrzymywania stałej powierzchni leśnej. Długość czasu będzie się różnić w zależności od kontekstu i warunków ekologicznych i będzie funkcją tego, jak długo trwa odzyskanie naturalnej struktury i składu przez dany ekosystem po wycince lub zakłóceniach lub wytworzenie dojrzałych lub pierwotnych warunków (Źródło: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Słownik Pojęć (2009)).

Dobra wiara: proces zaangażowania, w którym strony podejmują wszelkie wysiłki w celu osiągnięcia porozumienia, prowadzą prawdziwe i konstruktywne negocjacje, unikają opóźnień w negocjacjach, przestrzegają porozumień już zawartych i będących w trakcie uzgadniania oraz przeznaczają wystarczającą ilość czasu na dyskusję i rozstrzyganie sporów (zaadaptowano z Wniosku 40:2017).

Dobra wiara w negocjacjach: *Organizacja** (pracodawca) i *organizacje pracowników** dokładają wszelkich starań, aby osiągnąć porozumienie, prowadzą prawdziwe i konstruktywne negocjacje, unikają nieuzasadnionych opóźnień w negocjacjach, przestrzegają zawartych umów i przeznaczają wystarczającą ilość czasu na dyskusję i rozstrzyganie sporów zbiorowych (Gerning B , Odero A, Guido H (2000), Rokowania Zbiorowe: Normy i Zasady MOP dotyczące Organów Nadzorczych, Międzynarodowe Biuro Pracy, Genewa).

Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda (Free, Prior, and Informed Consent, FPIC):

Prawny warunek, na mocy którego można stwierdzić, że osoba lub społeczność udzieliła zgody na działanie przed jego rozpoczęciem, na podstawie wyraźnego zrozumienia faktów, skutków i przyszłych konsekwencji działań oraz będąc w posiadaniu wszystkich istotnych faktów w chwili wydania zgody. Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda obejmuje prawo do udzielania, modyfikowania, wstrzymywania lub cofania zatwierdzenia (Źródło: Na podstawie Wstępnego dokumentu roboczego dotyczącego wolnej, uprzedniej i świadomej zgody ludności rdzennej (...) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4 8 July 2004) podczas 22 sesji Komisji Narodów Zjednoczonych dotyczącej praw człowieka, Podkomisja ds. promocji i ochrony praw człowieka, Grupa robocza ds. ludności rdzennej, 19–23 lipca 2004).

Działalność przemysłowa: Przemysłowe działania zarządcze dotyczące lasów i zasobów, takie jak budownictwo drogowe, górnictwo, tamy, rozwój obszarów miejskich i pozyskiwanie drewna.

Dziecko: każda osoba poniżej 18 roku życia (Konwencja MOP nr 182, Artykuł 2).

Dyskryminacja: obejmuje a) wszelkie rozróżnienia, wykluczenia lub preferencje ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, religię, poglądy polityczne, pochodzenie narodowe, pochodzenie społeczne, orientację seksualną, co skutkuje unieważnieniem lub osłabieniem równości szans lub równego traktowania w zatrudnieniu lub pracy; b) takie inne rozróżnienie, wykluczenie lub uprzywilejowanie, które skutkuje unieważnieniem lub osłabieniem równości szans lub równego traktowania w zakresie zatrudnienia lub pracy, jakie może zostać określone przez Członka, którego dotyczy po konsultacji z reprezentatywnymi organizacjami pracodawców i pracowników*, jeżeli takie istnieją, oraz z innymi właściwymi organami (dostosowano z Konwencji MOP nr 111, art. 1). "Orientacja seksualna" została dodana do definicji podanej w Konwencji nr 111, ponieważ została ona zidentyfikowana jako dodatkowy rodzaj dyskryminacji, który może wystąpić.

Efekty zewnętrzne: Pozytywny i negatywny wpływ działań na strony, które nie są w nie bezpośrednio zaangażowane lub wpływ na zasoby naturalne lub na środowisko, które zwykle nie wchodzi w skład standardowych systemów księgowania kosztów, tak, że ceny rynkowe produktów będących następstwem tych działań nie odzwierciedlają pełni kosztów lub korzyści (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ekoregionalny: duża jednostka obszaru lądowego lub wodnego zawierająca geograficznie odrębny zbiór gatunków, zbiorowisk naturalnych i warunków środowiskowych (Źródło: WWF Global 200. http://wwf.panda.org/about_our_earth/ecoregions/about/what_is_an_ecoregion/).

Ekosystem: Dynamiczny kompleks zbiorowisk roślin, zwierząt i mikroorganizmów, z uwzględnieniem ich środowiska nieożywionego, współistniejący jako jednostka funkcjonalna (Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej, 1992, Artykuł 2).

Formalna organizacja pracownicza i nieformalna grupa pracowników: stowarzyszenie lub związek pracowników*, niezależnie od tego, czy jest ona uznana przez prawo lub przez Organizację*, czy też nie, mająca na celu promowanie praw pracowników* i reprezentowanie pracowników* w kontaktach z Organizacją* w szczególności w zakresie warunków pracy i odszkodowań.

Fragmentacja: proces dzielenia siedlisk na mniejsze płaty, co skutkuje utratą pierwotnego siedliska, utratą łączności, zmniejszeniem rozmiaru płatów i zwiększeniem izolacji płatów. Fragmentacja* jest uważana za jeden z najważniejszych czynników prowadzących do utraty

gatunków rodzimych, zwłaszcza w krajobrazach leśnych, i jedną z głównych przyczyn obecnego kryzysu związanego z wymieraniem gatunków. W odniesieniu do *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych* *fragmentacja* jest rozumiana jako związana z działalnością przemysłową człowieka. (ŹRÓDŁO: Zaadaptowano z: Gerald E. Heilman, Jr. James R. Strittholt Nicholas C. Slosser Dominick A. Dellasala, BioScience (2002) 52 (5): 411-422.).

Funkcja ekosystemu: Rzeczywista charakterystyka ekosystemu związana z zestawem warunków i procesów, które umożliwiają jego integralność (takich jak wydajność pierwotna, łańcuch pokarmowy i cykle biogeochemiczne). Funkcje ekosystemu obejmują następujące procesy: rozkład, produkcja, obieg składników odżywczych i energii. Dla celów FSC definicja ta obejmuje także ekologiczne i ewolucyjne procesy, takie jak przepływ genów i reżimy zaburzeń, cykle regeneracyjne i stadia rozwoju (sukcesje) ekologicznego (Źródło: Na podstawie R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. Ekosystemy i dobrobyt ludzki: Synteza. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC; oraz R.F. Noss. 1990. Wskaźniki do monitorowania różnorodności biologicznej: a podejście hierarchiczne. Konserwacja biologiczna 4(4):355–364).

Gatunki inwazyjne: Gatunki gwałtownie rozwijające się poza ich rodzimym zasięgiem. Gatunki inwazyjne mogą zmieniać relacje ekologiczne między gatunkami rodzimymi, a także wpływać na funkcje ekosystemu i zdrowie ludzkie (Źródło: Na podstawie Światowej Unii Ochrony Przyrody (World Conservation Union, IUCN). Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Gatunki kluczowe: gatunki, których wymagania dotyczące trwałości określają cechy, które muszą być obecne, jeśli krajobraz ten ma spełniać wymagania występujących tam gatunków (Źródło: Lambeck, R., J. 1997. Focal Species: A multi- species Umbrella of Nature Conservation..Conservation Biology tom 11 (4): 849-856.).

Gatunki obce: Gatunki, podgatunki lub niższe jednostki taksonomiczne wprowadzone poza swój naturalny zasięg (przeszły lub teraźniejszy), włączając jakiegokolwiek części, gamety, nasiona, jaja lub zarodniki tych gatunków, które mogą przetrwać, a następnie się rozmnożyć (Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej (Convention on Biological Diversity, CBD), Program dotyczący inwazyjnych gatunków obcego pochodzenia. Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej CBD).

Gatunki rodzime: Gatunki, podgatunki lub niższe taksony występujące w ich naturalnym zasięgu (przeszłym lub teraźniejszym) i potencjalnie rozpraszające się (zgodnie z ich naturalnym lub możliwym zakresem bez bezpośredniej lub pośredniej ingerencji ludzkiej) (Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej (CBD). Program dotyczący inwazyjnych gatunków obcego pochodzenia. Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej CBD).

Gatunki zagrożone: Gatunki spełniające kryteria Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN, 2001) dla gatunków wrażliwych (VU), zagrożonych (EN) lub krytycznie zagrożonych (CR), oraz stojące w obliczu wysokiego, bardzo wysokiego lub ekstremalnie wysokiego ryzyka wyginięcia w środowisku naturalnym. Kategorie te mogą zostać ponownie zinterpretowane do celów FSC zgodnie z oficjalnymi klasyfikacjami krajowymi (mającymi znaczenie prawne) oraz w odniesieniu do warunków naturalnych i zagęszczenia populacji (co powinno wpłynąć na decyzję dotyczącą stosownych środków ochrony) (Źródło: Na podstawie IUCN. (2001). Czerwona lista kategorii i kryteriów IUCN: Wersja 3.1., Komisja IUCN dot. przetrwania gatunków. Gland, Szwajcaria i Cambridge, Wielka Brytania.).

Genotyp: Genetyczna budowa organizmu (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

„High grading” (brak odpowiednika w jęz. polskim): to praktyka usuwania drzew, w której usuwane są tylko drzewa najlepszej jakości, najcenniejsze, często bez odnowienia nowymi nasadzeniami lub usuwania pozostałych słabej jakości i przygłuszonych drzew podszytu i, w ten sposób, degradowanie zdrowia ekologicznego i wartości komercyjnej lasu. „High grading” stanowi przeciwwagę dla zrównoważonego zarządzania zasobami (Źródło: na podstawie Słownika terminów zarządzania lasami. Oddział Zasobów Leśnych Północnej Karoliny. Marzec 2009).

Hodowla lasu: Sztuka i nauka kontrolowania ustanawiania, wzrostu, składu, zdrowia i jakości lasów i obszarów leśnych, by w sposób zrównoważony sprostać różnicowanym potrzebom i wartościom właścicieli obszarów leśnych i społeczeństwa (Źródło: Nieuwenhuis, M. 2000. *Terminologia gospodarki leśnej. IUFRO World Series Vol. 9. IUFRO 4.04.07 SilvaPlan i SilvaVoc*).

Informacje poufne: fakty prywatne, dane i treści, które jeśli zostałyby udostępnione publicznie, mogłyby zagrozić *Organizacji**, jej interesom biznesowym lub jej relacjom z interesariuszami, klientami i konkurentami.

Infrastruktura: w kontekście gospodarki leśnej, drogi, mosty, przepusty, miejsca załadunku kłód, kamieniołomy, zbiorniki retencyjne, budynki i inne obiekty potrzebne w procesie realizacji *planu gospodarowania**.

Intensywność: Miara siły, powagi lub mocy działalności gospodarczej lub innej wpływającej na charakter prowadzonych działań (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Jednostka gospodarowania: Obszar przestrzenny lub obszary wyznaczone do certyfikacji FSC z wyraźnie określonymi granicami, zarządzany zgodnie z zestawem wyraźnie zdefiniowanych, długoterminowych celów zarządzania sformułowanych w *planie gospodarowania**. Obszar ten lub obszary zawiera (zawierają):

- wszystkie obiekty i obszar(y) w obrębie danego obszaru lub obszarów, lub jego sąsiedztwie, lub obszary będące własnością lub pozostające pod kontrolą zarządzania przez lub w imieniu organizacji dla osiągnięcia określonych celów zarządzania; i
- wszystkie obiekty i obszar(y) znajdujące się na zewnątrz i niesąsiadujące z danym obszarem zarządzane przez lub w imieniu organizacji wyłącznie w celu przyczynienia się do osiągnięcia określonych celów zarządzania.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Kluczowy obszar: zobacz Obszar Kluczowy.

Komitet MOP ds. Wolności Zrzeszania się: Komitet Zarządzający ustanowiony w 1951 r. w celu rozpatrywania skarg dotyczących naruszenia wolności zrzeszania się, niezależnie od tego, czy dany kraj ratyfikował odpowiednie konwencje. W jego skład wchodzi niezależny przewodniczący i trzech przedstawicieli rządów, pracodawców i pracowników*. Jeżeli Komitet podejmuje decyzję o przyjęciu sprawy, ustala fakty w rozmowach z rządem, którego dotyczy sprawa. Jeśli okaże się, że nastąpiło naruszenie standardów lub zasad dotyczących wolności stowarzyszania się, Komitet wydaje raport za pośrednictwem Organu Zarządzającego i wydaje zalecenia, w jaki

sposób można zaradzić tej sytuacji. Rządy są następnie proszone o przedstawienie sprawozdania z realizacji tych zaleceń. (Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP).

Konflikty pomiędzy Zasadami i Kryteriami a prawem: Sytuacje, w których nie jest możliwe przestrzeganie w tym samym czasie Zasad i Kryteriów oraz prawa (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Konserwacja/Ochrona: Pojęć tych używa się zamiennie odnosząc się do działań gospodarczych mających na celu utrzymanie wcześniej określonych długoterminowych wartości przyrodniczych lub kulturowych. Działania gospodarcze mogą ograniczać się do zerowej lub minimalnej interwencji ale też rozszerzać się aż po ściśle określone działania mające na celu utrzymanie lub kompatybilność z utrzymaniem tych zidentyfikowanych wartości (Źródło: FSC-STD-50-001 V5-0).

Kontrola zarządcza: Odpowiedzialność określona w krajowym prawie handlowym dla dyrektorów przedsiębiorstw komercyjnych i uznawana przez FSC jako mająca zastosowanie również w odniesieniu do sektora publicznego (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Krajobraz: Geograficzna mozaika złożona z oddziałujących na siebie ekosystemów będąca rezultatem wzajemnego oddziaływania czynników geologicznych, topograficznych, glebowych, klimatycznych, biotycznych i ludzkich na danym obszarze (Źródło: Na podstawie Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN). Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Krajobrazy kulturowe ludności rdzennej: są to krajobrazy, do których *ludność rdzenna** przypisuje wartość środowiskową, społeczną, kulturową i ekonomiczną, ze względu na jej trwały związek z lądem, wodą, fauną, florą i wartościami duchowymi oraz ze względu na ich obecne i przyszłe znaczenie dla jej tożsamości kulturowej. *Krajobraz kulturowy ludności rdzennej** charakteryzuje się cechami, które zostały utrzymane dzięki długotrwałym interakcjom opartym na wiedzy na temat dbania o ziemię i dzięki adaptacyjnym praktykom życia mieszkańców. Są krajobrazami, co do których *ludność rdzenna** ponosi odpowiedzialność za zarządzanie.

UWAGA: Przyjęcie terminu *krajobrazy kulturowe ludności rdzennej** jest dobrowolne dla Grup Opracowujących Standard. Grupy Opracowujące Standard mogą zdecydować, że nie będą z niego korzystać. Na drodze *Dobrowolnej, uprzedniej, świadomej zgody** *rdzennej ludności** mogą wybrać inną terminologię.

Kryterium (l.mn. Kryteria): środek oceny do weryfikacji, czy dana Zasada (gospodarki leśnej) została spełniona (Źródło: FSC-STD-01-001 V4-0).

Krytyczny: Pojęcie krytycznego lub fundamentalnego w Zasadzie 9 i HCV odnosi się do niemożności zastąpienia i przypadków, w których utrata lub poważne uszkodzenie takiego HCV spowodowałoby poważne szkody wśród zaangażowanych stron. Funkcja ekosystemu uznana jest za krytyczną (HCV 4), kiedy jej zakłócenie może spowodować lub stanowić zagrożenie negatywnym wpływem na dobrostan, zdrowie lub przetrwanie lokalnych społeczności, środowisko, HCV lub funkcjonowanie istotnej infrastruktury (drogi, tamy, budynki itp.) dla dobrostanu. Pojęcie krytyczny odnosi się do znaczenia i ryzyka dla zasobów naturalnych oraz wartości przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych. (Źródło: FSC-STD-50-001 V5-0).

Kulturowo odpowiednie [mechanizmy]: Środki / podejście do dotarcia do grup docelowych, które są w harmonii z obyczajami, wartościami, wrażliwością i sposobem życia grupy docelowej.

Las: Obszar ziemi zdominowany przez drzewa (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0. Zaczepnięto z Przewodnika FSC dla Jednostek certyfikujących, Zakres certyfikacji leśnej, Część 2.1 po raz pierwszy opublikowana w 1998 i zrewidowana jako FSC-GUI-20-200 w 2005, a następnie poddana kolejnej rewizji w 2010 jako FSC-DIR-20-007 FSC Dyrektywa FSC dotycząca oceny gospodarki leśnej, ADVICE-20-007-01).

Las naturalny: Obszar leśny o wielu cechach podstawowych i kluczowych elementach rodzimych ekosystemów, takich, jak złożoność, struktura i różnorodność biologiczna, z uwzględnieniem charakterystyki gleby, flory i fauny, na którym wszystkie lub prawie wszystkie drzewa są gatunkami rodzimymi, nieklasyfikowany jako plantacje.

‘Las naturalny’ obejmuje następujące kategorie:

- Las poddany pozyskaniu drewna lub innym zaburzeniom, w którym drzewa są regenerowane lub zostały zregenerowane poprzez połączenie regeneracji naturalnej i sztucznej gatunków typowych dla lasów naturalnych na tym obszarze, i gdzie, w dalszym ciągu, występują liczne naziemne i podziemne cechy lasu naturalnego. W lasach borealnych i północnych lasach strefy umiarkowanej, które w sposób naturalny składają się tylko z jednego lub kilku gatunków drzew, kombinacja naturalnej i sztucznej regeneracji lasu tymi samymi gatunkami rodzimymi, które stanowią kluczowy element ekosystemu rodzimego nie jest uznawana za konwersję w plantacje.
- Lasy naturalne utrzymywane poprzez tradycyjne praktyki leśne, w tym naturalną lub wspomaganą naturalną regenerację.
- Dobrze rozwinięte lasy wtórne lub lasy skolonizowane rodzimymi gatunkami, które odnowiły się na obszarach nieleśnych.
- Definicja ‘lasu naturalnego’ może obejmować zadrzewienia, tereny lesiste i sawanny.

Opis lasów naturalnych i ich pierwotnej charakterystyki oraz kluczowych elementów można znaleźć dalej zawarty w Standardach Gospodarki Leśnej FSC, z odpowiednimi opisami i przykładami.

Las naturalny nie obejmuje obszarów, które nie są zdominowane przez drzewa, wcześniej nie były lasem, i które nie zawierają jeszcze wielu cech i elementów ekosystemów rodzimych. Młode odnowienia można uznać za las naturalny po pewnym czasie ich ekologicznego rozwoju. Standardy Gospodarki Leśnej FSC mogą wskazywać, kiedy takie obszary mogą być wyłączone z Jednostki Gospodarowania, powinny być przywrócone im bardziej naturalne warunki lub kiedy można je przekształcić w grunty innego użytkowania.

FSC nie opracowało progów ilościowych pomiędzy różnymi kategoriami lasów pod względem powierzchni, zagęszczenia, wysokości itp. Standardy Gospodarki Leśnej FSC mogą dostarczać takie progi lub inne wytyczne wraz ze stosownym opisem lub przykładami. Oczekując na takie wytyczne, obszary zdominowane przez drzewa z, głównie rodzimymi gatunkami mogą być uznane za las naturalny.

Progi i wytyczne mogą dotyczyć następujących obszarów:

- Obszary innego rodzaju roślinności i nieleśnych zbiorowisk oraz ekosystemów w

obrębie Jednostki Gospodarowania, włączając w to użytki zielone, tereny podmokłe, bagna i otwarte tereny leśne.

- Bardzo młode pionierskie lub kolonizujące odnowienia w stadium pierwotnej sukcesji na terenach nowych otwartych przestrzeni lub porzuconych terenach rolniczych, które nie zawierają jeszcze wielu podstawowych cech i kluczowych elementów ekosystemów rodzimych. Można je uznać za las naturalny na podstawie postępu ekologicznego wraz z upływem lat.
- Młode odnowienie naturalne postępujące na obszarach lasu naturalnego może być uznane za las naturalny, nawet po wycince, zrębie zupełnym lub innych zakłóceniach, jeśli nadziemne i podziemne cechy oraz elementy charakterystyczne dla ekosystemu rodzimego zostały zachowane.
- Obszary, w których deforestacja i degradacja lasu uniemożliwiają dalsze określanie ich, jako 'zdominowane przez drzewa' mogą być uznane za nieleśne, kiedy występuje niewiele nadziemnych i podziemnych cech oraz kluczowych elementów lasów naturalnych. Tak ekstremalna degradacja jest zwykle wynikiem powtarzającej się i intensywnej działalności polegającej na wycince lasów, wypasie, hodowli, zbieractwie drewna opałowego, polowań, pożaru, erozji, górnictwa, osadnictwa, infrastruktury itp. Standardy Gospodarki Leśnej FSC mogą pomóc zdecydować, kiedy takie obszary powinny być wyłączone z terenu Jednostki Gospodarowania, powinny być przywrócone im bardziej naturalne warunki lub kiedy można je przekształcić w grunty innego użytkowania.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0)

Lekka praca: przepisy krajowe* lub regulacje mogą zezwalać na zatrudnienie lub pracę osób w wieku od 13 do 15 lat do lekkiej pracy, która: a) nie może być szkodliwa dla ich zdrowia lub rozwoju; oraz b) nie może uszczuplać ich obecności w szkole, ich uczestnictwa w szkoleniach zawodowych lub programach szkoleniowych zatwierdzonych przez właściwy organ lub ich zdolności do korzystania z otrzymanych instrukcji (Konwencja MOP nr 138, art. 7).

Lokalne społeczności: Społeczności dowolnej wielkości występujące na obszarze Jednostki Gospodarowania lub sąsiadujące z nią, a także te, które są wystarczająco blisko, by wywrzeć znaczący wpływ na gospodarkę lub wartości przyrodnicze Jednostki gospodarowania lub by na ich gospodarkę, prawa i środowisko życia wpływały działania Jednostki gospodarowania (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ludność rdzenna: Ludzie lub grupa ludzi, którą można zidentyfikować w poniższy sposób:

- Kluczową cechą lub kryterium jest samoidentyfikacja na poziomie indywidualnym jako ludność rdzenna oraz akceptacja członków społeczności
- Ciągłość historyczna ze społecznością przedkolonialną lub przedosadniczą
- Silny związek z obszarami i otaczającymi je zasobami naturalnymi
- Odrębny system społeczny, ekonomiczny lub polityczny
- Odrębny język, kultura i system wierzeń
- Tworzenie niedominującej grupy społecznej
- Decydująca się zachowywać i powielać środowisko rodowe oraz systemy, jako wyróżniające ludzi i wspólnoty.

(Źródło: Zaadaptowano ze Stałego Forum Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat problemów ludności rdzennej, Broszura 'Kim są ludności rdzenne' październik 2007; Grupa rozwojowa Organizacji Narodów Zjednoczonych 'Przewodnik po zagadnieniach dotyczących ludności rdzennej' 2009, Deklaracja praw ludności rdzennych, 13 września 2007).

Ludność tradycyjna: Ludność tradycyjna to grupy społeczne lub ludy, które samodzielnie nie identyfikują się jako ludność rdzenna jednocześnie potwierdzając prawa do swoich ziem, lasów i innych zasobów w oparciu o wieloletnie obyczaje lub prawa do użytkowania (Źródło: Program ludów leśnych (Marcus Colchester, 7 października 2009)).

Łączność: Miara połączenia lub przestrzennej ciągłości korytarza, sieci lub matrycy. Im mniejsze luki, tym większa łączność. Powiązana jest z koncepcją strukturalnej łączności; funkcjonalna lub behawioralna łączność odnosi się do połączenia przestrzeni w odniesieniu do procesu, np. przemieszczanie się zwierząt poprzez różne elementy krajobrazu. Łączność wodna dotyczy dostępności i transportu materiałów i organizmów, poprzez wody gruntowe i powierzchniowe, między różnymi płatami ekosystemów wodnych wszystkich rodzajów. (Źródło: Na podstawie R.T.T. Forman. 1995. Mozaiki lądowe. Ekologia krajobrazów i regionów, Cambridge University Press, str. 632) .

Materiały odpadowe: nieużyteczne lub niepożądane substancje lub produkty uboczne, takie jak:

- o Niebezpieczne odpady, w tym odpady chemiczne i baterie;
- o Pojemniki;
- o Olej i paliwo silnikowe i inne paliwa i oleje;
- o Śmieci, w tym metale, plastik i papier; i
- o Opuszczone budynki, maszyny i urządzenia.

Minimalny wiek (zatrudnienia): nie jest niższy niż wiek ukończenia obowiązkowego szkolnego, i w każdym przypadku nie powinien być niższy niż 15 lat. Jednak kraj, którego gospodarka i zaplecze edukacyjne są niewystarczająco rozwinięte, może początkowo określić minimalny wiek jako 14 lat. *Ustawodawstwo krajowe** może również zezwalać na zatrudnianie 13-15 - latków do *lekkiej pracy**, która nie szkodzi ani ich obecności w szkole, ani zdrowiu dziecka, ani jego rozwojowi. Osoby w wieku 12- 13 lat mogą ubiegać się o *pracę lekką* * w krajach, które określają minimalny wiek na 14 lat (Konwencja MOP nr. 138, artykuł 2).

Monitorowanie planu zarządzania: procedury kontrolne i nadzorcze mające na celu ocenę osiągnięcia *celów zarządzania**. Wyniki działań monitorujących są wykorzystywane przy wdrażaniu *zarządzania adaptacyjnego* *.

Najgorsze formy pracy dzieci*: obejmuje a) wszelkie formy niewolnictwa lub praktyki podobne do niewolnictwa, takie jak sprzedaż i handel dziećmi, niewola za długi i niewolnictwo oraz praca przymusowa, w tym przymusowa lub obowiązkowa rekrutacja dzieci do użycia w konfliktach zbrojnych; b) wykorzystywanie, pozyskiwanie lub oferowanie *dziecka** do prostytucji, do produkcji pornografii lub przedstawień pornograficznych; c) wykorzystywanie, pozyskiwanie lub oferowanie *dziecka** do nielegalnej działalności, w szczególności w zakresie produkcji i handlu narkotykami, zgodnie z definicją zawartą w odpowiednich umowach międzynarodowych; d) praca, która ze względu na swój charakter lub warunki, w których jest przeprowadzana, może zaszkodzić zdrowiu, bezpieczeństwu lub moralności dzieci (Konwencja MOP nr.182, art. 3).

Najlepsze Dostępne Informacje: dane, fakty, dokumenty, ekspertyzy i wyniki badań terenowych lub konsultacji ze stronami, które są najbardziej wiarygodne, dokładne, kompletne lub adekwatne i można je uzyskać przy *racjonalnym** wysiłku i kosztach, z zastrzeżeniem *skali** i *intensywności** działań gospodarczych i *Podejścia przezroczystościowego**.

Należyta uwaga: Nadać taki ciężar lub znaczenie konkretnemu czynnikowi, które w danych okolicznościach wydaje się zasadne, uwzględnia to rozważę. (Black's Law Dictionary,

1979).

Nawóz: substancje mineralne lub organiczne, najczęściej N, P₂O₅ i K₂O, które aplikowane do gleby w celu zwiększenia wzrostu roślin.

Niedobór wody: zaopatrzenie w wodę, które ogranicza produkcję żywności, zdrowie ludzkie i rozwój gospodarczy. Poważny niedobór przyjmuje się za równoważny 1000 metrów³ na osobę na rok, lub gdy zużycie wody przekracza 40% zasobów wody odnawialnej (Źródło: Millennium Ecosystem Assessment. 2005. Ecosystems and Human Well-Being: Policy Responses. Findings of the Responses Working Group. Washington DC: Island Press, Pages 599-605).

Niedrzewne produkty leśne (Non-timber forest products, NTFP): Wszystkie produkty inne niż drewno pochodzące z Jednostki Gospodarowania.
(Źródło: FSC- STD-01-001 V5-0)

Nienaruszony krajobraz leśny: terytorium w obecnym globalnym zasięgu pokrywy leśnej, które zawiera ekosystemy leśne i inne niż lasy, będące pod minimalnym wpływem działalności gospodarczej człowieka, o powierzchni co najmniej 500 km² (50 000 ha) i minimalnej szerokości 10 km (mierzonej jako średnica koła całkowicie wpisanego w granice terytorium) (Źródło: Intact Forests / Global Forest Watch. Definicja słownikowa podana na stronie internetowej Intact Forest. 2006-2014).

Obowiązkowy kodeks postępowania: Podręcznik lub inny zbiór technicznych instrukcji, które muszą być wdrożone przez organizację na mocy prawa (Źródło: FSC- STD-01-001 V5-0).

Obowiązujące prawo (przepisy)/ mające zastosowanie prawo: Prawo mające zastosowanie w ramach działania Organizacji jako legalnego podmiotu prawnego lub przedsiębiorstwa dla lub na rzecz Jednostki gospodarowania oraz te przepisy, które mają wpływ na wdrożenie Zasad i Kryteriów FSC. Obejmuje ono dowolną kombinację prawa ustawowego (zatwierdzonego przez parlament), orzecznictwa (interpretacje sądowe), przepisów pomocniczych, powiązanych procedur administracyjnych oraz krajowej konstytucji (jeśli istnieje), która zawsze jest nadrzędna względem wszystkich innych instrumentów prawnych (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Obszar kluczowy: część każdego *Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego** wyznaczona ze względu na zawartość najważniejszych wartości ekologicznych i kulturowych. *Obszary kluczowe** są zarządzane tak, aby wykluczyć *działalność przemysłową**. *Obszary kluczowe** spełniają lub przekraczają definicję *Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego**.

Obszar ochronny: Zobacz definicję 'Strefy ochronne'.

Obszary i terytoria: Na potrzeby Zasad i Kryteriów są to obszary lub terytoria, które, w ujęciu tradycyjnym, były własnością ludności rdzennej lub społeczności lokalnych lub były zwyczajowo użytkowane lub zajmowane, i na które dostęp do zasobów naturalnych ma kluczowe znaczenie dla trwałości ich kultury i utrzymania (Źródło: Na podstawie Banku Światowego OP 4.10 Ludność rdzenna, sekcja 16 (a), lipiec 2005.)

Obszary o szczególnych wartościach ochronnych: Strefy i przestrzenie fizyczne posiadające *Szczególne Wartości Ochronne** lub są potrzebne do istnienia i utrzymania *Szczególnych Wartości Ochronnych**.

Ocena oddziaływania na środowisko (OOS): Systematyczny proces służący do identyfikacji

potencjalnych skutków środowiskowych i społecznych proponowanych projektów, do oceny podejść alternatywnych oraz zaprojektowania i włączenia środków zapobiegania, łagodzenia, zarządzania i monitorowania (Źródło: na podstawie Ocena oddziaływania na środowisko, wytyczne dla projektów terenowych FAO. Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (FAO), Rzym. FSC-STD-01-001 V5-0).

Ochrona: Zobacz definicję 'Konserwacja/Ochrona'.

Odporność: Zdolność systemu do utrzymania kluczowych funkcji i procesów w obliczu napięć lub nacisków powstałych w efekcie obrony przed zmianami lub próby dostosowania się do nich. Pojęcie to odnosi się zarówno do systemów ekologicznych, jak i społecznych (Źródło: Światowa Komisja ds. obszarów chronionych, (IUCN-WCPA). 2008. Ustanowienie morskich obszarów chronionych – sprawmy, by to się stało. Waszyngton D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration and The Nature Conservancy).

Organizacja: Osoba lub podmiot prawny posiadający lub ubiegający się o certyfikat FSC, a tym samym odpowiedzialna za wykazanie zgodności z wymogami, na których opiera się certyfikacja (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Organizacja pracowników: każda organizacja *pracowników** mająca na celu popieranie i ochronę interesów *pracowników** (zaadaptowano z Konwencji MOP 87, art. 10). Ważne jest, aby pamiętać, że zasady i wytyczne dotyczące składu organizacji pracowników różnią się w poszczególnych krajach, szczególnie w odniesieniu do tych, którzy są uznawani za członków zwyczajnych, a także tych, którzy są uznawani za posiadających władzę do "zatrudniania i zwalniania". Organizacja pracowników ma tendencję do oddzielania związków między tymi, którzy mogą "zatrudniać i zwalniać", a tymi, którzy nie mogą. (Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP).

Organizm: Każda jednostka biologiczna zdolna do reprodukcji lub przenoszenia materiału genetycznego.

(Źródło: Dyrektywa Rady 90/220 / EWG).

Organizm zmodyfikowany genetycznie: Organizm, którego materiał genetyczny został zmieniony w sposób niewystępujący naturalnie przez krycie lub naturalną rekombinację (Źródło: Na podstawie FSC-POL-30-602 FSC Interpretacja dotycząca GMO (Organizmów modyfikowanych genetycznie)).

Pestycydy: Jakiegokolwiek substancje lub preparaty przygotowane lub użyte do ochrony roślin lub drewna lub innych produktów roślinnych przed szkodnikami, kontroli szkodników lub unieszkodliwienia ich. Definicja ta obejmuje środki owadobójcze, gryzoniobójcze, akarycydy, moluskocydy, larwicydy, środki grzybobójcze i chwastobójcze (Źródło: FSC-POL-30-001 Polityka pestycydowa FSC (2005)).

Plan gospodarowania: Zbiór dokumentów, raportów, zapisów i map opisujący, uzasadniający i regulujący działania prowadzone przez zarządcę, pracowników lub organizację w ramach Jednostki gospodarowania lub w odniesieniu do niej, z uwzględnieniem deklaracji co do celów i polityk (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Plantacja: Obszar leśny ustanowiony poprzez sadzenie lub siew przy użyciu gatunków obcego lub rodzimego pochodzenia, często jednego lub kilku gatunków, w równych odstępach

iw równym wieku, i który nie posiada większości cech charakterystycznych i kluczowych elementów lasu naturalnego. Opis plantacji może być dodatkowo zdefiniowany w Standardach Gospodarki Leśnej FSC wraz ze stosownymi opisami lub przykładami, takimi jak:

- Obszary, które początkowo wpisałyby się w definicję 'plantacji', jednak wraz z upływem lat zawierają wiele lub większość głównych cech i kluczowych elementów ekosystemów rodzimych, mogą być zaklasyfikowane jako las naturalny.
- Plantacje zarządzane po to, by przywrócić biologiczną i siedliskową różnorodność, złożoność strukturalną i funkcjonalność ekosystemu mogą, po upływie lat, zostać sklasyfikowane jako las naturalny.
- Lasy borealne i północne lasy umiarkowane, które w naturalny sposób składają się tylko z jednego lub kilku gatunków drzew, i w których kombinacja odnowień naturalnych i sztucznych jest używana do odtworzenia lasu składającego się z tych samych gatunków rodzimych, który zawiera większość cech charakterystycznych i kluczowych elementów ekosystemu rodzimego, mogą być uznane za las naturalny, a ich regeneracja nie jest traktowana jako konwersja w plantację.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0)

Płaca umożliwiająca utrzymanie: Wynagrodzenie otrzymane za standardowy tydzień pracy przez pracownika w konkretnym miejscu, wystarczające, aby zapewnić przyzwoity standard życia dla pracownika i jego rodziny. Elementy przyzwoitego standardu życia obejmują żywność, wodę, mieszkanie, edukację, opiekę zdrowotną, transport, odzież i inne podstawowe potrzeby, w tym rezerwę na nieoczekiwane zdarzenia (Źródło: Wspólne podejście do płacy umożliwiającej utrzymanie) ISEAL Living Wage Group. Listopad 2013).

Podejście przezornościowe: Podejście wymagające, by w sytuacji, kiedy dostępne informacje wskazują, że działalność zarządcza stwarza zagrożenie poważnymi lub nieodwracalnymi szkodami dla środowiska lub dobrobytu człowieka, organizacja podejmie zdecydowane i skuteczne środki w celu zapobiegnięcia szkodom i uniknięciu zagrożeń dla dobrostanu, nawet jeśli informacje są niekompletne lub niejednoznaczne, oraz kiedy nie ma pewności, że wartości przyrodnicze mogą doznać uszczerbku (Źródło: Na podstawie Zasady 15 Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju z 1992 r. oraz Oświadczenia Wingspread w sprawie zasady ostrożności na konferencji Wingspread, 23-25 stycznia 1998 r.).

Podstawowe Konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP):

są to standardy pracy, które obejmują podstawowe zasady i prawa w pracy: wolność zrzeszania się i skuteczne uznawanie prawa do *rokowań zbiorowych**; eliminacja wszelkich form *pracy przymusowej lub obowiązkowej**; skuteczne zniesienie pracy *dzieci**; oraz eliminacja *dyskryminacji** w odniesieniu do *zatrudnienia i zawodu**.

Osiem Podstawowych Konwencji to:

- Konwencja MOP dotycząca wolności zrzeszania się i ochrony prawa do organizowania się, 1948 r. (Nr 87)
- Konwencja MOP dotycząca prawa organizowania się i rokowań zbiorowych, 1949 (Nr 98)
- Konwencja MOP dotycząca pracy przymusowej, 1930 (Nr 29)
- Konwencja MOP dotycząca likwidacji pracy przymusowej, 1957 (Nr 105)
- Konwencja MOP dotycząca wieku minimalnego, 1973 (Nr 138)
- Konwencja MOP dotycząca najgorszych form pracy dzieci, 1999 (Nr 182)
- Konwencja MOP dotycząca równego wynagrodzenia, 1951 (Nr 100)
- Konwencja MOP dotycząca dyskryminacji (zatrudnienie i zawód), 1958 (Nr 111)

(Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP).

Powierzchnie referencyjne: Fragmenty Jednostki Gospodarowania wyznaczone w celu zachowania lub przywrócenia ekosystemu, który naturalnie występowałby w tym regionie geograficznym.

Poziom pozyskania drewna: rzeczywista wielkość pozyskania wykonana w Jednostce Gospodarowania*, mierzona w jednostkach objętości (na przykład w metrach sześciennych lub stopach deskowych) lub powierzchni (np. hektary lub akry) w celu porównania z obliczonym (maksymalnym) dopuszczalnym poziomem pozyskania.

Pozyskiwanie o ograniczonym oddziaływaniu: Pozyskiwanie (w tym wycinka) wykorzystujące techniki ograniczające wpływ na stan zastany (Źródło: Na podstawie Wytucznych dotyczących ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej w lasach tropikalnych, IUCN 2006).

Ciężka praca (w kontekście pracy dzieci): odnosi się do pracy, która może być szkodliwa lub niebezpieczna dla zdrowia dzieci. (Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP, 2017).

Praca niebezpieczna (w kontekście pracy dzieci): każda praca, która może zagrozić fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu zdrowiu dzieci, nie powinna być wykonywana przez nikogo poniżej 18 lat. Niebezpieczna praca *dziecka** to praca w niebezpiecznych lub niezdrowych warunkach, w wyniku której *dziecko** może zginąć lub zostać ranne / okaleczone (często na stałe) i / lub zachorować (często na stałe) w wyniku niskich standardów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz warunków pracy. Przy określaniu rodzaju niebezpiecznej pracy dzieci, o której mowa w art. 3 lit. d) Konwencji MOP nr 182, oraz przy identyfikowaniu gdzie występuje, należy uwzględnić, między innymi,:

- Pracę, która naraża dzieci na fizyczne, psychiczne lub seksualne wykorzystywanie;
- Pracę pod ziemią, pod wodą, na niebezpiecznych wysokościach lub w ograniczonych przestrzeniach;
- Pracę z niebezpiecznymi maszynami, sprzętem i narzędziami, lub która wymaga ręcznego przenoszenia lub transportu ciężkich ładunków;
- Pracę w niezdrowym środowisku, które może, na przykład, narażać dzieci na niebezpieczne substancje, czynniki lub procesy, lub temperatury, poziom hałasu lub wibracje szkodliwe dla ich zdrowia;
- Pracę w szczególnie trudnych warunkach, takich jak praca przez długie godziny lub w nocy lub praca, w której przebywanie *dziecka** jest nieracjonalnie ograniczone do siedziby pracodawcy (MOP, 2011: *IPEC Mainstreaming Child labour concerns in education sector plans and Programmes, Geneva, 2011* & *ILO Handbook on Hazardous child labour, 2011*).

Praca przymusowa lub obowiązkowa: praca lub usługa wymagana od jakiejkolwiek osoby pod groźbą kary i do której ta osoba nie zgłosiła się dobrowolnie (Konwencja MOP nr 29, art. 2.1).

Pracownicy: Wszystkie zatrudnione osoby, w tym pracownicy publiczni, a także osoby 'samozatrudnione'. Uwzględnia się zarówno pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin, pracowników sezonowych, pracowników wszystkich rang i kategorii, z uwzględnieniem pracowników fizycznych, administratorów, przełożonych, kierowników, pracowników wykonawców oraz samozatrudnionych wykonawców i podwykonawców (Źródło:

Konwencja MOP nr 155 w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia pracowników i środowiska pracy, 1981).

Prawa lokalne: Pakiet aktów prawa nadrzędnego i wtórnego (akty, ordynacje, statuty, dekrety), których zastosowanie jest ograniczone do danego obszaru geograficznego na terytorium kraju, a także przepisy wtórne i procedury administracyjne (zasady/wymagania), które bezpośrednio i wyraźnie wynikają z przepisów nadrzędnych lub wtórnych. Prawa wywodzą się z westfalskiego pojęcia suwerenności państwa narodowego (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Prawa użytkowania: Prawa do użytkowania zasobów Jednostki gospodarowania określone przez zwyczaje lokalne, wzajemne porozumienia lub określone przez inne podmioty posiadające prawa użytkowania. Prawa te mogą ograniczać użycie określonych zasobów do wskazanego poziomu konsumpcji lub technik pozyskania (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Prawa zwyczajowe: Prawa będące rezultatem serii długich powszechnych i zwyczajowych działań, które poprzez swoją powtarzalność i nieprzerwalność uzyskiwały moc prawną w ramach danej jednostki geograficznej lub socjologicznej (Źródło: FSC-STD-01-001 V4-0).

Prawnie właściwy: Upoważniony prawem do wykonywania określonej funkcji (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Prawny (ustawowy): Zgodny z prawem nadrzędnym (prawo krajowe lub lokalne) lub prawodawstwem wtórnym (przepisy dodatkowe, rozporządzenia, nakazy itp.). 'Prawny' obejmuje także decyzje oparte na regułach podejmowania decyzji określonych przez kompetentne organy, w przypadku, gdy wynikają one w sposób bezpośredni i logiczny z przepisów ustawowych i wykonawczych. Decyzje podjęte przez prawnie kompetentne organy mogą nie być prawne, jeśli nie wynikają w sposób bezpośredni i logiczny z prawodawstwa i regulacji prawnych, i jeśli nie są oparte na wymogach prawa, ale ustalane w trybie administracyjnym (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Prawo posiadania: Społecznie zdefiniowana umowa pomiędzy osobami indywidualnymi lub grupami, uznana przez ustawy prawne lub praktyki zwyczajowe, dotycząca 'pakietu praw i obowiązków' w zakresie posiadania, utrzymania, dostępu do lub użytkowania konkretnych obszarów lub powiązanych z nimi zasobów (takich jak pojedyncze drzewa, gatunki roślin, woda, minerały itp.) (Źródło: Światowa Unia Ochrony Przyrody (IUCN Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN)).

Prawo stanowione: Zbiór praw zawarty w ustawach parlamentu (legislatura krajowa) (Źródło: *Oksfordzki słownik prawa*).

Prawo zwyczajowe: Powiązane ze sobą zbiory praw zwyczajowych mogą być uznane jako prawo zwyczajowe. W części jurysdykcji prawo zwyczajowe jest równoważne z prawem ustawowym, w ramach określonego obszaru kompetencji i może zastępować prawo ustawowe w obrębie zidentyfikowanych grup etnicznych i społecznych. W niektórych jurysdykcjach prawo zwyczajowe uzupełnia prawo ustawowe i jest stosowane w określonych okolicznościach. (Źródło: *Na podstawie N.L. Peluso and P. Vandergeest. 2001. Genealogie polityczne lasu i praw zwyczajowych w Indonezji, Malezji i Tajlandii, Journal of Asian Studies 60(3):761–812*).

Protokół naukowy akceptowalny na szczeblu międzynarodowym: Z góry określona procedura naukowa, opublikowana przez międzynarodową sieć lub unię naukową, lub często występująca w międzynarodowej literaturze naukowej (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Przestrzegać/ Podtrzymywać: Uznawać, szanować, podtrzymywać i wspierać (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Przywrócić/Przywracanie: Określenia te są używane w różnych znaczeniach w zależności od kontekstu i mowy potocznej. W niektórych przypadkach 'przywrócić' oznacza naprawić szkody wyrządzone wartościom przyrodniczym, które są skutkiem działalności gospodarczej lub innych aktywności. W innych przypadkach 'przywrócenie' oznacza stworzenie bardziej naturalnych warunków w miejscach, które zostały silnie zdegradowane lub przekształcone w inne rodzaje użytkowania gruntów. W Zasadach i Kryteriach pojęcie 'przywracanie' nie jest stosowane do określenia odtworzenia żadnego wcześniejszego, prehistorycznego, przedindustrialnego lub innego wcześniej istniejącego ekosystemu (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Organizacja nie jest zobligowana do przywrócenia wartości przyrodniczych, na które wpływ miały czynniki będące poza jej kontrolą, na przykład szkody powstałe w wyniku klęsk żywiołowych, zmian klimatu lub legalnych działań stron trzecich, takich jak publiczna infrastruktura, górnictwo, łowiectwo lub osadnictwo.

FSC-POL-20-003 Wyłączenie obszarów z zakresu certyfikacji opisuje działania, na podstawie których takie obszary, jeśli jest to stosowne, mogą być wyłączone z zakresu certyfikacji.

Organizacja nie jest także zobligowana do przywrócenia wartości przyrodniczych, które mogły istnieć przez jakiś czas lub w przeszłości, lub tych, na które negatywnie wpłynęła działalność poprzednich właścicieli lub organizacji. Jednakże, oczekuje się od organizacji podjęcia racjonalnych środków, w celu ograniczenia, kontroli i zapobiegania degradacji środowiskowej, która ma miejsce w Jednostce gospodarowania jako rezultat wcześniejszych oddziaływań.

Publicznie dostępny: W sposób dostępny lub powszechnie obserwowalny dla ludzi (Źródło: Słownik języka angielskiego Collins, Edycja 2003).

Racjonalny: Osąd sprawiedliwy lub stosowny do okoliczności lub celów w oparciu o ogólne doświadczenie (Źródło: Skrócony słownik oksfordzki j. angielskiego).

Ratyfikowany: Proces, w wyniku którego prawnie zatwierdzono międzynarodowe prawo, umowę lub porozumienie (w tym wielostronna umowa w sprawie ochrony środowiska) przez ustawodawcę krajowego lub równoważny mechanizm, tak, by prawo międzynarodowe, porozumienia lub umowy automatycznie stały się częścią prawa krajowego lub rozpoczęły rozwój prawa krajowego, który będzie miał dać taki sam efekt prawny (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Refugia (Ostoje): Wyizolowany obszar, w którym nie wystąpiły rozległe zmiany powodowane zwykle zmianami klimatu lub zaburzeniami spowodowanymi przez działalność człowieka, oraz gdzie mogą przetrwać rośliny i zwierzęta typowe dla danego regionu (Źródło: Glen Canyon Dam, Adaptacyjny program zarządzania, Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej Glen Canyon Dam).

Rejestracja prawna: Krajowa lub lokalna licencja prawna lub zestaw pozwoleń do prowadzenia przedsiębiorstwa wraz z prawem do komercyjnego kupowania i sprzedawania produktów lub usług. Licencja lub pozwolenia mogą dotyczyć osoby fizycznej, prywatnego przedsiębiorstwa lub przedsiębiorstwa państwowego. Prawa do kupowania i sprzedawania produktów lub usług nie są jednoznacznie z koniecznością, stąd rejestracja prawna ma także zastosowanie do organizacji działających w Jednostce gospodarowania niesprzedających

produktów lub usług, a na przykład, oferujących bezpłatną rekreację lub ochronę różnorodności biologicznej, czy siedlisk (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Rokowania zbiorowe: dobrowolne negocjacje między pracodawcami lub organizacjami pracodawców, a *organizacją pracowników** w celu uregulowania warunków zatrudnienia za pomocą układów zbiorowych (Konwencja MOP nr 98, art. 4).

Równe wynagrodzenie* dla pracowników* płci męskiej i żeńskiej za pracę o równej wartości: dotyczy stawek wynagrodzenia ustalonych bez *dyskryminacji** ze względu na płeć (Konwencja MOP nr 100, Art.1b).

Równość płci: Równość płci lub sprawiedliwe relacje między płciami oznacza, że kobiety i mężczyźni mają równe warunki do korzystania z pełni praw człowieka oraz do przyczyniania się do rozwoju gospodarczego, społecznego, kulturowego oraz politycznego i czerpania korzyści z niego płynących. (Źródło: zaadaptowano z warsztatów FAO, IFAD i ILO pt. 'Luki, trendy i aktualne badania w zakresie płci w zatrudnieniu w rolnictwie i na obszarach wiejskich: zróżnicowane ścieżki wyjścia z ubóstwa', Rzym, od 31 marca do 2 kwietnia 2009.).

Różnorodność biologiczna: Różnorodność pośród wszystkich żywych organizmów zamieszkujących, między innymi, ekosystemy lądowe, morskie i inne ekosystemy wodne oraz kompleksy ekologiczne, których są częścią, a także różnorodność w obrębie gatunków, pomiędzy gatunkami i różnorodność ekosystemów (Źródło: *Konwencja o różnorodności biologicznej, 1992, Artykuł 2*).

Ryzyko: Prawdopodobieństwo nieakceptowanego, negatywnego wpływu wynikającego z jakiegokolwiek aktywności w Jednostce Gospodarowania z uwzględnieniem powagi możliwych konsekwencji (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Rzadkie gatunki: Gatunki, które występują rzadko, ale nie są sklasyfikowane jako zagrożone. Są one zlokalizowane w ograniczonym zasięgu geograficznym lub ściśle określonych siedliskach lub są rozproszone na dużą skalę. Są one w przybliżeniu równoznacznie z kategorią podwyższonego ryzyka (IUCN, Near Threatened (NT)), włączając w to gatunki, które są bliskie sklasyfikowaniu lub mogą być sklasyfikowane w najbliższej przyszłości jako zagrożone (Źródło: Na podstawie IUCN. (2001). Czerwona lista kategorii i kryteriów IUCN: Wersja 3.1., Komisja IUCN dot. przetrwania gatunków. Gland, Szwajcaria i Cambridge, Wielka Brytania.).

Sieć obszarów chronionych: te części Jednostki Gospodarowania, dla których ochrona jest głównym i, w pewnych warunkach, wyłącznym celem; takie obszary obejmują powierzchnie referencyjne, strefy ochronne, obszary ochronne, obszary łączności i obszary o Szczególnych Wartościach Ochronnych.

Siedlisko: Miejsce lub rodzaj miejsca, w którym występuje organizm lub populacja (Źródło: *Na podstawie Konwencji o różnorodności biologicznej, Artykuł 2*).

Skala, intensywność i ryzyko: Zobacz definicję terminów 'skala', 'intensywność' i 'ryzyko'

Skala: Miara stopnia, w jakim działania gospodarcze lub zdarzenia mają wpływ na wartości przyrodnicze lub jednostkę gospodarowania w czasie lub przestrzeni. Działania na małą skalę lub w małej przestrzeni mają wpływ na proporcjonalnie małą część lasu każdego roku, działania na małą skalę lub o niskiej częstotliwości czasowej występują jedynie w długich odstępach czasu (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Słuszna rekompensata: Wynagrodzenie proporcjonalne do wielkości i rodzaju usług świadczonych przez inną Stronę lub szkód, lub proporcjonalnie do wielkości i rodzaju szkody, którą można przypisać pierwszej Stronie.

Spór: dla celów Międzynarodowych Ogólnych Wskaźników (IGI) jest to wyraz niezadowolenia ze strony jakiejkolwiek osoby lub organizacji przedstawiany jako skarga do Organizacji, dotycząca jej działań gospodarczych lub ich zgodności z Zasadami i Kryteriami FSC, na którą jest oczekiwana odpowiedź. (Źródło: na podstawie FSC-PRO-01-005 V3-0 Rozpatrywanie odwołań)

Spór o znacznej wielkości: Do celów Międzynarodowych Ogólnych Wskaźników (IGI), spór o znacznej wielkości jest sporem, który obejmuje jedno lub więcej z poniższych:

- Wpływa na ustawowe lub zwyczajowe prawa ludności rdzennej i lokalnej społeczności;
- Tam, gdzie negatywny wpływ działań zarządczych ma taką skalę, że nie można go odwrócić ani złagodzić;
- Przemoc fizyczna;
- Zniszczenie mienia;
- Obecność sił wojskowych;
- Akty zastraszania pracowników leśnych i stron.

Lista ta powinna zostać dostosowana lub rozszerzona przez Opracowujących Standard .

Spór o znacznym czasie trwania: spór trwający dłużej niż dwa razy dłużej niż wstępnie określone terminy w systemie FSC (trwa dłużej niż 6 miesięcy po otrzymaniu skargi, na podstawie FSC-STD-20-001).

Stan przed wycinką [warunek]: różnorodność, skład i struktura lasu lub plantacji przed ścięciem drzew i działaniami pomocniczymi, takimi jak budowa dróg.

Status prawny: Sposób, w jaki Jednostka gospodarowania jest sklasyfikowana względem prawa. Pod względem formy własności oznacza to kategorię własności, taką jak grunty komunalne lub dzierżawione, grunty państwowe lub rządowe itp. Jeśli Jednostka gospodarowania jest w trakcie przekształcania z jednej formy własności w drugą (np. z gruntów państwowych w grunty komunalne ludności rdzennej) status obejmuje bieżącą pozycję w procesie przejściowym. Pod względem administracyjnym, status prawny może oznaczać, że obszar jest własnością całego narodu i jest administrowany w jego imieniu przez jednostkę rządową oraz jest, na mocy koncesji, dzierżawiony przez ministerstwo rządowe operatorowi z sektora prywatnego (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Strefa przybrzeżna: powierzchnia styku między lądem, a zbiornikiem wodnym i roślinność z nią związana.

Strefy ochronne i obszary ochronne: Zdefiniowane obszary, wyznaczone i zarządzane przede wszystkim w celu ochrony gatunków, siedlisk, ekosystemów oraz cech naturalnych i innych specyficznych dla danego miejsca wartości z uwagi na ich naturalne wartości przyrodnicze lub kulturowe, lub do celów monitorowania, ewaluacji i badań, niekoniecznie wykluczając przy tym inne aktywności związane z gospodarowaniem. Na potrzeby Zasad i Kryteriów powyższe terminy są stosowane zamiennie, bez wskazywania na wyższość jednego względem drugiego w kontekście konserwacji lub ochrony. Termin 'obszary chronione' nie jest stosowany, gdyż sugeruje on prawny lub oficjalny status ustanowiony na mocy regulacji

prawnych w wielu krajach. W kontekście Zasad i Kryteriów działania w obrębie takich obszarów powinny uwzględniać aktywną, nie bierną, ochronę. (Źródło: FSC-STD-50-001 V5-0).

Stres wodny: Występuje, gdy zapotrzebowanie na wodę przekracza dostępną ilość przez pewien okres lub gdy słaba jakość ogranicza jej użycie. Stres wodny powoduje pogorszenie zasobów słodkiej wody pod względem ilościowym (nadmierna eksploatacja warstwy wodonośnej, suche rzeki itp.) i jakości (eutrofizacja, zanieczyszczenie materią organiczną, zasoleniem, itp.) (Źródło: UNEP, 2003, cytowane w Gold Standard Foundation 2014. Standard dotyczący korzyści wodnych).

Strona (Interesariusz): Zobacz definicję 'zaangażowana strona' i 'zainteresowana strona'.

Szczególne Wartości Ochronne (High Conservation Value, HCV): Dowolny z poniższych walorów:

HCV 1 - Różnorodność gatunkowa. Koncentracja *różnorodności biologicznej** z uwzględnieniem gatunków endemicznych oraz gatunków rzadkich i *zagrożonych**, które mają istotne znaczenie na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym.

HCV 2 - Ekosystemy i mozaiki na poziomie krajobrazu. *Nienaruszone krajobrazy leśne** oraz *ekosystemy** i mozaiki ekosystemowe występujące na poziomie krajobrazu o istotnym znaczeniu na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym, które dodatkowo zawierają zdolne do przeżycia populacje większości naturalnie występujących gatunków w ich naturalnym sposobie występowania i zagęszczenia.

HCV 3 - Ekosystemy i siedliska. Rzadkie lub zagrożone ekosystemy, *siedliska** lub *ostoje**.

HCV 4 - Krytyczne usługi ekosystemów. Podstawowe *funkcje ekosystemowe** w sytuacjach krytycznych, włączając w to ochronę zlewni wodnych i kontrolę erozji w wrażliwych glebach i zboczach.

HCV 5 - Potrzeby społeczności lokalnych. Miejsca i zasoby o fundamentalnym znaczeniu dla zaspokajania podstawowych potrzeb *społeczności lokalnych** lub *ludności rdzennej** (w zakresie środków do życia, zdrowia, odżywiania, wody itp.) zidentyfikowane poprzez zaangażowanie tych społeczności lub ludności rdzennej.

HCV 6 - Wartości kulturowe. Miejsca, zasoby, siedliska i *krajobrazy** o globalnym lub krajowym znaczeniu kulturowym, archeologicznym lub historycznym lub istotnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, ekonomicznym lub religijnym/uświęconym dla tradycyjnej kultury lokalnych społeczności lub ludności rdzennej, zidentyfikowane poprzez zaangażowanie tych społeczności lub ludności rdzennej.
(Źródło: Na podstawie FSC-STD-01-001 V5-0).

Środki kontroli biologicznej: Organizmy użyte do eliminacji lub regulacji populacji innych organizmów.

(Źródło: Na podstawie FSC-STD-01-001 V4-0 FSC oraz Światową Unię Ochrony Przyrody. Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Tereny podmokłe: obszary przejściowe między systemami lądowymi i wodnymi, w których zwierciadło wód gruntowych znajduje się zwykle na lub w pobliżu powierzchni, lub ląd jest pokryty płytką wodą (Źródło: Cowarding, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T. 1979. Klasyfikacja mokradeł i głębinowych siedlisk Stanów Zjednoczonych. Departament DC w

USA:Waszyngton).

Zgodnie z Konwencją Ramsarską tereny podmokłe mogą obejmować przybrzeżne równiny błotne, naturalne stawy, bagna, zagłębienia, mokradła, torfowiska, grzęzawiska, bagna słodkowodne, lasy namorzynowe, jeziora, rzeki, a nawet niektóre rafy koralowe (Źródło: IUCN, brak daty, Definicje IUCN -Język angielski).

Testowanie włókien: zestaw technologii służących identyfikacji drewna, wykorzystywanych do identyfikacji rodziny, rodzaju, gatunku i pochodzenia wyrobów z litego drewna i włókien drzewnych.

Torfowisko: składa się z zalanych i podmokłych obszarów, z dużymi nagromadzeniami materiału organicznego, pokryty jest warstwą ubogiej roślinności związanej z określonym stopniem kwasowości, i który ma charakterystyczny bursztynowy kolor (Źródło: Aguilar, L. 2001. About Fishermen, Fisherwomen, Oceans and tides. IUCN. San Jose (Costa Rica)).

Tradycyjna wiedza: informacje, know-how, umiejętności i praktyki, które są rozwinięte, podtrzymywane i przekazywane z pokolenia na pokolenie w ramach społeczności, często tradycyjna wiedza stanowi część tożsamości kulturowej lub duchowej społeczności (Źródło: na podstawie definicji Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (z ang.WIPO). Definicja słownikowa zgodnie z Polityką / Tradycyjna wiedza na stronie WIPO)).

Transakcja FSC: Zakup lub sprzedaż produktów z oświadczeniem FSC na dokumentach sprzedaży. (Źródło: ADV-40-004-14).

Uraz przy pracy: Jakiegokolwiek obrażanie ciała, choroba lub śmierć będące rezultatem wypadku przy pracy (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP).

Usługi ekosystemowe: Korzyści, które ludzie czerpią z ekosystemów. Obejmują one:

- zaopatrywanie w pożywienie, produkty leśne i wodę;
- usługi regulacyjne, takie jak regulacja w przypadku powodzi, suszy, degradacji terenu, jakości powietrza, klimatu i chorób;
- usługi wspierające takie jak tworzenie gleby i obieg składników odżywczych; oraz
- usługi kulturowe i wartości kulturowe takie jak rekreacyjne, duchowe, religijne i inne korzyści niematerialne.

(Źródło: Na podstawie R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. *Ekosystemy i samopoczucie człowieka: Synteza. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC*).

Ustawodawstwo krajowe: Pakiet aktów prawa nadrzędnego i wtórnego (akty, ordynacje, statuty, dekrety) mających zastosowanie na terenie danego kraju, a także przepisy drugorzędne i trzeciorzędne procedury administracyjne (zasady/wymagania), które wywodzą się bezpośrednio lub pośrednio z przepisów nadrzędnych lub wtórnych (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ustawowy: patrz definicja „Prawny”

Użytki zielone: obszar porośnięty zielnymi roślinami, pokryty drzewami i krzewami na powierzchni mniejszej niż 10%. (Źródło: UNEP, cyt. w FAO, 2002. Drugie spotkanie ekspertów w sprawie harmonizacji Definicje związane z lasami do użytku przez różne zainteresowane

strony).

W odpowiednim czasie: tak szybko, jak pozwalają na to okoliczności; nie przekładany umyślnie przez Organizację; w zgodzie z obowiązującymi przepisami, umowami, licencjami lub fakturami.

Walory krajobrazowe: Walory krajobrazu mogą być zwizualizowane jako warstwy ludzkiej percepcji nałożone na fizyczny krajobraz. Niektóre walory krajobrazowe, takie jak ekonomiczne, rekreacyjne, odżywcze i wizualne, są ściśle powiązane z fizycznymi atrybutami krajobrazu. Inne walory krajobrazowe, takie jak wartość wewnętrzna lub duchowa, mają bardziej symboliczny charakter i są inspirowane bardziej indywidualną percepcją lub konstrukcją społeczną niż fizyczne atrybuty krajobrazu (Źródło: Na podstawie strony internetowej Instytutu Wartości Krajobrazowych).

Warstwa wodonośna: formacja, grupa formacji lub część formacji, która zawiera wystarczającą ilość nasyconego, przepuszczalnego materiału, aby dostarczać znaczące ilości wody do studni i źródeł dla tej jednostki, aby mieć wartość ekonomiczną jako źródło wody w tym regionie. (Źródło: Gratzfeld, J. 2003. Przemysł wydobywczy w strefach suchych i półsuchych. Światowa Unia Ochrony Przyrody (IUCN)).

Wartości przyrodnicze: Poniższy zestaw elementów środowiska biofizycznego i ludzkiego:

- funkcje ekosystemu (z uwzględnieniem sekwestracji i magazynowania węgla);
- różnorodność biologiczna;
- zasoby wodne;
- gleby;
- atmosfera;
- walory krajobrazowe (z uwzględnieniem wartości kulturowych i duchowych).

Aktualna wartość przypisana powyższym elementom uzależniona jest od ludzkich i społecznych wyobrażeń (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Warunki naturalne/ ekosystem rodzimy: Dla potrzeb Zasad i Kryteriów FSC oraz wszystkich mających zastosowanie technik odtwarzania terminy takie jak 'bardziej naturalne warunki' i 'ekosystem rodzimy' mają prowadzić do działań na korzyść lub przywrócenia pierwotnych warunków i zespołów gatunków rodzimych, które są typowe dla danego miejsca, a także zarządzanie tymi zespołami i innymi wartościami środowiskowymi w taki sposób, by tworzyć ekosystem typowy dla danego obszaru. Dalszych wskazówek mogą dostarczać Standardy Gospodarki Leśnej FSC (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Weryfikacja transakcji: Weryfikacja dokonywana przez jednostki certyfikujące i/lub międzynarodową jednostkę akredytacyjną ASI (Accreditation Services International), czy oświadczenia FSC materiału wyjściowego stosowane przez posiadacza certyfikatu FSC są właściwe i pasują do oświadczeń FSC materiału wejściowego jego partnerów handlowych. (Źródło: FSC-STD-40-004 V3-0).

Weryfikowalne cele: konkretne cele, takie jak pożądane przyszłe warunki leśne, ustanowione w celu mierzenia postępów w osiąganiu każdego z celów zarządzania*. Cele te są wyrażone jako jasne wyniki, takie, że ich osiągnięcie można zweryfikować i można określić, czy je osiągnięto czy nie.

Wiążąca umowa: umowa lub pakt, na piśmie lub nie, która obowiązuje sygnatariuszy i jest

wykonalna na mocy prawa. Strony zaangażowane w umowę robią to i akceptują dobrowolnie.

Własność intelektualna: Praktyki oraz wiedza, innowacje i inne wytwory umysłu. (Źródło: *Na podstawie Konwencji o różnorodności biologicznej, Artykuł 8(j); oraz Światowej Organizacji Własności Intelektualnej. Czym jest własność intelektualna? Publikacja numer. 450(E)*).

Wskaźnik: Zmienna ilościowa lub jakościowa, która może być zmierzona lub opisana, zapewniająca sposób oceny dotyczący tego, czy dana jednostka gospodarki leśnej spełnia wymogi Kryterium FSC. Wskaźniki i powiązane z nimi progi określają więc wymogi dotyczące odpowiedzialnej gospodarki leśnej na poziomie Jednostki Gospodarki Leśnej i stanowią podstawę oceny lasów.

(Źródło: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Słownik pojęć (2009)).

Wynagrodzenie: obejmuje zwykłą, podstawową lub minimalną płacę lub wynagrodzenie oraz wszelkie dodatkowe wynagrodzenie, które jest wypłacane bezpośrednio lub pośrednio, czy to w gotówce, czy w naturze, przez pracodawcę na rzecz pracownika i wynikające z zatrudnienia *pracownika** (Konwencja MOP nr. 100, art.1a).

Wypadek w miejscu pracy: Zdarzenie powstałe podczas pracy powodujące uraz lub śmierć (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP).

Zaangażować lub zaangażowanie: Proces, w którym *Organizacja** komunikuje się, konsultuje się lub zapewnia udział zainteresowanym lub zaangażowanym stronom zapewniając jednocześnie, że ich obawy, pragnienia, oczekiwania, potrzeby, prawa i możliwości są uwzględniane podczas ustanawiania, wdrożenia i aktualizacji *planu gospodarowania** (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Zaangażowana strona: Jakakolwiek osoba, grupa osób lub podmiot, który podlega lub może podlegać wpływom działalności Jednostki. Przykłady obejmują, ale nie ograniczają się (np. w przypadku właścicieli gruntów położonych w dole cieków) do osób, grup osób lub podmiotów zlokalizowanych w sąsiedztwie Jednostki Gospodarowania.

Przykłady zaangażowanych stron to:

- Lokalne społeczności
- Ludność rdzenna
- Pracownicy
- Mieszkańcy lasu
- Sąsiedzi
- Właściciele gruntów położonych w dole cieków
- Lokalni przetwórcy
- Lokalne przedsiębiorstwa
- Posiadacze praw własności i użytkowania, w tym właściciele gruntów
- Organizacje uprawnione do działania lub działające w imieniu zaangażowanych stron, na przykład organizacje pozarządowe zajmujące się kwestiami społecznymi i przyrodniczymi, związki zawodowe itd.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0)

Zagrożenia naturalne: zakłócenia, które mogą stanowić zagrożenie dla wartości społecznych i wartości przyrodniczych* w Jednostce Gospodarowania*, mogą również obejmować ważne funkcje ekosystemu; przykłady obejmują suszę, powódź, pożar, osunięcie ziemi, burzę, lawinę itp.

Zagrożenie: Wskazanie lub ostrzeżenie o zbliżających się lub prawdopodobnych szkodach lub negatywnych wpływach (Źródło: Na podstawie Słownika oksfordzkiego j. angielskiego).

Zainteresowana strona: Jakakolwiek osoba, grupa osób lub podmiot wykazująca zainteresowanie lub będąca znana z zainteresowania aktywnością Jednostki Gospodarowania. Poniżej zamieszczono przykłady zainteresowanych stron.

Organizacje zajmujące się ochroną przyrody, na przykład przyrodnicze organizacje pozarządowe;

- Organizacje pracownicze, np. związki zawodowe;
- Organizacje zajmujące się prawami człowieka, na przykład społeczne organizacje pozarządowe;
- Lokalne projekty w zakresie rozwoju;
- Lokalne samorządy;
- Krajowe departamenty rządowe działające na danym obszarze;
- Krajowe biura FSC;
- Eksperti w zakresie konkretnych zagadnień, np. szczególnych wartości ochronnych.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Zainteresowany posiadacz praw: Osoby i grupy, w tym *ludność rdzenna**, *ludność tradycyjna** i *lokalne społeczności** z prawami lub zwyczajowymi prawami*, których *dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda** jest wymagana w celu określenia decyzji zarządczych.

Zarządzanie adaptacyjne: Systematyczny proces ciągłego ulepszania polityk w zakresie gospodarowania i praktyk poprzez wyciąganie wniosków z bieżących działań (Źródło: Na podstawie Światowej Unii Ochrony Przyrody (World Conservation Union, IUCN). Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Zasada: Kluczowa wytyczna lub element, w przypadku FSC, gospodarowania lasami (Źródło: FSC-STD-01-001 V4-0).

Zatrudnienie i zawód: obejmuje dostęp do kształcenia zawodowego, dostęp do zatrudnienia i poszczególnych zawodów, oraz warunki zatrudnienia (Konwencja MOP nr 111, art. 1.3).

Zbiorniki wodne (w tym cieki wodne): sezonowe, tymczasowe i trwałe potoki, strumienie, rzeki, stawy i jeziora. Zbiorniki wodne obejmują systemy przybrzeżne lub systemy mokradeł, jeziora, bagna, grzęzawiska i źródła.

Zdecydowana większość: 80% całkowitej powierzchni *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** w ramach *Jednostki Gospodarowania**, począwszy od 1 stycznia 2017 r. *Zdecydowana większość** spełnia również lub przekracza minimalną definicję *Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego**.

Znaczący: Na potrzeby Zasady 9, HCV 1, 2 i 6 wyróżnia się trzy główne wyjaśnienia:

- Oznaczenie, klasyfikacja lub uznany, przez międzynarodową organizację taką jak IUCN lub Birdlife International, status ochrony.
- Oznaczenie przez władze państwowe lub regionalne, lub przez odpowiedzialną krajową organizację ochrony przyrody na podstawie koncentracji różnorodności biologicznej.
- Dobrowolne rozpoznanie dokonane przez zarządcę, właściciela lub organizację na

postawie dostępnych informacji lub potwierdzonego bądź podejrzanego istnienia znaczącej koncentracji różnorodności biologicznej, nawet jeśli nie zostało to oficjalnie uznane przez inne organizacje.

Każda z powyższych form stanowi uzasadnienie dla wyznaczenia HCV 1, 2 i 6. Wiele regionów na świecie ma rozpoznaną ważną różnorodność biologiczną, na podstawie pomiarów dokonanych na różne sposoby. Istniejące mapy i klasyfikacje dotyczące obszarów ochrony różnorodności biologicznej odgrywają kluczową rolę w identyfikacji potencjalnej obecności wartości HCV 1,2 i 6 (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Żywotność ekonomiczna: Zdolność do rozwoju i przetrwania jako niezależna jednostka społeczna, ekonomiczna lub polityczna. Żywotność ekonomiczna może wymagać, ale nie musi być synonimem, opłacalności (Źródło: Na podstawie definicji umieszczonej na stronie internetowej Europejskiej Agencji Środowiska).